

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЗА 2024. ГОДИНУ

САДРЖАЈ

1. ФОНД

- 1.1 Обавезни примерак
- 1.2 Куповина, размена и поклон
- 1.3 Обрада
- 1.4 Чување и приступ
- 1.5 Ревизија

2. КОРИСНИЦИ

- 2.1 Учлањење и друге услуге
- 2.2 Научне информације
- 2.3 Агенције за издаваче

3. НБС – ЦЕНТРАЛНА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА

- 3.1 Евидентирање и заштита старе и ретке библиотечке грађе
- 3.2 Истраживање и развој библиотечко-информационог система
- 3.3 Виртуелна библиотека Србије
- 3.4 Развој и одржавање рачунарско-информатичког система

4. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

- 4.1 Пројекти и пројектно организовани послови
- 4.2 НБС ван НБС
- 4.3 НБС у дигиталној сфери
- 4.4 Појединачни научни и стручни допринос

5. КА ЈАВНОСТИ

- 5.1 Издавачка делатност
- 5.2 Дистрибуција
- 5.3 Сајмови
- 5.4 Награде
- 5.5 Резиденција „Владан Десница“
- 5.5 Откуп књига
- 5.6 Изложбе
- 5.7 Књижевно-трибински програми и манифестације
- 5.8 Међународна сарадња

6. ФИНАНСИЈСКИ, ПРАВНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

- 6.1 Економско-рачуноводствени послови
- 6.2 Правни послови, јавне набавке, ауторско и сродна права
- 6.3 Општи послови

1. ФОНД

Библиотечко-информациона грађа и извори које НБС прикупља, чува, обрађује и даје на коришћење обухватају књиге, периодику, карте, фотографије, звучне записе, музикалије, графичку грађу, уметничке предмете, базе података, електронске публикације и другу, разнородну грађу. Попуна фонда, као један од основних задатака НБС, заснива се на традиционалној институцији *обавезног примерка* која од 2011. године обухвата и тзв. електронски примерак (у смислу дигиталне копије штапане грађе), затим, на активној *размени* публикација са иностраним и домаћим институцијама културе, на *куповини*, ограниченој финансијским средствима, на *поклону* дародаваца, као и на набавци страних *база научних часописа*.

1.1. Обавезни примерак

МОНОГРАФСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Монографске публикације	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	11.961	1.032
Примерци	22.922	2.051

СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Новине	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	179	28
Бројеви	20.543	1.901
Примерци	41.084	3.802

Часописи	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	701	70
Бројеви	1.092	835
Примерци	20.184	1.668

ПОСЕБНИ ФОНДОВИ

Одељење обавезног примерка је примило 2105 публикација које се смештају у посебне фондове.

ДИСТРИБУЦИЈА

Дистрибуција	Примерака
Монографске публикација	47.844
Часописи	40.348
Новине	84.316
Посебни фондови	8.704

ЕЛЕКТРОНСКИ ОБАВЕЗНИ ПРИМЕРАК

Монографске публикације: 9.509

Серијске публикације: 16.741
 Некњижна грађа: 2.031

Архивирање веба

Током 2024. године настављене су активности на прикупљању интернет садржаја Републике Србије. Прикупљање портала са додељивањем структуралних метаподатака је рађено преко софтверске платформе Net archive suite. Архивирана је укупно 471 интернет страница. Поједини утицајнији портали су архивирани на недељном и месечном нивоу (*Политика, Курир, Телеграф, Данас, Нова економија, Време* итд).

Поред интернет страница из Србије, прикупљане су и странице из БиХ (Република Српска) и Републике Црне Горе, као и странице српске дијаспоре у свету.

1.2 Куповина, размена и поклон

Током 2024. године по свим видовима набавке у Одељење је примљена 134.665 јединица библиотечко-информационе грађе (у 2023. години – 137.791 јединица).

Фондови НБС су путем куповине, размене и поклона у 2024. години обogaђени са 11.701 јединицом библиотечко-информационе грађе – 7.301 монографска публикација, 1.621 број периодике и 2.779 јединица грађе за посебне фондове. Куповином је набављено 1.519, разменом 4.287, а поклоном 5.895 јединица библиотечко-информационе грађе. У 2023. години у фондове НБС је ушло **16.245** јединица библиотечко-информационе грађе.

Фонд НБС је куповином у 2024. години обogaђен са 1.519 јединица библиотечко-информационе грађе (у 2023. години 1.763 јединице):

1. Куповина публикација за фонд НБС преко преговарачких поступака са физичким лицима - 774 јединице библиотечко-информационе грађе у вредности од 1.999.350,00 РСД
2. Куповина сербике и стране књиге преко јавне набавке - 745 књига сербике и стране књиге у вредности од 3.886.320,00 РСД (због закаснеле сагласности Министарства финансија, јавна набавка је започета у 2024. и продужена до 30. априла 2025. године. (у 2023. јавна набавка је изостала због касног одобрења МФ).

И ове године набавку старе и ретке грађе пратиле су тешкоће у преговарачким поступцима са физичким лицима – компликована и дуготрајна процедура одбија знатан број понуђача.

Фонд НБС је у 2024. години разменом обogaђен са 4.287 јединица библиотечко-информационе грађе (у 2023. години – 7.048 јединица библиотечко-информационе грађе).

Ради систематског и континуираног представљања најзначајнијих публикација из текуће издавачке продукције Србије, иностраним библиотекама и славистичким центрима послата су три електронска каталога са 1.686 наслова монографских издања из области српске историје, политике, књижевности, филологије, лингвистике, социологије, етнологије, уметности, стваралаштва... Према критеријумима набавне политике и профилу фондова одређених иностраних и домаћих библиотека у размени, урађен је и послат још 31 тематски каталог са 5.937 наслова монографских публикација.

За слање у иностране библиотеке и славистичке центре јавном набавком је купљено:

- 1) 2.522 књиге и утрошено укупно 3.915.843,00 динара (у 2023. години 3.048 књига и утрошено 4.119.437,85 динара);
- 2) 27 наслова периодике у 171 претплати и 3.022 примерка, а утрошено 1.041.469,00 динара (у 2023. години 27 наслова у 177 претплата и 2.363 броја).

Током 2024. године иностраним и домаћим библиотекама у размену, као и на поклон славистичким центрима, библиотекама Срба у региону и дијаспори и у два културно-информациона центра, послато је 24.760 књига и 9.882 броја периодике, што чини укупно 34.642 јединице библиотечко-информационе грађе (у 2023. години 37.013 јединица).

Одсек поклона НБС је у 2024. години од институција и појединаца из земље и иностранства добио на поклон укупно 31.565 јединица библиотечко-информационе грађе – 20.490 књига, 7.580 броја часописа, 86 бројева новина и 3.409 јединица некњижне грађе (у 2023. години 315 поклонодаваца поклонило је 32.238 јединица). Од овог броја, огледним примерком Откупа МК добијено је 4.219 књига, а Откупом МКИ 930. Министарство културе РС је поклонило 527 књига, 344 примерка часописа, 30 примерака новина и 2 јединице за посебне фондове. Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС поклонило је 210 књига, 474 броја часописа, 22 цедеа и 45 јединица посебних фондова.

Фонд НБС је поклоном обogaћен са 5.895 јединица библиотечко-информационе грађе (у 2023. години 7.434 јединице библиотечко-информационе грађе).

Настављен је континуиран рад на обогаћивању фондова матичних, јавних, универзитетских, школских, специјалних и манастирских библиотека, којима су путем електронских каталога били доступни вишкови и дуплирати публикација.

Ради систематског и континуираног представљања публикација расположивих за поклон, матичним и јавним библиотекама у Србији послата су четири електронска каталога са 5.604 наслова монографских публикација. У циљу попуњавања фондова периодике, у три стране и 18 домаћих библиотека послата су три каталога са 859 наслова периодике из сувишака НБС, уз могућност да (разменом или поклоном) добију годишта и бројеве који им недостају, и тиме попуне своје колекције периодике.

За универзитетске библиотеке у Крагујевцу и Нишу, Библиотеку Државног универзитета у Новом Пазару и Библиотеку Дома културе „Студентски град“ у Београду урађена су три електронска каталога у којима им је на поклон понуђено 1.446 наслова стручне и научне литературе.

Показало се да је израда електронских каталога публикација расположивих за поклон изузетно добра пракса, јер даје могућност избора и оним библиотекама чији библиотекарски нису у могућности да лично дођу у НБС и бирају публикације из вишкова. Електронски каталози пружају библиотекарем и могућност претходне провере у односу на фонд њихових библиотека, тако да се избегава дуплирање одабраних публикација.

У Одсеку поклона је започет „Пројекат оснивања и попуњавања фонда библиотеке *Музеја ћирилице* у Бајиној Башти“. Колегинице су биле у првој стручној посети Музеју, одржан је радни састанак са руководством Музеја, упознате су са плановима развоја, договорена је реализација у вези са даљим потребама у књигама и периодици, а уручен је и први поклон у књигама.

Традиционална акција “Пирамида од књига” је ове године била усмерена на Народну библиотеку „Ресавска школа“ у Деспотовцу, Народну библиотеку „Вук Караџић“ у Великом Градишту, Општинску библиотеку „Петар Петровић Његош“ у Медвеђи и Библиотеку „Милутин Срећковић“ у Смедеревској Паланци. Колеге из Одсека поклона су приликом службених посета овим библиотекама уручиле поклон у одабраним књигама и периодици, имале радне састанке са директорима и колегама, стекле увид у фондове и договориле сарадњу у будућем попуњавању фондова НБС и ових библиотека.

За многе библиотеке у Србији поклон НБС је, уз откуп Министарства културе РС, био једини начин попуње фондова актуелним публикацијама, јер су средства за куповину која одвајају локалне самоуправе била недовољна или су сасвим изостала.

Током 2024. године, 205 матичних, јавних, универзитетских, школских, специјалних и манастирских библиотека у земљи и региону, добило је на поклон 22.234 књиге, 1.741 број часописа и 294 јединице некњижне грађе, што чини укупно 24.269 поклоњених публикација (у 2023. години 113 библиотека је добило на поклон 27.961 публикацију).

Од осам домаћих библиотека, Одсек поклона је добио спискове публикација предложених за отпис, са 13.622 јединице библиотечке грађе (7.436 монографских публикација и 6.186 бројева периодике) које су проверене у односу на фонд НБС.

Колегиница Мирјана Станишић је радила на провери обимне рукописне заоставштине Десанке Максимовић, у власништву породице Милановић, и рецензији за откуп.

Куповина

	КЊИГЕ	ЧАСОПИСИ	НОВИНЕ	Некњижна грађа за посебне фондове	УКУПНО
Антикварна грађа	45	22	35	672	774
Сербика и страна књига	745	0	0	0	745
УКУПНО	790	22	35	672	1.519

Фонд НБС је куповином у 2024. години обогачен са 1.519 јединица библиотечко-информационе грађе. Због закаснелог одобрења Министарства финансија, јавна набавка сербике и стране књиге је започела у новембру 2024. године, а биће завршена 30. априла 2025. године.

У 2023. години за фонд НБС су куповином набављене 1.763 јединице библиотечко-информационе грађе.

Размена

Одсек за размену — пријем

	КЊИГЕ	ЧАСОПИСИ		НОВИНЕ		НЕКЊИЖНЕ ГРАЂЕ	УКУПНО библ. јединица
		настова	бројева	Наслова	бројева		
ПРИЈЕМ	3.292 +392*		756 +20*		477	10	4.947
УШЛО У ФОНД	3.102	231	708	12	467	10	4.287

Од домаћих библиотека, архива, музеја и других институција културе и науке путем размене је тражено и добијено 412 публикација које су према дезидератима послате у иностране библиотеке и славистичке центре.

У 2024. години фонд је разменом обогашен са 4.287 јединица библиотечно-информационе грађе (ове године није било пријема размене из ЦНБ Цетиње).

У 2023. години у фонд је разменом ушло 7.048 јединица библиотечно-информационе грађе (после застоја у пријему публикација из ЦНБ Цетиње, у овај број је ушла двогодишња размена са овом библиотеком).

Одсек за размену – слање

ПОСЛАТО	КЊИГА	Копија	Некњижне грађе	УКУПНО (јед.)	Часописа		Новина и недељника		Укупно бројева периодике
					Насл.	Број.	Насл.	Број.	
У размену иностран. библ.	9.709	284			111+ 859 (из сувишка)	1.406 + 1.683 (из сувишка) = 3.089	6	4.680 +700= 5.380	8.469*
НУБ Бањалука	5.722								
У размену домаће библ.	3.716				859 (из сувишка)	1.413			1.413

Славистич кицентри	2.579								
Библ. Срба у дијаспори и КИЦ	3.034								
УКУПНО	24.760								9.882

* У овом броју је сардржана и периодика послата у НУБ Бањалука и славистичке центре, јер база података не омогућава одвојену евиденцију и претраживање.

Током 2024. године иностраним и домаћим библиотекама у размену, као и на поклон славистичким центрима, библиотекама Срба у региону и дијаспори и у два културно-информациона центра, послато је 24.760 књига и 9.882 броја периодике, што чини укупно 34.642 јединице библиотечко-информационе грађе.

Током 2023. године послате су 27.052 књиге и 9.961 број периодике, што чини укупно 37.013 јединица библиотечко-информационе грађе.

Поклон

Одсек за поклон – пријем

	КЊИГЕ	ЧАСОПИСИ	НОВИНЕ	НЕКЊИЖНЕ ГРАЂЕ	УКУПНО (библ. јединица)
Добијено поклоном	20.490	7.580	86	3.409	31.565
Ушло у фонд	3.409	264	125	2.097	5.895

У 2024. години 291 поклонодавац (институције и појединци) поконио је 31.565 јединица библиотечко-информационе грађе.

Током 2024. године фонд НБС је поклоном обогаћен са 5.895 јединице библиотечко-информационе грађе (у 2023. години у фонд је ушло 7.434 јединице).

Одсек за поклон – слање

Током 2024. године 205 матичних, јавних, универзитетских, школских, специјалних и манастирских библиотека у земљи и региону добило је на поклон 22.234 књига, 1.741 број часописа и 294 јединице некњижне грађе, што чини укупно 24.269 поклоњених публикација. У 2023. години 113 библиотека у земљи и региону добило је на поклон 27.961 публикацију.

УКУПАН ПРИЛИВ ПО СВИМ ВИДОВИМА НАБАВКЕ

Током 2024. године по свим видовима набавке у Одељење је примљено 134.665 јединица библиотечко-информационе грађе (обавезни примерак преусмерен за размену: 23.922 монографских публикација + 41.086 бројева новина + 20.184 бројева часописа + 4.210 јединица некњижне грађе = 89.402 јединица библиотечко-информационе грађе; куповина за фонд 1.519 јединица; укупан пријем размене 4.947 јединица; укупан пријем поклона 31.565 јединица; куповина књига за размену 2.522 књиге; куповина периодике за размену 3.022 примерка; издања НБС 1.311 књига и 250 примерака периодике; 127 књига у издању Задужбине „Десанка Максимовић“). У 2023. години примљена је 137.791 јединица библиотечко-информационе грађе. Примљене публикације су лекторисане и проверене, увршћене у фонд НБС, послате у размену са иностраним и домаћим библиотекама, на поклон славистичким центрима и библиотекама Срба у региону и дијаспори, и на поклон библиотекама у земљи.

1.3 Обрада библиотечке грађе и извора

1.3.1 Обрада монографских публикација: каталогизација и класификација

ОПИС ПОСЛА	БРОЈ ЗАПИСА
Креирање ЦИП записа	12.016
Каталогизација и класификација монографских извора	3.647
Аналитичка обрада зборника	0
Ретроспективна конверзија	5.165
Редакција библиографских записа	5.884
Креирање нормативних записа	4.510
Редакција и допуна нормативних записа	2.119
Разрешавање дупликата	190

Од **3.833** библиографски и садржински обрађених монографских извора током 2024. године у Одељење је физички пристигло **3.310** монографских извора на библиографску обраду. Разлика између броја пристиглих и броја обрађених монографских извора указује на значајно смањење времена задржавања монографских извора у Одељењу монографских публикација на путу извора од пријема до потпуне доступности корисницима, као и на смањење заосталих необрађених монографских извора.

1.3.2 Обрада серијских публикација и аналитичка обрада чланака

Током 2024. године библиографско-каталожком обрадом обухваћено је око 2200 наслова са 22961 примерком што је је за 4621 примерак више него у претходној години (унос фонда дневних новина од децембра 2018. обавља се у Одељењу обавезног примерка и ти примерци нису овде исказани, као ни 6.563 примерка обрађених ревизијом). Обрађено је 557 нових наслова (укључујући новопокренуте наслове и новокреиране за потребе ревизије фонда, за 25 наслова мање него претходне године, што упућује на стабилизацију издавачке продукције серијских публикација), урађено је 193 СРП записа за серијске публикације (за 6 мање него претходне године) што указује на незнатно смањење броја захтева од стране издавача серијских публикација. Такође, ретроактивно је унето стање фонда за 208 наслова, првог и музејског примерка за 2.566 годишта (већи број наслова и годишта него претходне године). Разрешено је 60 дупликата серијских публикација (за 4 мање него претходне године, што показује да је каталог у већој мери очишћен од дупликата). Редактирано је 3.078 наслова серијских публикација, незнатно мање него претходне године, од тога, са уносом

ISSN бројева у старе наслове 204, са исправком хијерархијског нивоа и комплетним ажурирањем записа 1.630, са редакцијом за Ретроспективну библиографију српске периодике 88 записа (приметно мање у односу на претходну годину) и честим комплетним проверама наслова и примерака серијских публикација у фонду Народне библиотеке Србије. Сви наслови и примерци који су дошли по свим видовима набавке су обрађени у Одељењу.

Настављен је рад у обради чланака током 2024. године у свим сегментима. Резултати су у већини сегмената испод нивоа у односу на претходну годину, изузев рада на линковима за приступ отвореном тексту и рада на нормативним датотекама. За библиографије је обрађено 16.669 записа за чланке (за 694 мање него претходне године), а редиговано је 12.134 записа (за 526 више него претходне године). Креирано је 7.942 записа (1.234 записа мање него претходне године), од тога 6.739 у НБС (за 1.370 записа мање него претходне године). Настављен је рад на уносу линкова ка пуном тексту чланка. У записе за библиографије је унет 12.851 линк за приступ отвореном тексту (135 линкова више у односу на претходну годину). Урађено је 4.009 СІР записа за чланке (из часописа и зборника, за 641 мање у односу на претходну годину). Током 2024. године, 1.012 чланака је обрађено као СІР чланака из зборника за наредне библиографије (за 119 чланака мање у односу на претходну годину) и 3110 СІР записа за чланке из часописа.

У библиографску базу је унет већи број чланака из зборника – 1.885 (за 444 мање него претходне године; мање од половине неће бити обухваћено библиографијом, али ће бити доступно у библиографској бази). Настављен је рад на нормативним датотекама у бази CONOR (креирано је и редакцирано око 8.104 нормативних записа у 2024. години, за 866 записа више него претходне године).

БИБЛИОГРАФСКО-каталожка обрада

Година	Бр. унетих примерака	Бр. нових наслова	Бр. редигованих записа локал-хост	Бр. разрешених дупликата
2024 план	30.000	300–350	3.000	300
2024 остварено	22.961	557	3.078	60

ISSN

Година	Додељено ISSN бројева	Прослеђено у ISSN регистар-категирија Register	Прослеђено у ISSN регистар-категирија Work	Редиговано у ISSN регистру
2024 план	300	300–350	150	150–200
2024 остварено	289	254	35	1.020

Од 1. фебруара 2011. године до 23. јуна 2022. године, Национални ISSN центар је радио у програму ISSN Virtua – директна каталогизација до ISSN регистра. Од 27. јуна 2022. радимо у бази ISSN + за коју смо прошли обуку и добили одговарајуће лозинке за директан приступ и каталогизацију. Сваки ISSN је постављен у категорију Free (слободан). Када се каталогизује у ISSN + пребацује се у категорију Register (уколико се уради верификација додељеног ISSN броја на основу приспелог обавезног примекa). Ако се каталогизација ради на основу СІР записа, онда се ISSN запис убацује у категорију Work. Када публикација, која

је на CIP-у стигне у НБС, онда се запис из категорије Work дорађује и претвара у категорију Register. Додељени ISSN бројеви који нису верификовани (преостали након укидања кода за државу ууг) налазе се у категорији Legacy. У колони: Прослеђено у ISSN регистар – категорија Register су записи који су из категорија Free, Work и Legacy прослеђени у ISSN регистар. Редиговано је 1.020 записа, од тога 192 раније унетих наслова и 828 записа у којима су подаци допуњени и ћирилицом (од марта 2024. допуњавамо наше ћириличне записе у ISSN бази).

Национални ISSN центар Србије и даље је активан у пројекту ROAD – Directory of Open Access Scholarly Resources (<http://road.issn.org/>), на коме заједно раде Унеско, Међународни ISSN центар и мрежа националних ISSN центара. ROAD представља базу електронских научних часописа, који имају отворен приступ. У овој бази је тренутно регистровано и описано 376 научних и стручних часописа из Србије.

CIP и бар-код

Година	CIP	Бар код
2024 план	200	–
2024 остварено	193	6

Статистика послова за одсек Аналитике чланака за 2024. годину			
		7.942	
Креирање	креирано у НБС	6.739	
	преузето са хоста	1.204	
Редакција	обрађено за библиографију	6.249	
	за текућу библиографију	10.420	
	укупно редактирано за све библиографије	12.134	
Линкови до пуног текста (укупно 12.851 линк)	DOI – линкови до пуног текста	5.599	
	web-http адресе – линкови до пуног текста (поље 856)	7.252	
Чланци из зборника		1.012 (899 за CIP чланака; укупно унето у базу 1.885)	
CIP записи за чланке		4.009 (3.110 чланци из часописа, 899 из зборника)	
Нормативне датотеке у бази личних имена CONOR	креирано	8.104	4.619 (статус "c"=2776, статус "n"=1835, статус "d"=51)
	редактирано		2.518

ОБРАДА грађе посебних збирки – у бази COBIB.SR – записи за **библиографије**:

<p>ТЕКУЋА БИБЛИОГРАФИЈА CIP записи за некњижну грађу у 2022. год. по месецима</p>	<p>Јануар – 90 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Фебруар – 110 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Март – 128 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Април – 106 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Мај – 136 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Јун – 159 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Јул – 100 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Август – 134 јединице https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Септембар – 100 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Октобар – 93 јединице https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Новембар – 105 јединица https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/</p> <p>Децембар – 155 јединица</p>
---	--

	https://nb.rs/tekuca-bibliografija-cip-zapisa-po-mesecima/cip-neknjizna-gradja/
ТЕКУЋА БИБЛИОГРАФИЈА некњижне грађе за 2022. годину	Укупно 1.566 јединица https://nb.rs/bibliografija-srbije/bibliografija-srbije-neknjizna-gradja/

ОБРАДА грађе посебних збирки – у бази COBIВ.SR – каталoшки записи:

Презиме и име	л. бр.	корисничко име	c/cz	nd / ndz	hnd	op / p	sk	k	
1	Прелић Велибор	102	velibor	35	1.343	401	0	1.785	122
2	Александровић Весна	107	vesnaa	50	7	14	77	0	32
3	Тадић Срђан	110	srdjant	420	21	35	161	479	0
4	Попара Славен	111	slavenp	100	10	8	105	216	0
5	Трифунац Јасмина	114	jasminat	61	113	11	488	742	0
6	Стевановић Горана	144	gorana	120	19	8	58	160	0
7	Павловић Сузана	452	suzanap	0	4	6	644	0	277
8	Милорадовић Маша	468	masam	983	8	7	11	0	244
9	Глишовић Јелена	476	jelenagl	151	0	9	13	121	94
	У К У П Н О			1.920	1.525	499	1.557	3.503	769

Збирка рукописа и архивалија

Припремљена је документација за јавну набавку за одржавање ЕКРААН-а. Текуће одржавање програма је обављала компанија Тане Тел.

Разврстано је преко 2.000 јединица.

Уписано 585 инвентарних записа по јединици грађе.

Физички је обрађена грађа из Архиве Александра Поповића, као и писма Десанке Максимовић, Архиве Косте Димитријевића, Светозара Т. Станојевића, Збирка писама 7. SS дивизије „Принц Еуген“. Настављен је рад на Архиви Сергеја Смирнова, Јеврема Грујића, Живана Живановића, Оставштине Оскара Давича, Милана Младеновића и др.

Фонд легата и библиотека-целина

Приоритет рада на овом фонду била је каталoшка обрада и смештај Библиотеке целине Милана Влајчића. Из Легата Милана Младеновића коришћена је грађа за сталну поставку смештену у бившу Картографску читаоницу, која је отворена 5. 11. 2024. године поводом 30 година од смрти Милана Младеновића.

Графичка и Уметничка збирка

Прегледана су сва дела из Уметничке збирке са проф. Тијаном Лазих са Факултета примењених уметности; направљен је пресек стања збирке (састављање извештаја) у циљу одређивања приоритета за конзервацију и рестаурацију и препакована су и сложена према стручним упутствима сва дела у депоу. Слика Ђуре Јакшића „Девојка у српском“ (НБСС1) смештена је у депо Археографског одељења.

Са професоркама са Одсека за конзервацију и рестаурацију Факултета примењених уметности Бојаном Савић, Мином Јовић и Тијаном Лазих прегледане су, 1. 3. 2024. године, скулптуре из Уметничке збирке, о чему је састављен извештај, који је прослеђен Управи НБС.

Извршено је планирање конзерваторских радова на збирци, уз координацију Тијане Лазих и Жељка Младићевића. На конзервацију по приоритету упућене су 3 графике Миће Стојисављевића и Бошка Карановића. Од 4. 4. до 12. 4. проф. Бојана Савић радила је на конзервацији слике „Стварање света“ Милорада Арсића у Археографској читаоници.

Фонд фотодокумената

Завршена је обрада фотографија из заоставштине Милорада Павловића Крпе и Збирке Војислава Богићевића. Настављен је рад на ретроспективној каталогизацији фотографија и разгледница. Примљен је поклон фотографа Душана Миловановића, који осим његових ауторских фотографија обухвата и његове ручно направљене апарате за развијање фотографија великих формата.

Фонд картографске грађе

Настављена је идентификација и класификација секцијских карата; сигниране су, опремљене и уложене у депо.

1.3.3 Израда археографских описа (инвентари, каталози, пуни описи)

Започето је или се наставило са израдом описа српских рукописних књига у Хиландару, Мађарској и Берлину. Та истраживања подразумевају различите методе и налазе се у различитим фазама.

- Започета је сарадња са Земаљском библиотеком у Берлину, власником Вукове збирке рукописних књига, на обради одговарајуће дигиталне колекције у бази Kitodo. Разрешена су техничка питања, одржана је обука за рад у бази, као и више онлајн састанака са колегама из Немачке. Најзад, израђени су и унети описи 19 рукописа.
- У Хиландару, израђен је детаљан материјални опис 4 књиге из Збирке ћириличких рукописа, уз археографску припрему за конзервацију 5 кодекса из исте збирке.
- У оквиру пројекта „Опис српских рукописних књига у иностраним збиркама“, који суфинансира Министарство културе, а организује га и њиме руководи Библиотека Српске патријаршије, завршен је текст каталога српских рукописа у Мађарској и послат је на техничко уређење. Теренских истраживања није било.

1.3.4 Израда библиографија (сортирање и експорт података за е-издање библиографија)

Израда библиографија (сортирање и експорт података за е-издање библиографија)

Библиографија Србије. Монографске публикације. Св. 1–2/2024.
(сортирање и експорт св. 3 и 4 у јануару 2025.)

Библиографија Србије. Монографске публикације. Преводи, 2024. (из техничких разлога свеска не може да буде постављена пре краја јануара текуће године)

Библиографија Србије. Монографске публикације. Службене публикације, 2024.
(сортирање и експорт у јануару 2025.)

Библиографија Србије. Монографске публикације. Анекс, 2013–2024.
(сортирање и експорт током 2025.)

Библиографија Србија (континуирано ажурирање)

Библиографија СРП записа. Монографске публикације. 1–12/2024.

Библиографија Србије. Серијске публикације за 2023. годину

Библиографија Србије. Серијске публикације. Званичне публикације за 2023. годину

Библиографија Србија. Серијске публикације за 2023. годину са мањим бројем библиографских јединица

Библиографија чланака. Серија Б за 2020. годину

Библиографија чланака. Серија Ц за 2021. годину

Такође је постављена и *Библиографија Србије. Чланци и прилози у серијским публикацијама. Чланци из зборника за 2022. годину (заједнички рад свих запослених у Аналитици)*. Поред њих су постављене и *Текуће библиографије СРП записа по месецима* за чланке у серијским публикацијама и зборницима, са 4.001 библиографском јединицом (за 649 мање него претходне године).

1.3.5 Нормативна база личних имена CONOR

Обрађивачи из НБС наставили су рад на редакцији записа у нормативној бази личних имена CONOR.SR, првој бази тог типа која се израђује у библиотечко-информационом систему Србије.

1.3.6 Српски УДК онлајн

У току 2024. године настављена је редакција превода и лектура постојећег текста за класе 61, 62, 63, 64, 65, 66 (редакција и лектура је обављена до 662.742).

Од марта 2020. године започет је и процес уједначавања Sobiss шифрарника на потпољима 675b и 675c. Циљ процеса је да се из постојећих шифрарника уклоне бројеви који више нису у употреби и да се уједначе са најновијом верзијом МРФ 12. Шифрарник је уједначен током 2024. године и послат колегицима из ВБС-а.

Укупан број креираних налога за библиотеке на Српском УДК Онлајн:

Тип библиотеке	Библиотека	Број корисника
Национална	2	110
Универзитетска	12	59
Јавна	38	198

Високошколска	77	207
Специјална	18	27
Научноистраживачки институт	16	20
Школска	26	33
Укупно	189	654

У току 2024. године креирана су 32 налога за библиотеке, што је за 11 више у односу на претходну годину. Укупан број корисника платформе у току 2024. године био је **654**, што је за 30 корисника више него претходне године.

Статистика употребе Српског УДК Онлајн:

Употреба укупно:

Месец	Преглед нотација	Претрага нотација	Претрага термина	Укупно
Јануар	2.664	5.075	3.536	11.275
Фебруар	3.273	5.211	3.293	11.777
Март	3.763	6.903	4.570	15.236
Април	3.977	7.768	4.044	15.789
Мај	3.626	4.917	3.642	12.185
Јун	2.589	5.036	3.410	11.035
Јул	2.530	4.845	2.988	10.363
Август	2.279	4.107	2.789	9.175
Септембар	3.340	6.438	4.259	14.037
Октобар	4.095	8.016	5.324	17.435
Новембар	4.274	6.620	4.558	15.452
Децембар	4.450	7.116	5.449	17.015
Укупно	40.860	72.052	47.862	160.774

У односу на 2023. годину повећани су сви наведени параметри, и то: преглед нотација за 10.4%, претрага нотација за 8%, претрага термина 13.7%. Укупно је употреба платформе у односу на 2023. годину повећана за 10.3%.

Употреба на основу типа библиотеке:

Тип библиотеке	Преглед нотација	Претрага нотација	Претрага термина	Укупно
Национална	11.653	22.624	11.122	45.399
Универзитетска	6.038	10.222	10.813	27.073
Јавна	6.932	11.265	6.476	24.673
Високошколска	11.312	19.097	14.464	44.873
Специјална	3.891	7.860	4.477	16.228
Научноистраживачки институт	527	711	384	1622
Школска	416	78	38	532
Укупно	40.769	66.502	41.942	160.400

Сви типови библиотека, осим универзитетских повећали су употребу платформе у односу на 2023. годину.

Месец	Број улазака / логовања
Јануар	1.050
Фебруар	1.237
Март	1.504
Април	1.463
Мај	1.383
Јун	1.105
Јул	1.079
Август	916
Септембар	1.295
Октобар	1.642
Новембар	1.512
Децембар	1.629
Укупно	15.815

Укупан број улазака на платформу у 2024. години увећан је за 9.25%.

У односу на 2023. годину, у току 2024. повећана је употреба платформе (по свим параметрима) у просеку за 10%, што значи да је *Српски УДК Онлајн* постао незаменљива алатка у свакодневном библиотечком послу.

1.4 Чување и приступ

Одељење за чување и приступ фондовима

Примљено из обавезног, селективне, монографских и серијских укупно	88.310
<i>Примљено из обавезног, селективне и монографских – књига (примерака)</i>	21.572
<i>Примљено из серијских (томови и појединачни бројеви)</i>	66.738
Број издатих публикација за кориснике укупно	67.816
<i>број издатих публикација за кориснике – књиге електронски реверс</i>	47.512
<i>број издатих публикација за кориснике – књиге писани реверс</i>	340
<i>број издатих публикација за кориснике – часописи (наслови)</i>	210
<i>број издатих публикација за кориснике – часописи (томови)</i>	8.459
<i>број издатих публикација за кориснике – новине (наслови)</i>	63
<i>број издатих публикација за кориснике – новине (томови)</i>	9.360
<i>број издатих публикација за кориснике – посебне збирке</i>	2.145
Интерно издате публикације укупно	3.234
<i>Интерно издате публикације (књиге, електронски поручене)</i>	2.890
<i>Интерно издате публикације (периодика)</i>	1.845

Остали послови

- Књиговезачка радионица преповезала за потребе фонда укупно 991 примерак књига, 130 томова новина и 30 томова часописа. Насечено и формирано 10.000 фасцикли. Појачана ангажованост на делатности за потребе културних дешавања, као и за потребе разних додатака у фонду.

- Редовно свакодневно ажурирање и унос нових података у базу за публикације враћене са коришћења, које се не налазе у бази.
- Реализовано електронско читавање сигнатурног низа у МАГ III 1–100.000 и МАГ IV 1–100.000.
- Свакодневно и ажурно достављање књига за ревизију по пунктовима у згради за преузимање књига.
- Услови рада у депоу су изразито отежани због повећане количине прашине, све веће претрпаности полица и неуједначеног рада вентилације.
- Број запослених у Одељењу за чување и приступ фондовима није у адекватан, при чему свако изненадно одсуствовање угрожава и прекида редовни посао издавања и улагања публикација, јер је ове године знатно повећана позајмица библиотечке грађе.

1.5. Ревизија

Одлуком управника из 2017. године, Народна библиотека Србије започела је процес ревизије библиотечко-информационе грађе и извора која подразумева ретроспективни унос у електронски каталог, као и евидентирање стварног стања фонда у депоима помоћу баркод читача, што представља најефикаснији и најекономичнији метод ревизије. Истом одлуком, сви запослени у Народној библиотеци Србије који имају привилегије за рад у бази података COBISS.SR у обавези су да учествују у процесу ретроспективног уноса. У извештајном периоду јануар–децембар 2024. постигнути су следећи резултати:

Записи: ревизија и редован посао (01.01.2024–31.12.2024)

2024

Укупно за ревизију са нађеним записима у локалу: **61.929**

Креирани и копирани записи: **27.935**

Записи за ревизију нађени у локалу: **36.351**

Записи за ревизију преузети са hosta: **16.398**

Укупно локал + host (36.351 + 16.398) = **52.749**

Креирани записи за ревизију = 9.180

Редован посао, креирани и копирани записи 2024: **32.984**

Укупно нових записа 2024: **60.919**

Укупно за ревизију са нађеним записима у локалу: 61.929

bi=(2401rlk* or 2402rlk* or 2403rlk* or 2404rlk* or 2405rlk* or 2406rlk* or 2407rlk* or 2408rlk* or 2409rlk* or 2410rlk* or 2411rlk* or 2412rlk*)

Креирани и копирани записи: 27.935

dm=2024* and bi=(2401rlk* or 2402rlk* or 2403rlk* or 2404rlk* or 2405rlk* or 2406rlk* or 2407rlk* or 2408rlk* or 2409rlk* or 2410rlk* or 2411rlk* or 2412rlk*)

Записи за ревизију нађени у локалу: 36.351

bi=(2401rlkl* or 2402rlkl* or 2403rlkl* or 2404rlkl* or 2405rlkl* or 2406rlkl* or 2407rlkl* or 2408rlkl* or 2409rlkl* or 2410rlkl* or 2411rlkl* or 2412rlkl*)

Записи за ревизију преузети са hosta: 16.398

bi=(2401rlkh* or 2402rlkh* or 2403rlkh* or 2404rlkh* or 2405rlkh* or 2406rlkh* or 2407rlkh* or 2408rlkh* or 2409rlkh* or 2410rlkh* or 2411rlkh* or 2412rlkh*)

Укупно lokal + host (36.351 + 16.398) = 52.749

Креирани записи за ревизију = 9.180 (61.929 – 52.749)

Редован посао, креирани и копирани записи 2024: 32.984

dm=2024* not bi=(2401rlk* or 2402rlk* or 2403rlk* or 2404rlk* or 2405rlk* or 2406rlk* or 2407rlk* or 2408rlk* or 2409rlk* or 2410rlk* or 2411rlk* or 2412rlk*)

Укупно нових записа 2024: 60.919 (27.935 + 32.984) (razlika 0 zapis)

dm=2

Ревизија периодике

- Сектор који се бави периодиком ради ревизију серијских публикација које су на сигнатури монографских публикација. Током рада на овом послу све ове публикације су пресигниране на сигнатуру периодике. У раду је учествовало 5 (пет) стручњака из периодике. Укупно је урађено 630 наслова (за 22 наслова мање него претходне године, креирано ознака рлкс 165 наслова, из локала ознака рлкс 258 наслова и преузето са хоста ознака рлкс 207 наслова) и унето 6.563 примерака (за 96 примерака мање него претходне године и са налепницом за сваки број).
- Одсек који се бави аналитиком има 9 стручњака који су радили на ревизији монографских публикација (од маја 2024. број извршилаца се смањује на 8). Ревизијом је обрађено 6.908 сигнатура (за 40 више наслова него прошле године), унето је 7.519 поља 996 (за 336 поља 996 мање него претходне године, креирано ознака рлк 1.122 (за 1.657 мање него претходне године), из локала ознака рлкл 3.355 и преузето са хоста ознака рлкс 2.431 наслова).
- Током целе године рад на ревизији фонда је био отежан због повећаног прилива захтева за ЦИП чланака, креирања великог броја нормативних записа и нових записа, због чега је укупан број наслова и унетих примерака у одсеку аналитике мањи у односу на резултате из претходне године. Ревизија серијских публикација са сигнатуре књиге је обухватила мањи број наслова, али је унет већи број примерака него претходне године, захваљујући додатним напорима запослених у том делу Одељења.

Електронско читавање (ревизија)

Упоредо са ретроспективним уносом, као припремном радњом неопходном за стварање услова за ревизију фонда, континуирано се ради и непосредно евидентирање јединица грађе помоћу електронског бар-код читача и програмског сравњивања тако прикупљених информација с подацима из базе, у циљу одређивања стварног стања, односно ревизија у ужем смислу.

У периоду 2017–2024. године ревизијом је очитано **990.226** јединица библиотечко-информационе грађе.

Ревизија се одвајала на два нивоа :

1. ретроспективни унос дела фонда који није био обухваћен електронским каталогом, лепљење налепница са бар кодом, као припремне радње, и
2. ревизија помоћу електронског бар-код читача.

Паралелно са ретроспективним уносом и ревизијом обавља се рекаталогизација и пресигнирање серијских публикација сиг. МАГ I, II, III и (Одељење серијских публикација).

Ревизију фондова НБС прате и сва потребна документа предвиђена *Правилником о инвентарисању, обради, ревизији и отпису библиотечко-информационе грађе и извора, као и вођењу евиденције о библиотечко-информационој грађи и изворима*: План рада, Записник о ревизији, Извештај о инвентару и Попис јединица библиотечко-информационе грађе и извора које нису нађене на лицу места.

Године	Укупно јединица	Сиг. нивои
2017	100.815	II1–10.000 и II 600.000–649.999
2018	132.058	II10.001–18.999, II30.001–59.999, II106.000–130.000
2019	113.851	II130.000–150.000, II150.551–159.999, II650.000–699.999
2020	67.265	II160.000–219.999
2021	165.616	II220.000–359.000
2022	150.575	II360.000–500.000
2023	194.149	II500.000–599.000 + II–99.999
2024	65.897	IV1–58.421, I– III1–99.999
Укупно	990.226	

2. КОРИСНИЦИ

У периоду јануар–децембар 2024. године остварени су следећи резултати:

	2023	2024	2023/2024 %
УПИС КОРИСНИКА	8.138	8.558	5,1%
ЦИРКУЛАЦИЈА КОРИСНИКА	116.746	121.618	4,1%

ПРУЖАЊЕ ИНФОРМАЦИОНИХ УСЛУГА	146.790	158.198	7,7%
МЕЋУБИБЛИОТЕЧКА ПОЗАЈМИЦА			
Примљено захтева (укупно)	890	862	-3.1%
Послато књига	553	524	-5.2%
Послато чланака	264	273	3.4%
Тражено у позајмицу	38	16	-57%

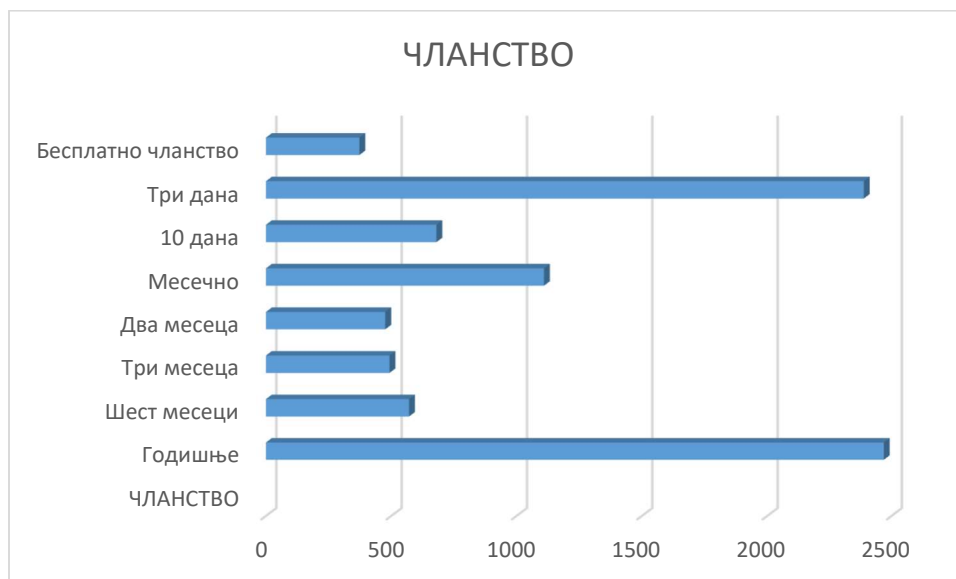
Резултати извештаја за 2024. годину показују пораст у свим сегментима рада са корисницима осим у сегменту међубиблиотечке позајмице. Међубиблиотечка позајмица са иностранством отежано се одвија због усклађивања са прописима Европске уније. Ономогућено је досадашње слање књига поштом. По новим прописима, у обавези смо да спроводимо поступак преко овлашћеног шпедитера, што у знатној мери компликује процедуру и увећава трошкове позајмице.

Упис корисника

У току 2024. године уписано је 8.558 чланова.

Чланство	Укупно чланова
Годишње	2.469
Шест месеци	571
Три месеца	493
Два месеца	476
Месечно	1.109
10 дана	680
Три дана	2.388
Бесплатно чланство	373
УКУПНО	8.558

Статистика електронске позајмице за 2023. годину

Позајмица грађе у читаоницама	36.354
Резервација грађе у читаоницама	57.330
Укупно трансакција са грађом	194.535

Пружање информационих услуга корисницима

ЗАХТЕВА УКУПНО	6.705
Читаоница	2.442
Електронска пошта	3.605
Pitajtebibliotekara@nb.rs	658
ИНФОРМАЦИЈА УКУПНО	158.198
Библиографских	59.097
Фактографских	8.219
Тематских	37.330
Општих	53.552

Међубиблиотечка позајмица

УКУПНО ЗАХТЕВА	862
Међубиблиотечка позајмица са библиотекама у Србији УКУПНО ЗАХТЕВА	745
Примљено захтева за књиге – УКУПНО	524
пслато књига	514
нереализовано захтева – књиге	10
Примљено захтева за чланке – УКУПНО	205
пслато чланака	192
нереализовано захтева – чланци	13
Тражено у позајмицу – библиотеке из Србије – УКУПНО	16
књига	12
чланака	4
Пслато у позајмицу – УКУПНО (књига и чланака)	706
Међубиблиотечка позајмица са библиотекама у иностранству УКУПНО ЗАХТЕВА	117
Примљено захтева за књиге – УКУПНО	15
пслато књига	10
нереализовано захтева – књиге*	5
Примљено захтева за чланке – УКУПНО	86
пслато чланака	81
нереализовано захтева – чланци	5
Пслато у позајмицу – УКУПНО (књига и чланака)	91
Тражено у позајмицу из иностранства – УКУПНО	16
Тражено у позајмицу књиге – УКУПНО	5
књиге	3
нереализовано захтева – књиге	2
Тражено у позајмицу чланци – УКУПНО	11
чланци	11
нереализовано захтева – чланци	0

*Нереализовани захтеви у сегменту међубиблиотечке позајмице са иностранством последица су, као што је већ речено, измене националних прописа и усклађивања са прописима Европске уније, због чега је онемогућено досадашње слање књига поштом; а по новим прописима смо у обавези да спроводимо поступак преко овлашћеног шпедитера, што у знатној мери компликује процедуру и увећава трошкове позајмице.

Репрографске услуге

	корисници	интерно	укупно	2023/2024
Скенирање А4	7.936	2.798	10.734	
Скенирање А3	1.927	167	2.094	
Скенирање А2	66	47	113	
УКУПНО	9.929	3.012	1.2941	0.9%
Штампање А4	2.139	4.331	6.470	
Штампање А3	58	51	106	
Штампање у боји А4	12	31	43	
Штампање у боји А3	6	3	9	
УКУПНО	1.961	2.631	6.628	44,3%
Издато микрофилмова	2	2	4	
Нарезивање на DVD	1	1	2	
Фотокопирање			58.323	1,2%
Укупно захтева за фотокопирање			728	21.7%
Укупно захтева за скенирање			544	67%

*Воокеуе скенер је у квару од јула месеца 2024. године, тако да нисмо били у могућности да пружимо услугу скенирања грађе формата већег од А3.

Остали послови

1. Послови ретроспективног уноса – укупно записа (креирано, копирано са хоста и пронађено у локалу) 10.609, укупно унетих 2.291 поља 996.
2. На захтев корисника издато је 30 Потврда о објављеним радовима.
3. Издато је 28 одобрења за објављивање и јавно приказивање на захтев институција или физичких лица.
4. Издато је 39 дозвола за коришћење уређаја за снимање за личне потребе.
5. Спроведена је јавна набавка за израду нове апликације за резервацију места у читаоницама Народне библиотеке Србије.
6. Учесће у раду комисија, стручних тела и тимова – Комисија за ревизију, Комисија за стручне испите, измена Каталога радних места.
7. Организовано вођење група и предавање за студенте прве године Катедре за Библиотекарство и информационе науке и студенте славистике у сарадњи са Међународним славистичким центром, група библиотекара које је водила Сузана Рајић.
8. Претраживање и привремено уступање грађе за изложбе.
9. Учесће у пројектима установа, медијских кућа и појединаца из земље и иностранства:

Музеј савремене уметности и Народна библиотека Србије, изложба *Активитет: 100 година надреализма*; Музеј афричке уметности, изложба *Др. Здравко Печар – (ауто)портрет*; Галерија Матице Српске, изложба *Урош Предић. Живот посвећен лепоти и уметности*; Галерија САНУ, изложба *Кун: уметник–радник–борац*“, Удружење „Караманка“, изложба *Ђурилица, печати идентитета који не бледи*; Balkan

Periodicals Скопље, изложба на симпозијуму *Исламска мисао у периодичним публикацијама на Балкану*.

Институт за стандардизацију Србије; РТС издаваштво; Српско-јапанско друштво „Београд–Токио“; Институт економских наука; Архив Југославије; Архив Врања; Центар за истражување на национализмот и културата Скопље; Историјски институт Београд; Библиотека града Београда; Библиотека „Љубиша Р. Ђенић“.

10. Појединачни захтеви корисника из Русије, Канаде, Енглеске, Пољске, Шпаније, Шведске, Чешке, САД, Словачке, Хрватске, Словеније, Федерације Босне и Херцеговине; Македоније, Хрватске и Црне Горе.
11. Учешће на стручним скуповима: Љиљана Башић, „Допринос библиографије часописа *Хришћанско дело* за изучавање друштвених и културних прилика у периоду од 1935. до 1941. године“; Љиљана Мацура, 24. Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића.
12. Учешће на акредитованим семинарима и стручним скуповима.
13. Едукација корисника за претраживање електронског каталога и коришћење сервиса „Моја библиотека” и других информационах извора.
14. Припрема информација за сајт и fb страницу Народне библиотеке Србије.
15. Продаја сувенира и издања Народне библиотеке Србије.

Читаоница за особе са потешкоћама у читању

1. Пружање информационах услуга слепим и слабовидим корисницима непосредно и на даљину, обука корисника за коришћење опреме, грађе и услуга Народне библиотеке Србије.
2. У току 2024. године било је укупно 43 захтева за скенирање грађе за особе са потешкоћама у читању. Од укупног броја корисницима је послато 17 електронских обавезних примерака, а 22 публикације су скениране (укупно 1.913 скенова) и рашчитане (конвертоване у приступачне формате). Четири захтева нису реализована (тражене публикације нисмо имали у фондовима Народне библиотеке Србије).
3. Реализовано 9 захтева за штампање на Брајевом писму, укупно 279 листова.
4. Урађена је евиденција публикација које су скениране током ранијих година, а чији су скенови сачувани за потребе корисника са потешкоћама у читању.

2.2. Научне информације

У оквиру Одељења за научне информације настављен је рад на два главна програма:

1. КоБСОН – Конзорцијум библиотека Србије за обједињену набавку и
2. *DOI Serbia* – промоција научних часописа који излазе у Србији и њихово укључивање у међународну размену,

као и обављање редовних активности, које обухватају:

1. одржавање веб странице КоБСОН-а, *Facebook* и *Twitter* странице (3.829 фанова, 74 постова),
2. претраживање доступних електронских извора за потребе корисника,
3. дневно дописивање са страним издавачима и корисницима (преко 8.150 мејлова и 80 коментара),
4. индивидуална и групна обука корисника и библиотекара,

5. стално одржавање листа доступних часописа и књига,
6. праћење и објављивање свих статистичких података о коришћењу претплаћених извора,
7. одржавање сервиса Наши у *WoS*,
8. одржавање Дигиталног репозиторијума Народне библиотеке Србије,
9. обрада и ажурирање података о импакт фактору и рангу часописа,
10. одржавање сервиса EBSCO Discovery Service – сервиса за обједињену претрагу претплаћених садржаја,
11. пријем и реализације приспелих профактура за плаћање и др.

Поред редовних, реализовали смо и низ других активности које су допринеле унапређењу сервиса и услуга које Одељење пружа, додатну помоћ и подршку корисницима, библиотекарицама и уредништвима научних часописа из Србије.

А) Програм набавке научне и стручне литературе из иностранства и приступа електронским научним и стручним базама података

Издаја се неколико активности које су обележиле овај период:

1. Преговори са представницима министарства надлежног за науку у вези са овогодишњим буџетом

Програм који обухвата претплату на стране часописе и базе података, као и усвајање и примену нових рачунарских технологија, настављен је и у 2024. години. Дана 23. фебруара 2024. потписан је УГОВОР о финансирању у 2024. години – дела обједињене набавке и услова коришћења и приступа електронским научним и стручним базама података часописа и књига, од стране научноистраживачких, образовних и војних истраживачких институција, чији је оснивач Република Србија, као и едукације за њихово ефикасно коришћење и финансирање доделе Digital Object Identifier – DOI бројева за научне часописе који излазе у Републици Србији – са Министарством науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије у висини од 330.784.348,27 динара.

Додатно, 14. маја 2024. године потписан је II Уговор којим се у суфинансирање укључују и Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност Аутономне покрајине Војводине и Министарство одбране Републике Србије, у износу од 5.500.000,00 динара.

Финансијска реализација Уговора одвијала се повољно али са потешкоћама, услед уведених неколико нових регулатива. То се, најпре, односи на доношење закључка Владе Републике Србије да је пре покретања јавних набавки потребно прибавити сагласност Министарства финансија. На добијање сагласности за покретање тендера за сервисе из основног уговора чекало се до 24. октобра (8 месеци по потписивању уговора), што је Библиотеци битно смањило рок за реализацију уговорних обавеза и активности. Сагласност је добијена уз изузетну помоћ и подршку Министарства, чији представници су се заузели за заједничко превазилажење проблема.

Сагласност за покретање тендера из другог уговора није ни добијена до краја године. Библиотека је слала велики број захтева и ургенција. Напомињемо да смо о наведеном проблему редовно извештавали Министарство, као и то да

су представници Министарства одбране приступили заједничком превазилажењу проблема, својим активним учешћем и ангажовањем.

Додатну потешкоћу представљала је новонаметнута обавеза за сва инострана плаћања, а то је обавеза прибављања потврде о посредничкој банци од стране сваког појединачног издавача, што је захтевало додатно време.

Упркос горенаведеним околностима реализоване су све уговорне обавезе из основног уговора. Услед повољног курса, као и успешним преговорима са издавачима и оствареним бољим ценама, по реализацији су остала неутрошена средства. Неутрошена средства по Уговору, као и од провизије Библиотеке такође су враћена финансијеру, Министарству науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

Други уговор није реализован у потпуности. Сходно поменутом Закључку Владе РС, послали смо Захтев за прибављање сагласности за преузимање обавеза, а након тога више писаних и усмених (телефонских) ургенција и захтева, како од стране Библиотеке тако и од стране Министарства науке и Министарства одбране. Захтев се односио на покретање тендера за набавку IOP Electronic Journals издавача Institute of Physics Publishing, за износ од 4.578.641,69 РСД. **Како сагласност нисмо добили, није било правне основе за покретање тендера, а самим тим ни за реализацију набавке.**

Друга уговорена база JSTORE издавача JSTORE Inc је претплаћена, јер њена процењена вредност није већа од 2.000.000,00 динара и није захтевала добијање сагласности. Услед повољног курса, као и успешним преговорима са издавачем и оствареном бољом ценом, овај сервис је плаћен 899.803,52 РСД уместо уговором планираних 915.838,02 РСД. Неутрошена средства по Уговору вратили смо суфинансијерима.

2. Преговори са иностраним издавачима на чије сервисе смо се претплатити (или се, због недостатка средстава нисмо претплатили)

Након потписивања уговора и одабира сервиса чија претплата ће се обновити, сви издавачи обавештени су о одлуци Министарства о финансирању, и у кратком року, реализовани су преговори о износу овогодишњих претплата. Преговори су вршени електронским путем (електронском поштом, скајпом, вебксом и сл.) или уживо и сматрамо да су били успешни будући да смо за већи број сервиса успели да договоримо ниже цене од предвиђених.

3. Електронски и састанци уживо са представницима издавача чије сервисе претплаћујемо – *Clarivate Analytics, Elsevier, EBSCO, Oxford University Press, Cambridge University Press, Emerald, IOP – Institute of Physics Publishing*

На састанцима смо се договарали о унапређењу будуће сарадње, објаснили смо нужност спровођења преговарачког поступка, проблеме и Законска ограничења са којима се суочавамо и разлоге због којих ће претплата каснити. Састанци су били успешни и у погледу договорених цена, као и могућности одржавања отвореног приступа садржајима упркос кашњењу са потписивањем Уговора и плаћањем претплате. Уз потпуну подршку и разумевање издавача, упркос кашњењу претплате, омогућен нам је несметан приступ, без укидања.

4. Припрема и реализација јавних набавки према новом Закону који је ступио на снагу 1. априла 2013.

Нови Закон о јавним набавкама је увео значајне новине у спровођење овог поступка. Након потписивања Уговора са Министарством науке, технолошког развоја и иновација, обавестили смо све издаваче обухваћене уговором, прикупили од њих „писма о ексклузивности“, послали им моделе докумената које је потребно да прибаве, потпишу и пошаљу нам, а по добијању сагласности за покретање јавних набавки реализоване су тендерске процедуре.

У 2024. години расписали смо и спровели 16 позива:

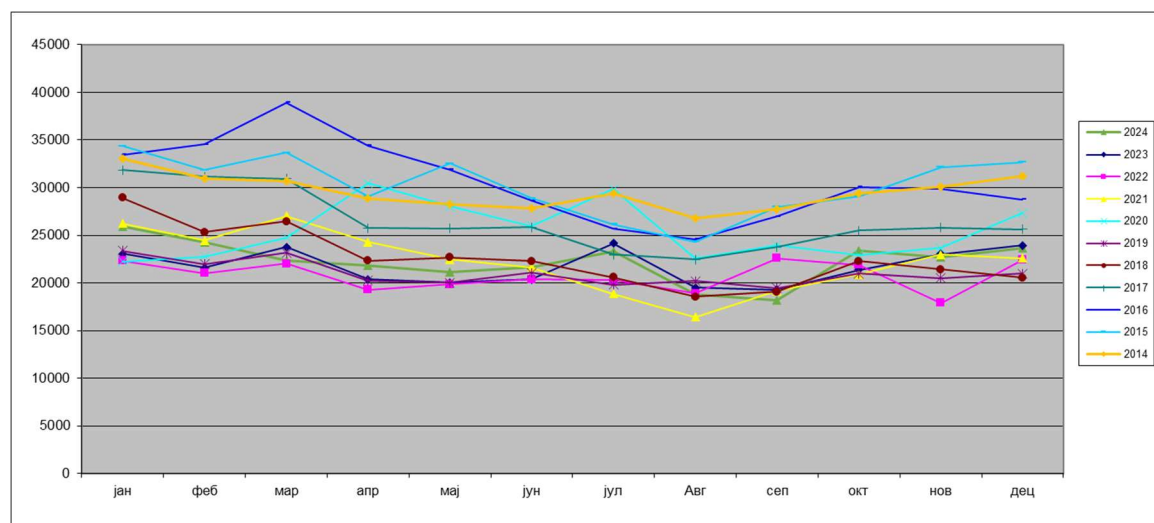
	Издавач	Датум
1.	Web of Science – Clarivate	04.11.2024.
2.	SciFinder – CAS	04.11.2024.
3.	Springer Nature	04.11.2024.
4.	John Wiley & Sons	04.11.2024.
5.	Elsevier – Science Direct, SCOPUS, SciVal	04.11.2024.
6.	American Chemical Society	04.11.2024.
7.	ASME Digital Library	15.05.2024.
8.	Emerald	04.11.2024.
9.	HeinOnline	15.05.2024.
10.	Oxford Journals	05.11.2024.
11.	RSC Journals Online	04.11.2024.
12.	EBSCO – Databases, e-books, CAB Abstracts, PsycArticles, ATLA	07.11.2024.
13.	Cambridge University Press	04.11.2024.
14.	Johns Hopkins University Press – MUSE	15.05.2024.
15.	American Physical Society	04.11.2024.
16.	SAGE Publishing	04.11.2024.

На годишњем нивоу и даље се бележи изузетна посећеност и коришћење веб страница које се одржавају у оквиру Одељења.

Табела 1: Број удаљених приступа КоБСОН страници по годинама и месецима

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	укупно
2024	25916	24224	22332	21875	21180	21617	23352	18826	18182	23372	22675	23662	267213
2023	23064	21590	23787	20393	20047	20368	24160	19492	19297	21368	23019	23955	260540

2022	22337	21043	22027	19273	19835	20392	20302	18893	22594	21904	17905	22410	248915
2021	26225	24449	27020	24291	22448	21642	18843	16427	19152	20914	22998	15725	260134
2020	22244	22787	24769	30464	28010	25982	29830	22592	23966	22920	23672	27321	304557
2019	23382	21965	23172	20228	20015	21065	19796	20188	19480	20972	20493	20997	251753
2018	28924	25342	26451	22328	22684	22297	20611	18571	19052	22279	21418	20566	270523
2017	31868	31156	30937	25769	25731	25861	23004	22454	23783	25496	25791	25640	317490
2016	33468	34541	38916	34415	31912	28638	25698	24601	26976	30051	29871	28780	367867
2015	34368	31831	33683	29122	32528	28903	26155	24349	27979	29106	32133	32656	362813
2014	33081	30933	30722	28911	28274	27858	29369	26772	27785	29434	30065	31218	354422

Број нових отворених налога за услугу удаљеног приступа КоБСОН сервисима у 2024. години је 450. Број послатих имејлова се може проценити на око 32 дневно.

Укупно су корисници КоБСОН-а у 2024. години, било преузели на свој рачунар, било прочитали онлајн, 1.514.548 чланака или књига у пуном тексту. Расподела искоришћености садржаја по издавачима дата је у Табели 2.

Табела 2: Искоришћеност садржаја по издавачима

Издавач – часописи	Чланци или поглавља књига
<i>American Chemical Society</i>	70.287
<i>American Physical Society</i>	12.910
<i>American Psychological Association</i>	1.220
<i>ASME</i>	1.032
<i>Cambridge University Press</i>	6.108
<i>Emerald</i>	13.768
<i>Institute of Physics Publishing</i>	18.418
<i>Oxford University Press</i>	28.700
<i>Royal Society of Chemistry</i>	44.493

<i>SAGE</i>	26.275
<i>Elsevier - Science Direct</i>	807.045
<i>Springer</i>	164.599
<i>Wiley</i>	136.397
Агрегатор – часописи	
<i>EBSCO</i>	92.464
<i>Hein on Line</i>	12.711
<i>JSTORE</i>	16.735
<i>Project MUSE</i>	406
Издавач – књиге	
<i>EBSCO e-books</i>	10.425
<i>Elsevier – Science Direct</i>	25.667
<i>Springer</i>	21.309
<i>Wiley</i>	3.579
Укупно	1.514.548

ACS=American Chemical Society

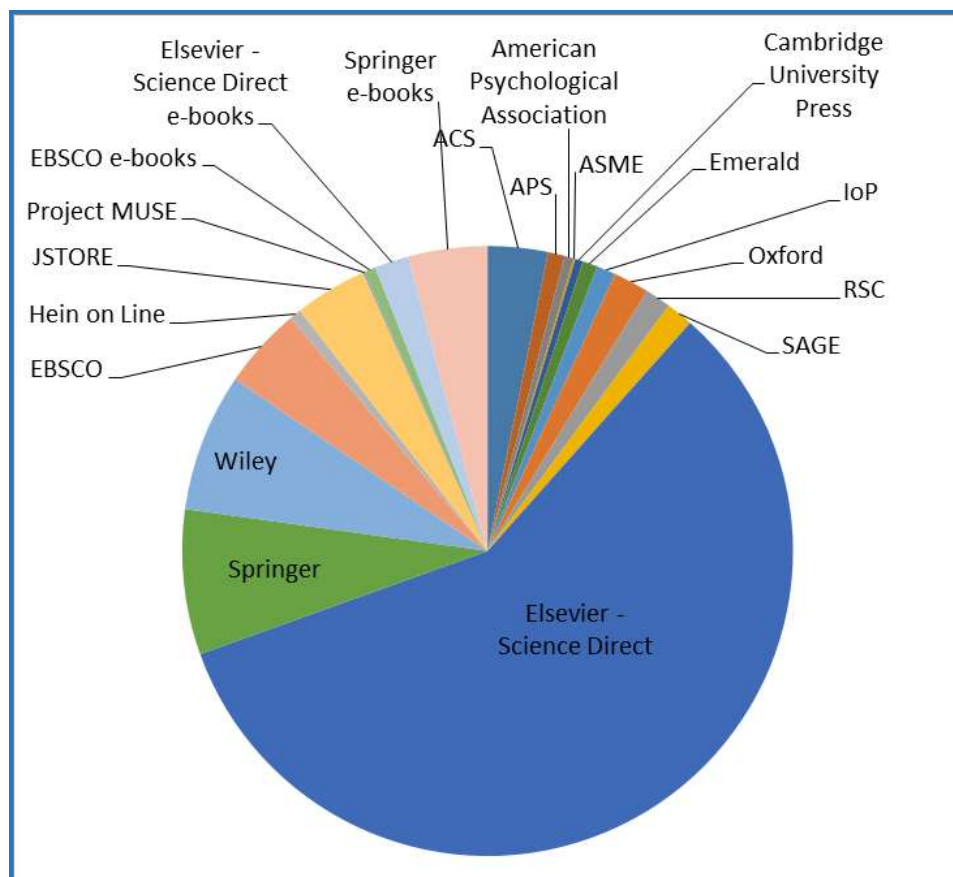
APA=American Psychological Association

APS=American Physical Society

CUP=Cambridge University Press

IoP=IOP Science

RSC=Royal Society of Chemistry

Остале пребројиве активности

Одржавање сервиса *Наши у WoS*

Преузимање записа о радовима аутора из Србије реферисаним у цитатној бази *Web of Science (WoS)*, уједначавање ауторских имена и креирање јединствених ауторских профила, обавештавање корисника путем имејла о присуству њиховог рада у базама *WoS* и *Наши у WoS*. Годишњи прилив радова био је **8.376**, а ауторских имена **53.472**.

Одржавање Дигиталног репозиторијума Народне библиотеке Србије

Пријем материјала, његова провера, завођење у евиденцију, његово депоновање на сервере Народне библиотеке Србије и истовремено депоновање на сервер Математичког института САНУ, за потребе израде библиометријске анализе часописа. Овогодишњи прилив свезака је **1.480**.

Активност	број
Број отворених налога	450
Број преузетих WoS чланака	8.376
Број разрешених ауторских имена (истовремено и број послатих обавештења)	53.472
Број послатих имејлова (службених, било ка корисницима/странкама, било у оквиру сарадње на нивоу Одељења)	8.159
Број примљених свезака и дигиталних копија похрањених на серверу за Дигитални репозиторијум НБС	1.480

Б) *DOISerbia*

Овај сервис је веома допринео угледу Народне библиотеке Србије код уредништава научних часописа који излазе у Србији. Већина часописа који су део овог система је у претходној години добила већи импакт фактор (објављује се јуна сваке године) и већина њих је за овај успех захвалила нашој библиотеци.

Број часописа којима се додељују *DOI* бројеви је 56 наслова. Током 2024. године депоновано је 2.768 чланака (проширени мета-подаци допуњени чланцима у пуном тексту). У том систему сада постоји 57.254 чланка у пуном тексту.

Табела 3: Број приступа *DOISerbia* страници:

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец
2024	78091	69162	99187	104938	82593	73412	83482	82139	75078	94087	94460	164509
2023	79540	77357	57301	40925	48054	60298	66957	59027	117292	76565	84619	75884
2022	73032	66195	83551	79600	76949	70679	65471	66844	70949	83352	88425	78261
2021	73934	68427	79336	74344	68914	60801	58381	57075	71349	59905	79728	77099

2020	55091	73438	72129	73313	73733	76078	66137	54834	64873	74524	84546	84203
2019	44144	42369	51033	46153	41391	38095	37294	32932	38561	45308	49844	49436
2018	53230	37916	48752	41712	35980	34832	35455	29456	41883	44592	53215	44360

Остале пребројиве активности

Активност	број
Број додељених DOI бројева чланцима	2.401
Број додељених чланака у режиму On-line first	367
Број урађених чланака у пуном тексту	2.768

Настављено је и депоновање записа на *CrossRef*, истовремено се депонује и на *DOAJ - Directory of Open Access Journals*, а редовно се харвестују од стране *TEL-а*, *Europeane* и *EBSCO-а*. За све чланке се редовно употребом веб-сервиса ажурира њихова цитираност (*forward linking*).

В) Остале важне активности

1. Услед доношења новог Правилника о категоризацији и рангирању научних часописа који је објављен у „Службеном гласнику РС“, број 80/2024, дана 4.10.2024. године, и ступио на снагу осмог дана од дана објављивања (12. октобра) (а на молбу научне заједнице његова примена одложена је до 1. јуна 2025. године), радили смо на измени делова КоБСОН сајта и база (ЕлеЧас база) који су у складу са новим критеријумима из Правилника. Посао је рађен у сарадњи са програмерском кућом Omnicom која је израдила КоБСОН сајт. Посао је захтевао три месеца интензивног рада, завршен је у мају и база и поменути део сајта су у тестном окружењу, у коме ће остати до датума почетка примене новог правилника.
2. Додатно, у јуну месецу, по објављивању JCR 2023 извештаја (Journal Citation Report) у бази ЕлеЧас морали смо да извршимо адекватно прилагођавање како КоБСОН веб-сајта тако и апликације за увоз података о импакт фактору (ИФ).
3. Настављена је сарадња са Министарством науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије на ажурирању њиховог информационог система еНаука, која се огледа у аутоматизованом преузимању записа из базе *Науки* у *WoS* у еНауку.
4. Унапређен је сајт *DOI Serbia*, као и апликација за унос података и ажурирање сајта. На *doiSerbia* сајту сада је у пољу за претраживање омогућено претраживање и преко ORCID броја, поред већ постојећег претраживања по (свим пољима, ауторима, насловима чланака, кључним речима). *doiSerbia* апликација – урађена је аутоматизација парсирања за часопис *Филомат*. Ово је било неопходно због великог прилива – како по броју свезака тако и по броју радова.
5. Унапређена је апликација за увоз и разрешавање ауторских имена у сервису *Науки* у *WoS*. Апликација за увоз ауторских имена је унапређена како би се припремила за преузимање радова из часописа са ESCI/АНЦИ листа које ће бити потребно након ступања на снагу новог Правилника. Такође су извршена и унапређења на аутоматском разрешавању аутора, повезивањем података из базе на основу ORCID-а, како би се убрзао процес увоза због очекиваног повећаног броја радова.

6. Обновљена је претплата на сервис за обједињену претрагу (*federated search*) свих претплаћених садржаја *Ebsco Discovery Service – EDS*, што је захтевало израду, ажурирање и читавање података о претплаћеним садржајима. Успостављање овог система представља велики комфор приликом претраге и доприноси побољшању искоришћености претплаћених сервиса.
7. Настављена је сарадња са универзитетским библиотекама свих државних универзитета и многобројним другим институцијама, на ширењу знања и искустава у области научних комуникација.
8. Настављена је сарадња са Математичким институтом САНУ на преузимању материјала из Дигиталног репозиторијума НБС и стално унапређење протокола.
9. Настављена је сарадња са Центром за промоцију, што подразумева гостовање на њиховом штанду током Сајма књига, презентацију, као и састанак КоБСОН библиотекара из Србије.
10. Настављено је организовање једнодневних едукативних семинара „Електронски извори информација у науци – значај, врсте, доступност, процена вредности“ намењених стипендистима Министарства науке. Семинари су одржани путем Zoom платформе, 22. и 23. октобра.
11. Рад на ревизији библиотечко-информационе грађе и извора – на овим пословима током целе године било је ангажовано троје колега из Одељења (годишњи извештај дат је у Прилогу I).
- 12.

Г) Међународна сарадња

Осим редовне комуникације са представницима страних издавача чије сервисе претплаћујемо, а у циљу одржавања система, ове године организовали смо низ активности које знатно доприносе како бољим односима са издавачима тако и промоцији њихових сервиса и унапређењу коришћења претплаћених садржаја.

1. У сарадњи са *EIFL*-ом одржан је велики број предавања на теме система научних комуникација, отвореног приступа и др. У сарадњи са њима организовали смо и серију предавања која се баве темама библиотека и ауторских права, задржавања права при објављивању научних радова, ауторским правима и вештачком интелигенцијом и сл. Такође, наставили смо подршку и учешће у *DIAMAS* пројекту и организовали, у сарадњи са колегиницом Милицом Шевкушић, велик број предавања и радионица на ову тему. Предавања су била намењена уредништвима научних часописа из Србије и региона.
2. У сарадњи са представницом *American Chemical Society – Chemical Abstract Services* издавачке куће, током године смо организовали велик број вебинара на различите теме, које су се односиле првенствено на новине које је издавач увео у вези са начином претраге, проналажењем и приказивањем података.
3. У сарадњи са представницима издавача *Elsevier* организовано је предавање на тему увођења вештачке интелигенције у *SCOPUS* базу и њену претрагу.
4. У сарадњи са издавачком кућом *EBSCO*, на њихов позив, мр Татјана Тимотијевић је 6. децембра узела учешћа на радионици „Презентација *EBSCO* база података и нове *EBSCO* платформе“, одржаној на Универзитету Црне Горе у Подгорици, са презентацијом под називом: „Научне информације на *КоБСОН*-у – доступност и начини приступа“. У оквиру презентације, између осталог, представљена су и искуства коришћења *EBSCO Discovery* сервиса – сервиса за обједињену претрагу.
5. Настављена је сарадња са колегама са Кипра, на чији позив је мр Татјана Тимотијевић узела учешћа у панел сесији на 53. *LIBER* годишњој конференцији,

чији су они били домаћини и организатори. Назив конференције је 53rd LIBER Annual Conference, Limassol (Cyprus): State-of-the-art libraries in the service of science and society, а наше учешће је било у оквиру Panel Session 1: Consortia of Academic Libraries: Good Practices, Common Challenges and Opportunities for Transnational Collaboration. Остали панелисти били су:

- Статис Мавротерис, Конзорцијум академских библиотека Кипра, Отворени универзитет Кипар (гр. Ευστάθιος Μαυροθέρης, Κοινοπραξία Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Κύπρου, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου);
- Андре Дази, Конзорцијум Купрен, Француска (фр. André Dazy, Le consortium Couperin, France);
- Лиа Оландезо, Конзорцијум грчких академских библиотека (гр. Λία Ολλαντέζου, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Ελλάδα);
- Рамон Рос, Конзорцијум каталонских универзитета (есп. Ramon Ros, Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya, España).

Традиционална сарадња размене искустава и знања са колегама са Кипра, настављена је на овогодишњој конференцији Библиотекарског друштва Србије, на којој нам је гост била колегиница Мина Чараламбос (директорка Универзитетске библиотеке Никозије).

У оквиру учешћа у међународним конзорцијумима наставили смо активно да сарађујемо у ICOLC-у (International Coalition of Library Consortia) и EIFL-у (Electronic Information for Libraries). На Генералној скупштини EIFL конзорцијума која се оджавала у Истанбулу (07.10–09.10.2024. EIFL General Assembly (GA)) поделили смо знања и искуства са колегама и учествовали у дискусији у оквиру три сесије:

- Consortium achievements, followed by Q&A with EIFL Programme Managers
- Transformative agreements
- Consortia implementing open access and open science projects

У оквиру прве сесије смо одржали предавање: Knowledge sharing session on Consortium achievements, EIFL’s General Assembly – KoBSON Serbia (Татјана Тимотијевић).

Начелница Одељења за научне информације, мр Татјана Тимотијевић, активно је наставила учешће у *EBSCO Academic Advisory Board*-у. Учесће у оваквим телима служи издавачима да испитају и оцене потребе и задовољство клијената, али и да истовремено оцене квалитет свог пословања, предности и недостатке, и да се у том смеру даље развијају и унапређују. Ово је прилика да делегати изнесу своје погледе о стању и перспективама у својој земљи. Такође, састанци оваквих тимова представљају изузетну прилику да се размене искуства и праксе између самих делегата.

Д) Едукације, семинари и конференције

Сталне промене у систему научних информација, појава нових сервиса и услуга условљавају нужност сталне едукације запослених у Одељењу, праћење светских токова и покушај имплементације истих. Са тим циљем, запослени у одељењу пратили су у 2024. години следећа предавања/радионице/конференције:

	Предавање, излагач	Датум
1.	Онлајн EIFL вебинар: „COUNTER Release 5.1: What You Need To Know“ (Tasha Mellins-Cohen)	23.01.

2.	Онлајн Elsevier предавање: Transforming research: An in-depth exploration of Scopus AI (Adrian Raudaschl, Yoshiko Kakita)	29.01.
3.	DIAMAS онлајн предавање: Navigating Europe's Institutional Publishing Landscape (више предавача)	07.02.
4.	Онлајн предавање: Регионални вебинар за уреднике и издаваче научних часописа у отвореном приступу (Милица Шевкушић, Јадранка Стојановски и Ива Мелиншчак Злоди)	01.03.
5.	Онлајн Wiley предавање: The Open Access Advantage: How Open Access Improves Your Impact (Alexander Hutchison)	06.03.
6.	Онлајн Clarivate предавање: Introducing the new Grants Index on the Web of Science platform (Iryna Tykhonkova)	13.03.
7.	Онлајн EBSCO вебинар: Working with the new EBSCOhost user interface (више предавача)	04.04.
8.	Онлајн Wiley предавање: Unlocking the Value of Wiley Scientific Journals: Making the Most out of Wiley Online Library (Mary Helen Yount)	17.04.
9.	Онлајн Wiley предавање: Insights Unveiled: Mastering COUNTER Compliance and Usage Reports (Tasha Mellins-Cohen)	24.04.
10.	Онлајн Springer предавање: Springer Nature's AI Revolution (Dagmar Laging, Nestor Bustamante, Stefan Kieslabach, Chris Graf)	18.06.
11.	Chemical Abstracts Service онлајн предавање: Introduction to Bibliographic search (Tetiana Khristova)	18.06.
12.	Chemical Abstracts Service онлајн предавање: Searching for substances (Tetiana Khristova)	19.06.
13.	Chemical Abstracts Service онлајн предавање: Searching for reactions and Retrosynthetic analysis (Tetiana Khristova)	20.06.
14.	Онлајн Clarivate предавање: Journal Citation Reports 2024 (више предавача)	25.06.
15.	Chemical Abstracts Service онлајн предавање: Searching for analytical methods and formulations (Tetiana Khristova)	25.06.
16.	Онлајн JSTOR вебинар: JSTOR administrator tools: 2024 update (више предавача)	08.08.
17.	Онлајн Clarivate предавање: Demystifying AI (and what it means for libraries) (Jeremy Miller, Christine Stohn, Guy BenPorat)	02.09.
18.	Онлајн Springer предавање: Springer Nature eBook Summit (Swati Meherishi, Wouter van der Velde, Natascha Pargas)	11.09.
19.	Онлајн EIFL вебинар: Open science trainers meet-up: Reproducibility and open data (више предавача)	18.09.

20.	Онлајн EIFL вебинар: "Libraries, Copyright and AI (artificial intelligence) for science and research" (Benjamin White, Jonathan Band)	18.09.
21.	Онлајн EIFL вебинар: "Libraries, Copyright and the Commons", Shanna Hollich, Learning and Training Manager, Creative Commons (Милица Шеквкушић и Iryna Kuchma)	25.09.
22.	Онлајн СТК семинар: Usposabljanje za podatkovne strokovnjake projekta SPOZNAJ (више предавача)	23–26.09.
23.	Онлајн EBSCO вебинар: "Introduction into the new user interfaces" (више предавача)	09.10.
24.	Онлајн СТК семинар: Usposabljanje za podatkovne strokovnjake projekta SPOZNAJ (више предавача)	14–17.10.
25.	Онлајн CRAFT-OA UGOE вебинар: „OpenAlex – a game changer for citation databases?“ (Bernhard Mittermaier)	15.10.
26.	Онлајн EIFL вебинар: "Libraries, Copyright, Research and Development" (Faith Majekolagbe)	16.10.
27.	Онлајн скуп: Focus on Open Science, Chapter XLIV: Hong Kong (више предавача)	22.10.
28.	Онлајн EIFL вебинар: "What's fair in copyright? Fair use, fair dealing and fair practice" (Jonathan Band)	23.10.
29.	DIAMAS онлајн предавање (поводом Недеље отвореног приступа): "Strength through collaboration in Diamond OA publishing" (Mikael Laakso)	23.10.
30.	DIAMAS онлајн предавање: Регионални вебинар за уреднике и издаваче научних часописа у отвореном приступу - Open Journal Systems: искуства и препоруке (више предавача)	30.10.
31.	Онлајн InterAcademy Partnership вебинар: „Combating Predatory Journals and Conferences: The Stakeholder Perspective in the Global Fight“ (Sophia Nordt)	04.11.
32.	Онлајн СТК семинар: Usposabljanje za podatkovne strokovnjake projekta SPOZNAJ (више предавача)	18–21.11.
33.	Онлајн EASE симпозијум: "AI and digital tools in scholarly publishing" (више предавача)	26.11.
34.	Онлајн Elsevier предавање: SciVal Showcase (више предавача)	27.11.
35.	Онлајн Eclat Engineering предавање: MyLOFT Demo Session for KoBSON Serbia (Chetan Singh Gill, Amit Shukla)	28.11.

Осим редовне едукације докторанада-стипендиста Министарства надлежног за науку, Одељење за научне информације интензивно ради на промоцији КоБСОН програма и на тај начин подстиче боље и ефикасније претраживање и коришћење претплаћених садржаја, али и коришћење нових технологија. Са тим циљем организована су и реализована следећа предавања/радионице:

	Предавање, излагач	Скуп	Место, држава	Датум
1.	КоБСОН – Serbian Library Consortium for Coordinated Acquisition (Борис Ђенадић)	International Nuclear Library Network – 4th Quarterly Virtual Meeting	онлајн	18.12.
2.	Научне информације на КоБСОН-у – доступност и начини приступа (Татјана Тимотијевић)	Радионица "Презентација EBSCO база података и нове EBSCO платформе"	Подгорица, Црна Гора	06.12.
3.	EASE симпозијум: "AI and digital tools in scholarly publishing" (више предавача)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	26.11.
4.	DIAMAS: Регионални вебинар за уреднике и издаваче научних часописа у отвореном приступу – Open Journal Systems: искуства и препоруке (више предавача)	За уредништва научних часописа	онлајн	30.10.
5.	DIAMAS (поводом Недеље отвореног приступа): "Strength through collaboration in Diamond OA publishing" (Mikael Laakso)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	23.10.
6.	EIFL вебинар: "What's fair in copyright? Fair use, fair dealing and fair practice" (Jonathan Band)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	23.10.
7.	Систем научних комуникација: Промене које доноси информационо друштво; ко су учесници система; како су се библиотеке прилагодиле – о конзорцијуму; детаљни преглед КоБСОН странице (Татјана Тимотијевић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	22– 23.10.
8.	Практично претраживање литературе у складу са потребама доктораната: Претрага часописа по наслову; базе према дисциплинама; агрегатори; коришћење алерта; обједињена претрага – Google	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	22– 23.10.

	Scholar, EBSCO Discovery Service (Катарина Перић)			
9.	Књиге и тезе: Штампане публикације (Виртуелна библиотека Србије, Европска библиотека, Google Book); међубиблиотечка позајмица, EBSCO е-књиге, електронске тезе; услови коришћења теза у папирном облику, дигитални репозиторијуми, отворени он-лине курсеви и отворено образовање (Дејана Каваја Станишић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	22– 23.10.
10.	Вредновање научног рада: Библиометријски индикатори (Impact factor и H-index); алтметријски индикатори; ResearchGate – друштвена мрежа за истраживаче; категоризација домаћих и иностраних часописа; цитатни индекси Thomson ISI; Journal Citation Reports онлајн; предаторски часописи; киднаповани часописи; EndNote – референс менаџер за аутоматско прављење библиографије; други цитатни индекси (Scopus, Google Scholar); Српски цитатни индекс (Драгана Столић, Дејана Каваја Станишић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	22– 23.10.
11.	Отворени приступ и ауторска права: Покрет за отворени приступ информацијама – Open Access (OA), основни принципи, Green i Gold Road; дигитални репозиторијуми (институционални и тематски) у отвореном приступу; портали DOAJ, DOAR, ROAR; ауторска права и њихова заштита у доба интернета, Creative Commons; некомерцијални цитатни	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	22– 23.10.

	менадери – Zotero и Mendeley (Драгана Столић)			
12.	Етика у науци: Етички принципи и кодекси; кршење етичких принципа и злоупотребе; борба против неетичког понашања; отворена наука и научни интегритет (Милица Шевкушић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	22– 23.10.
13.	Начини приступа КоБСОН-у: Приступ из академских библиотека; удаљени приступ, шта се сме а шта не; како доћи до КоБСОН сајта (Татјана Тимотијевић)	Једнодневни едукативни семинари о коришћењу КоБСОН сервиса намењени стипендистима Министарства науке Zoom платформа	онлајн	22– 23.10.
14.	EIFL вебинар: "Libraries, Copyright, Research and Development" (Faith Majekolagbe)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	16.10.
15.	EBSCO вебинар: "Introduction into the new user interfaces" (више предавача)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	09.10.
16.	КоБSON Serbia (Татјана Тимотијевић)	EIFL General Assembly (GA)	Истанбул, Турска	07– 09.10.
17.	EIFL вебинар: "Libraries, Copyright and the Commons" (Shanna Hollich, Милица Шевкушић и Iryna Kuchma)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	25.09.
18.	EIFL вебинар: "Libraries, Copyright and AI (artificial intelligence) for science and research" (Benjamin White и Jonathan Band)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	18.09.
19.	Panel Session 1: Consortia of Academic Libraries: Good Practices, Common Challenges and Opportunities for Transnational Collaboration (Татјана Тимотијевић, Lia Ollandezou, Ramon Ros, André Dazy, Efstathios Mavrotheris)	53rd LIBER Annual Conference: State-of-the-art libraries in the service of science and society	Лимасол, Кипар	04.07.

20.	CAS предавање: Searching for analytical methods and formulations (Tetiana Khristova)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	25.06.
21.	CAS предавање: Searching for reactions and Retrosynthetic analysis (Tetiana Khristova)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	20.06.
22.	CAS предавање: Searching for substances (Tetiana Khristova)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	19.06.
23.	CAS предавање: Introduction to Bibliographic search (Tetiana Khristova)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	18.06.
24.	Регионални вебинар за уреднике и издаваче научних часописа у отвореном приступу (Милица Шевкушић, Јадранка Стојановски и Ива Мелиншчак Злоди)	За уредништва научних часописа	онлајн	01.03.
25.	DIAMAS предавање: Navigating Europe's Institutional Publishing Landscape (више предавача)	За уредништва научних часописа и библиотекарe	онлајн	07.02.
26.	Elsevier предавање: Transforming research: An in-depth exploration of Scopus AI (Adrian Raudaschl, Yoshiko Kakita и Keith Silver)	За све заинтересоване кориснике	онлајн	29.01.

2.3 Агенције за издаваче

2.3.1. Национална ISBN агенција и Служба CIP-а

1. Отворена су нова досијеа и комплетирана документација за **774** новоукључених издавача. Подаци о њима унети су у базу података.
2. Новоукљученим издавачима и онима који су већ у систему додељено је **15.264** ISBN ознака.
3. Као и до сада, издавачима су на захтев достављени EAN бар-кодови лично или електронском поштом.
4. Издавачима се свакодневно достављају информације о начину доделе и примени ISBN-а, значају каталогизације на извору и врстама и начину пружања услуга Службе ЦИП-а.
5. Шаљу се годишњи извештаји Међународној ISBN агенцији.
6. Остварује се наплата ISBN услуга и услуга Службе ЦИП-а према усвојеном ценовнику. Израђено је **10.907** фактура.

7. Настављена је конверзија картотеке досијеа издавача у електронски облик, приликом чега се врши и ажурирање података о издавачима. Ажурирано је и унето у електронску базу **1.718** досијеа.
8. Служба ЦИП-а је примила, проверила, обрадила, селектовала и доделила каталогизаторима на библиографску обраду **14.912** монографских публикација непосредно пред штампу. Ова служба исту процедуру обавља и за материјале које библиографски обрађују Одељење серијских публикација и Одељење посебних фондова.

2.3.2 ISAN – Међународни стандардни број за аудиовизуелну грађу

Укључено нових корисника	4
Регистровано ISAN-а	18
Регистровано V-ISAN-а	/

Остали послови ISAN агенције – комуникација са корисницима ISAN система и издавачима аудиовизуелних дела у земљи. Обрада апликација за регистрацију и обележавање свих типова аудиовизуелних дела универзалним идентификатором – ISAN бројем, као и његовим верзијама. Континуирано активно праћење новина у вези са развојем ISAN стандарда у свету.

2.3.3. ISMN – Међународни стандардни број за штампане музикалије

Укључено нових издавача	12
Додељени бројеви	36

2.3.4 ISSN агенција

ISSN

Година	Додељено ISSN бројева	Прослеђено у ISSN регистар-категорија Register	Прослеђено у ISSN регистар-категорија Work	Редиговано у ISSN регистру
2024 план	300	300–350	150	150–200
2024 остварено	289	254	35	1.020

Од 1. фебруара 2011. године до 23. јуна 2022. године, Национални ISSN центар је радио у програму ISSN Virtua – директна каталогизација до ISSN регистра. Од 27. јуна 2022. радимо у бази ISSN + за коју смо прошли обуку и добили одговарајуће лозинке за директан приступ и каталогизацију. Сваки ISSN је постављен у категорију Free (слободан). Када се каталогизује у ISSN + пребацује се у категорију Register (уколико се уради верификација додељеног ISSN броја на основу приспелог обавезног примекa). Ако се каталогизација ради на основу CIP записа, онда се ISSN запис убацује у категорију Work. Када публикација која је на CIP-у стигне у НБС, онда се запис из категорије Work дорађује и претвара у категорију Register. Додељени ISSN бројеви који нису верификовани (преостали након укидања кода за државу yug) налазе се у категорији Legacy. У колони: Прослеђено у ISSN регистар – категорија Register су записи који су из

категирија Free, Work и Legacy прослеђени у ISSN регистар. Редиговано је 1.020 записа, од тога 192 раније унета наслова и 828 записа у којима су подаци допуњени и ћирилицом (од марта 2024. допуњавамо наше ћириличне записе у ISSN бази).

CIP i Bar kod

Година	CIP	Бар код
2024 план	200	–
2024 остварено	193	6

3. ЦЕНТРАЛНА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА

3.1 Евидентирање старе и ретке библиотечке грађе и Регистар културних добара

Покренута је и завршена јавна набавка – *Увођење нових библиотечких сервиса, израда апликације – Електронски регистар старе и ретке библиотечке грађе*. Изабрана је фирма Асеbears d.o.o., која је до краја године припремила тестну базу.

Поред редовне провере записа и праћења рада и уноса у Регистар културних добара, издавања потврда о упису књига у Регистар за потребе учешћа на конкурсима Министарства културе, пружана је стручна помоћ колегама из Библиотеке града Београда, НБ „Стеван Сремац“ из Ниша, Библиотеке Факултета музичке уметности и др.

3.1.1 Заштита старе и ретке библиотечке грађе

Према Закону о старој и реткој библиотечној грађи, конзерваторска лабораторија Народне библиотеке Србије, уз Библиотеку Матице српске, једина врши конзервацију културних добара на пергаменту и папиру. Због тога она упоредо конзервира стару и ретку библиотечку грађу из фондова НБС и из других установа културе, махом библиотека и музеја. Такође, конзерватори и рестауратори НБС активно штите пергаментну и папирну баштину манастира Хиландара.

3.1.2 Конзервација, рестаурација и преповез

Одељење за заштиту, конзервацију и рестаурацију у 2024. години радило је на заштити писаних споменика културе на папиру и пергаменту. Конзервирана је грађа која припада фондовима Народне библиотеке Србије, али и грађа из фондова других установа (библиотека и музеја) у Републици Србији које чувају стару и ретку библиотечку грађу.

У овом периоду конзервирана је следећа оштећена књижна и некњижна грађа:

- **12.236 листова** књижне грађе на папиру (стара штампана књига, стара периодика, рукописна књига на папиру и пергаменту);
- **217 јединица** некњижне грађе на папиру (плакати, планови, графике, цртежи, фотографије, мапе, повеље...);
- **84 повеза** (кожних, полукожних, тврдих, брош, византијских...);

- 50 заштитних фасцикли и кутија (бескиселинских).

Књижна грађа

НБС (посебни фондови, легати, стара и ретка књига, основни фонд, рукописна књига, периодика)	2.150 л
Народна библиотека Његош Књажевац (стара и ретка књига 19. века)	1.810 л
Народни музеј Зрењанин (дневник Уроша Предића, рукопис)	72 л
Манастир Кончуљ (стара штампана књига, 19.век)	287 л
Манастир Хиландар (рукописна грађа на пергаменту и папиру, од 13. до 16. века)	1.124 л
Народна библиотека Баточина (старе штампане књиге цркве у Брзану, 19. век)	1.738 л
Народни музеј Ниш (књиге легата Бранка Миљковића)	2.112 л
Народни музеј Ужице (старе штампане књиге и четири рукописа из 16. века)	1.885 л
Народни музеј Шумадије (старе штампане књиге из 19. века)	1.058 л
Манастир Студеница (збирка старе штампане књиге)	Стерилизација аноксијом (на терену)

Некњижна грађа

НБС (плакати, графике, мапе)	10 плаката, 95 листова рукописних архивалија, 61 лист са илустрацијама (Џуца Сокић), 14 фотографија (Б. Дебелковић), 8 цртежа Краснова
МСУ (збирка графика и цртежа)	Стерилизација збирке (у просторијама МСУ)
Народни музеј Ниш (збирка литографија, 19. век)	6 литографија
Народни музеј Шумадије (фонд одељења за историју – 19. век)	18 докумената (литографије, фотографије, дипломе, укази, писма)
Музеј жртва геноцида (збирка архивалија)	4 документа (цртежи и дипломе Јанка Шафарика)
Манастир Хиландар (збирка графика)	1 графика (18. век)

Повез

Књиге НБС (легати, стара и ретка књига, рачуноводствене)	31 (кожни, тврди, брош)
Народни музеј Ужице	6 кожних
Народна библиотека Баточина	6 (кожних, полукожних)
Народни музеј Ниш	23 (полукожна, тврда, брош)
Манастир Хиландар	5 византијских
Манастир Кончуљ	1 кожни

Кадровске промене

Током 2024. године у Одељењу је радило седам стално запослених конзерватора и два конзерватора са уговором на одређено (Реља Бановић, Милица Николић). У пензију је крајем године отишао књиговезац рестауратор Звонимир Ратковић.

Службене посете – преглед фондова

У 2024. години стручни тим Одељења за заштиту, конзервацију и рестаурацију извршио је више прегледа фондова књижне и некњижне грађе: манастир Студеница (стерилизација аноксијом старе штампане и рукописне књиге), Народна библиотека Ужице (помоћ у оснивању конзерваторске лабораторије), Народна библиотека Крагујевац (консултације око будуће лабораторије), Војни музеј (стара и ретка књига библиотеке), Библиотека Обреновац (стара и ретка књига оближњих цркава), Матична библиотека Ваљево (враћање конзервираних грађе и преглед старе књиге), црква у Брзану (преглед старих књига и враћање конзервираних грађе), Архив САНУ (надзор над конзерваторском лабораторијом), Архив СПЦ (надзор над конзерваторском лабораторијом), Универзитетска библиотека (надзор над конзерваторском лабораторијом), Музеј Николе Тесле (надзор над конзерваторском лабораторијом), Народни музеј у Београду (надзор над Мирослављевим јеванђељем), Музеј савремене уметности (рад на стерилизацији збирке графика и скулптура).

Обука студената ФПУ

Студенти Факултета примењених уметности, одсек конзервација, имали су стручну праксу (теоријска и практична обука) у конзерваторској лабораторији Народне библиотеке Србије, у оквиру пролећног и јесењег семестра 2024. године.

Остале активности

У оквиру иницијативе за децентрализацију послова заштите, конзерватори су саветодавно помагали оснивање конзерваторске лабораторије у Народној библиотеци у Ужицу, учествујући у разговорима са представницима локалне власти у Ужицу и представницима библиотеке из Ужица. Новоформирана лабораторија је отворена у лето 2024. године, а презентацију о формирању лабораторије приказала је Славица Јанаћковић, виши конзерватор, у оквиру конференције Библионет 2024. У оквиру исте иницијативе је Жељко Младићевић, начелник конзерваторске лабораторије, са др Драганом Милуновић, заменицом управника НБС, учествовао у разговорима са локалним властима у Крагујевцу, како би се процес децентрализације наставио и како би се отворила конзерваторска лабораторија и у овом граду.

Конзерватори су учествовали у активностима припремања и постављања изложбе Факултета примењених уметности у Београду, који је је славио јубилеј Катедре за конзервацију. Такође, конзерватори су учествовали у постављању и изради изложбе поводом јубилеја *Политикиног Забавника*. Стерилизација методом аноксије вршена је на терену: Музеја савремене уметности, манастира Студенице и манастира Хиландара. Одељење је током 2024. године посетило више основних и средњих школа у Београду и унутрашњости, а снимљен је и прилог за РТС.

3.2 Истраживање и развој библиотечко-информационог система

3.2.1 Матичне функције у библиотечкој делатности

Одељење за матичне послове, образовање, истраживање и развој библиотечко-информационог система

Кадрови

У Одељењу је ангажовано 6 запослених: пет на неодређено време и једна запослена по уговору на одређено време до две године. Број радника у Одељењу не задовољава потребе с обзиром на обим посла који се стално увећава и развијеност мреже библиотека у Србији.

Ноћ библиотека

У 2024. години је на предлог министра културе по први пут организована манифестација „Ноћ библиотека“. Мото овогодишње „Ноћи библиотека“ био је *У загрљају песничтва*, а у фокусу су били програми посвећени Бранку Радичевићу и Стефану Митрову Љубиши. Циљ је био да се у оквиру програма публици свих узраста представе како реномирани тако и млади књижевници и завичајни аутори кроз књижевне вечери, јавна читања, промоције, изложбе, предавања, дружења са публиком и слично.

Одељење за матичне послове координирало је активности у вези са овом манифестацијом у мрежи библиотека Србије, прикупљало податке на захтев Министарства културе и сачинило извештај који је прослеђен МК. У манифестацији „Ноћ библиотека“ учествовале су 54 библиотеке (2 националне, 21 матична и 32 општинске библиотеке).

Матичне функције у библиотечкој делатности

Централни регистар библиотека

Централни регистар за Републику Србију

У Централни регистар библиотека на територији Републике Србије, који води Народна библиотека Србије, на дан 31. 12. 2024. године било је уписано укупно 2.400 библиотека и библиотечких јединица: Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, 7 универзитетских библиотека, 166 јавних, 28 месних, 28 библиотека са општим фондом у предузећима, 464 библиотеке у средњим школама, 1.216 библиотека у основним школама, 220 високошколских и 269 специјалних библиотека.

Регистар за Централну Србију и Војводину

У Централни регистар библиотека на територији Централне Србије и АП Војводине који се сваке године допуњује уписима нових библиотека (без региона Косова и Метохије), на дан 31. 12. 2024. године биле су уписане укупно 2.233 библиотеке и библиотечке јединице: Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, 6 универзитетских библиотека, 153 јавне, 28 месних, 26 библиотека са општим фондом у предузећима, 425 библиотека у

средњим школама, 1.117 библиотека у основним школама, 209 високошколских и 267 специјалних библиотека.

Регистар за Косово и Метохију

Регистар библиотека на територији Косова и Метохије из објективних разлога није у потпуности ажуриран од 1999. године. То значи да су у Регистру остале уписане и библиотеке које више нису активне (највећи број ових библиотека су по типу школске), или су активне, али је дошло до промене седишта правног лица, па библиотеке сада раде на територији Северног Косова или Централне Србије. У Регистру је евидентирана промена седишта као упис измена, што значи да су библиотеке и даље остале категорисане према првобитном територијалном упису. Ради се о насељима у којима више нема становника српске националности.

У претходном периоду ажуриран је једино регистар високошколских библиотека са територије Косова и Метохије, тако што је надлежна матична библиотека НУБ „Иво Андрић“ из Приштине, након прикупљене комплетне документације, довршила започети процес ажурирања Регистра високошколских библиотека за КиМ, а у Народној библиотеци Србије довршен је процес ажурирања Централног регистра библиотека Србије, у делу који се односи на високошколске библиотеке са територије КиМ.

Стање у Централном регистру библиотека са територије КиМ на дан 31. 12. 2024. године: укупно 167 библиотека – 1 универзитетска библиотека (сада има званично привремено седиште у Београду), 13 јавних (од тога је 8 активно укључено у националну мрежу библиотека Србије, од чега 3 имају привремено седиште на територији Северног Косова), месних библиотека нема, 2 библиотеке са општим фондом у предузећима, 39 библиотека у средњим школама, 99 библиотека у основним школама (део Регистра који се односи на школске библиотеке није сасвим ажуриран; укупно 43 школске библиотеке су сада активне у БИС-у Србије), 11 високошколских (у ЦР је довршена пререгистрација некадашњих семинарских библиотека Филозофског и Филолошког факултета у Приштини, који су сада спојени у један Филозофски факултет у Косовској Митровици) и 2 специјалне библиотеке (обе активне).

На плану комплетирања документације јавних библиотека за Централни регистар редовно је ажурирана табела са подацима о мандатима директора јавних библиотека и новим статутима, по датумима доношења и добијања сагласности.

Редовно је ажуриран адресар јавних библиотека за сајт Народне библиотеке Србије, за Заједницу матичних библиотека Србије, за телефонску централу Народне библиотеке Србије и за потребе откупа Министарства културе.

Скенирање Централног регистра

Након што је повећан број запослених у Одељењу ангажовањем једног запосленог по уговору од 1. јуна 2023. године створили су се услови да се приступи скенирању Централног регистра библиотека. У току 2024. године завршено је скенирање документације за све школске библиотеке у Централној Србији и Војводини, за све специјалне библиотеке у Централној Србији и за јавне библиотеке за: Борски, Зајечарски, Рашки, Расински, Нишавски, Топлички, Пиротски, Јабланички, Пчињски, Мачвански, Браничевски и

Шумадијски округ. Укупно је скенирана документација за **656** библиотека (**1370** пдф фајлова).

3.2.2 Стручно усавршавање библиотечко-информационих стручњака

Стручни испит

На плану стручног усавршавања запослених у библиотечко-информационој делатности у извештајном периоду, а на основу *Закона о библиотечко-информационој делатности и Правилника о Програму стручних испита у библиотечко-информационој делатности, начину њиховог полагања и висини накнаде за рад чланова Комисије за полагање стручних испита*, реализовани су инструктивни и консултативни семинари и стручни испит у мајском и новембарском испитном року.

Редовно је реализована комуникација са потенцијалним кандидатима за полагање стручног испита и текуће обавештавање кандидата и радника у матичним службама матичних библиотека. Вршено је уношење података о положеним стручним испитима, обрада стручних радова из претходних рокова, пружање помоћи при избору тема за писани рад кандидатима за полагање стручног испита, издавање потврда о положеном стручном испиту и припрема и слање дописа у вези са стручним испитом.

У мајском испитном року инструктивни семинар одржан је од 10. до 12. априла, а консултативни семинар од 15. до 17. маја уживо уз могућност да се семинари прате и у онлајн формату преко апликације Zoom. Први део стручног испита у мајском року реализован је у периоду од 20. до 23. маја 2024. године, а други део у периоду од 27. до 29. маја 2024. године. Испит су полагала 52 кандидата.

У новембарском испитном року инструктивни семинар је одржан од 14. до 16. октобра, а консултативни семинар од 18. до 20. новембра уживо и уз могућност да се семинари прате и у онлајн формату преко апликације Zoom. Први део испита у новембарском року одржан је у периоду од 27. до 29. новембра, а други део од 3. до 5. децембра 2024. године. Испит је полагало 44 кандидата. Организован је и ванредни испитни рок како би се пружила шанса кандидатима који нису положили један испит да га поново полажу.

У два испитна рока испит је полагало укупно 96 кандидата. Након испита урађени су записници које је усвојила Комисија за полагање стручних испита, достављена су уверења о положеном стручном испиту и урађен је одговарајући извештај са статистиком о стручном испиту.

Стално стручно усавршавање

На плану сталног стручног усавршавања запослених у библиотечко-информационој делатности у извештајном периоду је, на основу *Закона о библиотечко-информационој делатности, Правилника о сталном стручном усавршавању у библиотечко-информационој делатности* и докумената израђених 2014. године *настављено* са акредитацијом и организовањем програма сталног стручног усавршавања. Дистрибуирани су резултати Конкурса за акредитацију програма сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности за 2024. годину (записник са састанка Комисије, обавештења о акредитацији и сл.). Укупно је акредитовано 19 програма за 2024. годину.

Стално стручно усавршавање у Народној библиотеци Србије

У Народној библиотеци Србије реализована су три акредитована програма сталног стручног усавршавања, која су похађала укупно 102 полазника, и то:

- *Вештачка интелигенција (Artificial intelligence) у библиотекарству – изазов и(или) могућност* ауторке и реализаторке Бебе Станковић. Програм је одржан два пута у Народној библиотеци Србије (укупно 84 полазника);
- *Увод у дигиталну хуманистику* аутора и реализатора Василија Милновића, др Александре Тртовац, проф. др Цветане Крстев и проф. др Ранке Станковић (укупно 18 полазника).

Програми сталног стручног усавршавања НБС одржани у библиотекама у Србији

На плану сталног стручног усавршавања запослених у библиотечно-информационој делатности у извештајном периоду, а на основу *Закона о библиотечно-информационој делатности, Правилника о сталном стручном усавршавању у библиотечно-информационој делатности* и докумената израђених 2014. године, реализовани су следећи програми:

Вештачка интелигенција (Artificial intelligence) у библиотекарству – изазов и(или) могућност ауторке и реализаторке Бебе Станковић, и то у:

- Библиотеци „Вук Караџић“ у Ковину (19 полазника);
- Библиотеци града Београда (38 полазника);
- Библиотеци шабачкој (27 полазника);
- Народној библиотеци „Радоје Домановић“ у Лесковцу (35 полазника);
- Градској библиотеци „Карло Бијелички“, Сомбор (40 полазника);
- Матичној библиотеци „Светозар Марковић“, Зајечар (30 полазника);
- Народној библиотеци „Стеван Сремац“, Ниш (53 полазника);

Библиотеке, модерни центри заједница ауторки и реализаторки Јелене Вучинић и Бојане Маринчић, и то у:

- Народној библиотеци Смедерево (26 полазника);
- Народној библиотеци „Вук Караџић“ Пријепоље (27 полазника);
- Народној библиотеци Бор (17 полазника);
- Народној библиотеци Пирот (26 полазника);
- Библиотеци Вуковог завичаја у Лозници (15 полазника);
- Народној библиотеци „Влада Аксентијевић“, Обреновац (13 полазника);
- Народној библиотеци „Илија М. Петровић“, Пожаревац (29 полазника).

Акредитоване програме НБС похађало је укупно **395** полазника у мрежи библиотека Србије.

Остали програми сталног стручног усавршавања (НБС)

Од осталих програма сталног стручног усавршавања, из *Каталога образовне пунуде НБС* одржани су следећи програми:

Библиотечке услуге за особе трећег животног доба ауторки и реализаторки Добриле Бегенишић и Јелене Бенић, и то у:

- Народној библиотеци „Стефан Првовенчани“ у Краљеву (23 полазника)
- Библиотечке услуге за младе* ауторке и реализаторке Добриле Бегенишић, и то у:
- Народној библиотеци Смедерево (25 полазника);
 - Библиотеци „Вук Караџић“ Алексинац (21 полазник);
 - Народној библиотеци „Стеван Сремац“ Сокобања (18 полазника).

Програме из Каталога образовне понуде НБС похађало је укупно 87 полазника. Програме НБС (акредитоване и из Каталога образовне понуде похађала су укупно 482 полазника.

На плану сталног стручног усавршавања у библиотечно-информационој делатности рађене су организационе припреме за реализацију акредитованих програма сталног стручног усавршавања у библиотечно-информационој делатности за 2025. годину: расписан је конкурс и прикупљено је и обрађено 15 пријава (4 из НБС) за акредитацију програма сталног стручног усавршавања за 2025. годину и организован је рад Комисије за акредитацију програма сталног стручног усавршавања. Комисија је донела предлог за акредитацију 13 програма сталног стручног усавршавања (4 из НБС). Управник Народне библиотеке Србије прихватио је предлог и донео *Одлуку о акредитацији програма сталног стручног усавршавања за 2025. годину* на основу које су учесници Конкурса званично обавештени о резултатима.

Стручно усавршавање запослених на пословима остваривања матичних функција

- У извештајном периоду у Народној библиотеци Србије одржана је обука обављање матичних функција за нове библиотекарске матичне службе у библиотеци у Пожаревцу и у Матичном одељењу НБС (4 полазника).
- У извештајном периоду одржана је обука за рад у МБС апликацији за нове библиотекарске у матичним службама у Бору, Крушевцу и Сомбору. Обуку су похађали и начелници општинских одељењења БГБ који имају корисничка овлашћења за унос података за општинске мреже огранака и главних библиотека у систему БГБ (укупно 13 полазника) као и 3 администратора апликације (2 из БМС и 1 из НБС).

3.2.3 Надзор над стручним радом библиотека

У извештајном периоду радници Одељења су, сагласно Програму рада Народне библиотеке Србије за 2024. годину, извршили надзор над стручним радом 10 матичних јавних библиотека, и то:

- Народне библиотеке „Вук Караџић“, Крагујевац;
- Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ у Краљеву;
- Матичне библиотеке „Светозар Марковић“ у Зајечару;
- Народне библиотеке „Раде Драинац“ у Прокупљу;
- Народне библиотеке „Илија М. Петровић“ у Пожаревцу;
- Народне библиотеке Пирот;
- Јавне библиотеке „Бора Станковић“ у Врању;
- Народне библиотеке „Радоје Домановић“ у Лесковцу;
- Народне библиотеке Бор и
- Библиотеке града Београда

Праћење стања и проучавање потреба и услова рада у библиотекама / предлагање мера за унапређивање рада и развој библиотека

База Мрежа библиотека Србије (МБС)

Од 2020. године статистички извештаји о пословању библиотека у Србији прикупљају се у новој онлајн апликацији за МБС базу, а за прикупљање података примењује се стандард ISO

2789, чиме је решен дугогодишњи проблем у прикупљању података о пословању библиотека у Србији.

На плану прикупљања података о пословању библиотека за 2023. годину у бази *Мрежа библиотека Србије* прикупљено је 2.137 статистичких извештаја.

За 2024. годину унето је укупно 777 статистичких извештаја, од којих је 459 завршено, а 318 се налази у статусу „нацрт“ (уношење података за 2024. годину завршава се 1. маја 2025. године).

Према споразуму потписаном са Републичким заводом за статистику, овој установи су достављени подаци о пословању библиотека за 2023. годину за потребе објављивања у *Статистичком годишњаку* (подаци о колекцијама, коришћењу и запосленима у свим типовима библиотекама систематизовани према окрузима, статистичким регионима и збирно за Републику Србију).

Током 2024. године редовно су администрирани кориснички налози, идентификациони подаци о библиотекама и подаци о запосленима, а ажурирани су и шифарници у апликацији. Администрирано је 462 налога, отворена су 243 нова налога, од којих 5 налога за библиотекарске матичних служби, реактивирано је 14 раније укинutih налога, док је у базу унето 11 нових библиотека.

У извештајном периоду је настављен рад на техничком дотеривању базе, послато је 29 тикета фирми Мега и сви су завршени.

Слати су и развојни тикети који су се односили на убацивање нових генеричких извештаја који укључују све сегменте пословања за научне и специјалне библиотеке; израђени су нови генерички извештаји, повезивани су подаци у ексел табелама, кориговане су и исправљане грешке у постојећим извештајима, урађени су нови тематски извештаји и додати извештаји за 2 нова типа библиотека – научне и специјалне. Укупно је додато 6 нових извештаја који се односе на специјалне и научне библиотеке, од тога су 2 потпуно нова (везана за штампане колекције и коришћење услуга), а 4 су инкорпорирана у постојеће тематске извештаје *Електронске колекције, Библиотечки кадар, Библиотечки простор и опрема* и *Програм за пословање, базе података и број записа*. Укупно 4 раније постојећа извештаја су финално дотерана, исправљена и коригована, укључујући додавање нових колона са новим подацима из анкета и коначно кориговање назива колона како би се дужина назива ускладила са формом ексел табела.

Урађен је статистички извештај за МБС базу за Народну библиотеку Србије за 2023. годину.

Урађена је допуна техничког упутства за школске библиотекарске које је послато свим матичним службама.

Сагласности на именовање директора

У извештајном периоду радници Одељења су израдили осам сагласности за именовање директора матичних библиотека, и то за именовање директора:

- Народне библиотеке Бор;
- Градске библиотеке Суботица;
- Народне библиотеке „Раде Драинац“ Прокупље;
- Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ Краљево;

- Народне и универзитетске библиотеке „Иво Андрић“ Приштина;
- Народне библиотеке „Јован Поповић“ Кикинда;
- Народне библиотеке Смедерево и
- Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ Чачак.

Прикупљање документације

У извештајном периоду настављено је са прикупљањем извештаја о раду јавних библиотека за 2020, 2021, 2022, 2023. и 2024. годину и програма рада за 2021, 2022, 2023, 2024. и 2025. годину као и извештаја о раду матичних служби и записника о надзору над стручним радом библиотека. Прикупљено је укупно 863 докумената.

Преглед броја прикупљених докумената:

Тип документа	Укупно
Извештаји о раду за 2020. год.	1
Извештаји о раду за 2021. год.	5
Извештаји о раду за 2022. год.	4
Извештаји о раду за 2023. год.	98
Извештаји о раду за 2024. год.	1
Програми рада за 2021. год.	1
Програми рада за 2022. год.	5
Програми рада за 2023. год.	4
Програми рада за 2024. год.	96
Програми рада за 2025. год.	2
Извештаји о раду матичне службе	66
Записници о надзору	580
Укупно	863

У складу са донетим одлукама на нивоу Одељења, сва прикупљена документација поставља се на драјв Z – извештаји о раду, програми рада, записници о надзору, пратећа документација за ажурирање Централног регистра (мандати директора, новоусвојени статuti или измене статута јавних библиотека, преглед Централног регистра библиотека Србије), као и посебни адресари јавних библиотека за потребе сајта НБС и матичних библиотека.

Документа израђена у циљу праћења стања у библиотекама и предлагања мера за унапређење делатности

У циљу праћења стања и проучавања потреба и услова рада у библиотекама и предлагања мера за унапређење делатности у извештајном периоду израђена су следећа документа:

1. *Остваривање матичних функција матичних јавних библиотека у Централној Србији у 2023. години (анализа);*
2. *Матичне јавне библиотеке у Централној Србији у 2023. години (анализа);*
3. *Преглед средстава из буџета оснивача за куповину књига и периодике у матичним јавним библиотекама за период 2011–2024. година;*
4. *Предлог набавке књига и периодике у јавним библиотекама Републике Србије за 2025. годину са потребним износом средстава;*
5. *Стручно мишљење о адекватности зграде Дома војске у Ваљеву за потребе пресељења дела Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић“ Ваљево;*

6. Анализа кадровских ресурса у школским библиотекама у Србији, која је укључила статистичке податке о пословању из базе МБС за период од 25 година и историјат измена законских прописа који регулишу делатност школских библиотека на основу које је настао рад *Мисија матичних библиотека у едукацији школских библиотекара* излаган на Жичком сабору библиотекара 2024. године.

Препоруке за финансијску подршку пројектима:

У извештајном периоду радници Одељења урадили су 17 препорука за финансијску подршку пројектима. Препоруке су урађене за следеће пројекте:

1. *Читам, памтим, знам!* Матичне библиотеке „Светозар Марковић“ Зајечар;
2. *Опремање Свечане сале НБ „Илија М. Петровић“ Пожаревац информационо-техничком опремом;*
3. *Унапређење услова за чување и доступност грађе Одељења периодике Градске библиотеке Чачак Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку;*
4. *Опремање библиотечким инвентаром библиокомбија, краљевачке мобилне библиотеке Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ у Краљево;*
5. *Три деценије матичности краљевачке библиотеке Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ у Краљево;*
6. *Култура организације у библиотекама: чиниоци, вредности и циљеви Библиотекарског друштва Србије;*
7. *Пружање библиотечких услуга удаљеним корисницима – набавка возила за библиобус Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић“, Ваљево;*
8. *Опремање Дечијег одељења мобилијаром и уградња прилазне рампе за особе са инвалидитетом Матичне библиотеке „Светозар Марковић“ Зајечар;*
9. *Санација влаге на објекту Дечијег одељења Матичне библиотеке „Светозар Марковић“ Зајечар;*
10. *Жички сабор библиотекара 2024 Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ Краљево;*
11. *Унапређење информационо-технолошких капацитета Народне библиотеке Крушевац;*
12. *Читање као лек – књиготерапија у Дому за стара лица Народне библиотеке Ужице);*
13. *„Нова стара библиотека“ модернизација огранка Народне библиотеке Ужице у Севојну;*
14. *Библиотека шабачка до вас и за вас Библиотеке шабачке;*
15. *Музеј у библиотеци – наше Шапчанке и Шапчани Библиотеке шабачке;*
16. *Подкаст Народне библиотеке „Вук Караџић“ Крагујевац;*
17. *Набавка нове опреме и заокруживање радне целине трезора Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ ради осавремењивања библиотечке опреме и адекватног чувања вредне библиотечке грађе.*

Пружање стручне помоћи и инструкторски рад за запосленима у библиотекама

У извештајном периоду пружено је преко 1.500 стручних помоћи. Стручне помоћи пружане су телефоном, имејлом или путем индивидуалних консултација. Помоћи су пружане на теме везане за спровођење свих матичних функција, а најчешће: припремање и комплетирање документације за Регистар библиотека, стално стручно усавршавање, стручни испит, стручна звања, примену националних стандарда, коришћење фондова, инвентарисање књига, израду пројеката, организацију промоција и скупова, попуњавање анкета за МБС

базу, попуњавање упитника за најчитанију књигу, откуп књига МКИ, отварање и рад огранака, процене вредности књиге, ревизију фондова.

3.2.4 Научно-истраживачки рад

У извештајном периоду радници Одељења објавили су четири рада, док су два рада прихваћена за објављивање (укупно 6 радова), и то:

- *Издавачка продукција СПЦ у периоду 2020–2022* / Добрила Бегенишић. – У: Манастири и библиотеке чувари културне баштине. – Ириг: Српска читаоница; Велика Ремета: Манастир Велика Ремета, 2024, стр. 123–130.
- *Водич кроз домаћу стручну периодику: новембар 2023 – мај 2024* / Ивана Тодоровић. – У: Читалиште. - ISSN 2217–5555. - Год. 23, бр. 44 (мај 2024), стр. 126–132.
- *Водич кроз домаћу стручну периодику: мај – новембар 2024* / Ивана Тодоровић. - У: Читалиште. - ISSN 2217–5555. - Год. 23, бр. 45 (новембар 2024), стр. 98–104.
- *Мисија матичних библиотека у едукацији школских библиотекара* / Марина Митрић, Наташа Антонијевић. – У: Мисија библиотеке у образовању: зборник са стручног скупа Жички сабор библиотекара 2024, Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, стр. 73–100.
- *Ифлина документа: смернице: том 1* / Добрила Бегенишић (рад прихваћен за часопис *Савремена библиотека*, Крушевац).
- *Време библиоскопа (приказ књиге)* / Добрила Бегенишић (рад прихваћен за часопис *Библиотекар*).

3.2.5 Стручни скупови, семинари, вебинари, промоције и сл.

Запослени у Одељењу су учествовали у раду следећих стручних скупова, семинара, вебинара, промоција, форума, студијских путовања:

1. Учешће на стручном скупу *Библиотеке и манастири чувари културне баштине у манастиру Велика Ремета* са радом на тему *Издавачка продукција манастира Велика Ремета* (Добрила Бегенишић);
2. Учешће на стручном скупу Друштва библиотека Републике Српске на тему *Умрежавање библиотека као претпоставка за подршку образовању и култури у локалној заједници* (Добрила Бегенишић);
3. Учешће на стручном скупу АБДОС на тему *Умрежавање библиотека у Србији* (Добрила Бегенишић);
4. Учешће на стручном скупу у организацији Интернет клуба Љиг на тему *Повезивање библиотека кроз матичне функције* (Добрила Бегенишић);
5. Присуство конференцији *Дигитална хуманистика* у Крушевцу (Добрила Бегенишић);
6. Учешће на Жичком сабору библиотекара 2024. године са радом на тему *Мисија матичних библиотека у едукацији школских библиотекара* (Марина Митрић);
7. Учешће на CPDWL Virtual Open House (у организацији Сталног одбора Ифлине Секције за континуирани професионални развој и учење на радном месту) (Ивана Тодоровић);
8. Учешће на промоцији зборника *Националне професионалне и књижевне награде у библиотекарству Србије и издавачка делатност библиотека* Народне библиотеке Стефан Првовенчани Краљево (Добрила Бегенишић);
9. Учешће на радионици *Женска историја је свуда* одржаној у НБС (Весна Јовановић Трифуновић);

10. Учешће на Форуму библиотекара на тему *Информације од јавног значаја* који је организован у Библиотеци у Ваљево (Добрила Бегенишић);
11. Присуство вебинару *Покретне библиотеке у теорији и пракси* у организацији БДС (Ивана Годоровић);
12. Студијско путовање у Немачку на тему *Одрживи развој и библиотеке* (Добрила Бегенишић).

3.2.6 Учешће у раду стручних тела (комисије, редакције, одбори и сл.)

У извештајном периоду радници одељења учествовали су у раду следећих стручних тела, комисија и слично:

1. Учешће у раду редакције едиције *Савремена библиотека* (Добрила Бегенишић у својству уредника едиције);
2. Учешће у раду Библиотекарског друштва Србије (сви запослени);
3. Учешће у раду Подружнице Народне библиотеке Србије (сви запослени);
4. Учешће у раду Секције за матичне библиотеке (сви запослени);
5. Учешће у раду Комисије за стручне испите у библиотечно-информационој делатности (Добрила Бегенишић у својству председнице Комисије, Весна Јовановић Трифуновић у својству секретара);
6. Учешће у раду управног одбора АБДОС-а (Добрила Бегенишић);
7. Учешће у раду Комисије за ревизију фондова Народне библиотеке Србије (Добрила Бегенишић);
8. Учешће у раду редакције стручног часописа *Mons Aureus* (Добрила Бегенишић);
9. Учешће у раду Ифлине Секције за континуирани професионални развој и учење на радном месту – *Continuing Professional Development & Workplace Learning Section* (Ивана Годоровић);
10. Учешће у раду Комисије Министарства културе за одабир пројеката из библиотечно-информационе делатности (Добрила Бегенишић);
11. Учешће у радној групи за редакцију вебсајта НБС (Весна Јовановић Трифуновић);
12. Учешће у Комисији МК за одобравање средстава за матичне функције (Добрила Бегенишић, Ивана Годоровић, Јелена Бенић);
13. Рад у Програмском одбору Жичког сабора библиотекара (Добрила Бегенишић);
14. Учешће у раду скупштине Заједнице матичних библиотека Србије (са презентацијом на тему *Услови рада у јавним библиотекама у Србији* (Добрила Бегенишић).

3.2.7 Најчитанија књига у 2023. години

На плану активности за утврђивање најчитаније књиге у 2023. години у јавним библиотекама у Србији прикупљено је и обрађено 136 анкетних упитника којима је предложено 254 наслова. Подаци су унети у табелу предлога и формирана је листа 10 најчитанијих књига у јавним библиотекама у Србији у 2023. години.

3.2.8 Откуп књига МКИ за 2024. годину

Један радник Одељења (Весна Јовановић) учествовао је у реализацији откупа књига Министарства културе и информисања у 2024. године на плану комуникације са библиотекама које учествују у откупу (слање обавештења, слање спискова за одабир наслова, прикупљање коначних спискова одабраних наслова, прикупљање извештаја о реализацији откупа у 2024. години и израда збирног извештаја о неиспорученим књигама од стране издавача).

3.2.9 Остали послови

- Отварање изложбе посвећене тридесетогодишњици матичности у Народној библиотеци „Стефан Првовенчани“ Краљево (Добрила Бегенишић);
- Присуство прослави дана Народне библиотеке Смедерево (Добрила Бегенишић);
- Учешће на манифестацији поводом сто година од оснивања библиотеке у Осечини (Јелена Бенић);
- Урађена рецензија једног рада за часопис *Корак библиотеке* (Добрила Бегенишић);
- Урађене рецензије за два програма сталног стручног усавршавања (Добрила Бегенишић);
- Урађен један програма сталног стручног усавршавања у својству коаутора који је акредитован (Добрила Бегенишић/Ана Савић);
- Урађена рецензија за монографију *Библиотеке фрушкогорских манастира у 21. веку* (Добрила Бегенишић);
- Урађена рецензија изложбе и каталога *Тридесет година матичности Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ Краљево* (Добрила Бегенишић)
- Рад на зборнику са стручног скупа Библиовезе (Добрила Бегенишић, Јелена Бенић)
- Представљање путовања на *IFLA World Library and Information Congress (WLIC)* у Ротердаму 2023. године за запослене у НБС (Ивана Тодоровић);
- Предавање за стручне раднике матичних служби библиотека у Србији на тему *Израда анализа о раду библиотека* (Ивана Тодоровић);
- Припрема и одржавање састанка библиотекара матичних служби у НБС (сви запослени у Одељењу);
- Рад у Комисији за реституцију фонда НБС (Добрила Бегенишић у својству председнице);
- Припремљени и послати подаци за библиотеку Пореске управе на молбу запослене у тој библиотеци (Марина Митрић);
- Извучени и достављени најновији статистички извештаји за библиотеке које раде у оквиру предшколских установа у Србији и табеларно обрађени подаци јавних библиотека за 2023. који се односе на сарадњу јавних библиотека са предшколским установама на захтев проф. др Александре Вранеш (Марина Митрић);
- Редовно је обављана сва потребна администрација у вези са радом Одељења;
- Припремљени подаци о Библиотеци у Медвеђи (Јелена Бенић);
- Редовно је пружана помоћ у вези са немачким језиком (каталогизација, дешифровање докумената, преписка и слично).

3.3 Виртуелна библиотека Србије

У Сектору Виртуелне библиотеке Србије у 2024. години активности су се обављале устаљеном динамиком. Сектор обухвата три организационе јединице, и то: Центар за узајамну каталогизацију Републике Србије, Одељење за одржавање и развој рачунарско-информатичког система и развој дигиталне библиотеке и микрофилмовање и Одељење за матичне послове, образовање, истраживање и развој библиотечко-информационог система. У сектору ради 25 запослених: 20 ради на библиотечко-информационим пословима, а 5 у области информационих технологија; 20 запослених је са високом стручном спремом, а 5 са средњом. У овој години запослили смо једног дипломираног библиотекара, Митра Зечевића, у Одељење за одржавање и развој рачунарско-информатичког система и развој дигиталне библиотеке и микрофилмовање, и то као замену колегинице на породилском

боловању Татјане Коњевић. Током године Вања Гачић је запослен за стално, и то на месту начелника Одељења за одржавање и развој рачунарско-информатичког система, као и Александар Младеновић, који је запослен на месту систем инжењера. Потреба за новим кадровима перманентно постоји зато што се ради о развојном сектору и тренд кадровског ојачавања је неопходно наставити.

Годину су обележили проблеми са јавним набавкама, јер до краја године нисмо добили одобрења Министарства финансија за већи број набавки чија вредност прелази 2 милиона динара. Неколико кључних набавки, укључујући и обнову лиценци за антивирусни софтвер, обраду дигиталних слика и виртуелизацију хардверског система нисмо спровели. Такође нисмо спровели набавку скенера формата А2 за дигитализацију новина, тако да је овај део грађе и даље на чекању за дигитализацију. Ни јавна набавка за услуге ИЗУМ-а у 2025. години није спроведена до краја 2024. Спроведена је јавна набавка рачунарске опреме, укључујући и један број рачунара који ће моћи да подрже прелазак на четврту генерацију опреме COBISS.

Истакнути резултати

1. У узајамној бази COBIB.SR, 18. октобра креиран је 4-милионити запис, а у систем узајамне каталогизације COBISS.SR укључено је 9 нових библиотека.
2. У току је први пројекат примене вештачке интелигенције LibrAIfy и то у домену Дигиталне НБС, за постизање што веће тачности оптички препознатог текста на српском језику, који за Народну библиотеку Србије спроводи Математички институт САНУ, а у оквиру програма *GovTech* Фонда за иновациону делатност Републике Србије.
3. Сређивање и скенирање Централног регистра библиотека: упоређивање локалних регистара са централним, брисање библиотека које одавно нису активне, регистрација нових итд. Направљен је пресек стања, тако да је сада потпуно ажуран регистар, и као такав ће бити скениран (највећи део већ јесте).
4. Формирана је Радна група за укључивање нормативних записа из CONOR.SR у сервис OCLC-а VIAF, како би се нормативни записи што пре припремили.
5. На састанку Савета COBISS.net-а, одржаном 22. октобра у Марибору, Тамара Бутиган Вучај је изабрана за председавајућу овог тела.

Центар за узајамну каталогизацију Републике Србије

Рад са библиотекама чланицама система ВБС

У 2024. години наставили смо паралелни рад и у COBISS3 и у COBISS Cat и COBISS Lib. 2024. је година која представља прелазак са једне на другу програмску опрему. COBISS Cat и COBISS Lib представљају нову, четврту генерацију програмске опреме COBISS4. То су две веб-апликације које имају исте функционалности као и COBISS3 али са новим корисничким интерфејсом. Интернет апликација COBISS Cat укључује функционалности сегмента Каталогизација, а COBISS Lib укључује функционалности сегмента Фонд, Позајмица, Набавка, Серијске публикације, Електронски извори, Међубиблиотечка позајмица и Исписи. Паралелно ћемо радити у оба сегмента све док се не пребаце све функционалности са COBISS3 на COBISS Cat и COBISS Lib, односно док не обезбедимо одговарајућу програмску опрему за рад у новом окружењу. Крајњи рок је 1. јуни 2025. године.

У току 2024. године, у Систем узајамне каталогизације COBISS.SR укључено је 9 нових библиотека, а једна је тренутно у поступку прикључења систему. Из система COBISS.SR искључила се једна чланица: Библиотека Музиколошког института САНУ. На крају године систем је повезивао електронске базе за 269 библиотека, са 1.700 активних корисничких имена (јузера) библиотекара. Уз инсталацију новог локалног електронског каталога и базе локацијских података, обављени су и стандардни иницијални послови за сваку нову библиотеку у систему: израђени су записници о стању фонда, додељене су одговарајуће привилегије за рад у систему новоукљученим библиотекарицама после стручне обуке, односно лиценце за креирање библиографских записа. Пружена је стручна помоћ контакт особама за COBISS, код креирања иницијалних параметара, шифарника и маски (са избором поља и потпоља) и корисничких налога са одговарајућим привилегијама.

Непрестано се изводи аутоматизована синхронизација нормативне базе CONOR.SR са базама Система узајамне каталогизације. Синхронизација се изводи најпре са локалним базама НБС, БМЧНС и УБСМ, а затим и са осталим локалним базама у систему COBISS.SR. У зависности од прираста грађе у локалним базама података, аутоматизована синхронизација се изводи: сваки дан, једном месечно, квартално, полугодишње или годишње. Ручно се изводи код оних библиотека које не желе аутоматизовану синхронизацију. Нормативна контрола личних имена аутора је саставни део сегмента Каталогизација.

Обука библиотекара за рад у окружењу COBISS3 и COBISS Cat и COBISS Lib изводила се у оквиру лиценцираних курсева, на основу којих је додељено нових 28 лиценци за креирање записа за монографске публикације (основна лиценца), 13 за аналитичку обраду, 11 за некњижну грађу, 10 за континуиране изворе (укључују и серијске публикације), једна за антикварну грађу. Укупно у систему активно ради 1.700 библиотекара, од тога активних лиценцираних каталогизатора је 923. Укупан број издатих лиценци за рад у Систему узајамне каталогизације је 1081. Каталогизатори који немају лиценцу за креирање записа, имају привилегије за преузимање записа и/или имају привилегије за рад у сегменту Позајмица.

У току 2024. године, модул COBISS Позајмица инсталиран је у једној библиотеци. Коришћење овог модула обухвата аутоматско задуживање и раздуживање публикација, као и њихову резервацију преко OPAC-а тј. COBISS+-а или преко андроид апликације mCOBISS. Пре инсталације овог модула, одговорне особе из библиотека похађале су курс Позајмица у COBISS систему, верификовале су Записник о позајмици, потписале Изјаве о заштити личних података и доставиле списак привилегованих библиотечких радника за одређене операције у оквиру коришћења модула Позајмица. До краја извештајног периода, 145 библиотека користи аутоматску позајмицу на COBISS платформи.

У базу података ELINKS.SR у систем COBISS.SR наставља се унос записа за повезивање библиографских записа са одговарајућим дигиталним објектима у оквиру пакета: Дигитална Народна библиотека Србије и SCINDEKS.

Инсталирана је нова верзија COBISS+, V14.0 (бета).

У узајамној бази COBIB.SR креиран је 4-милионити запис.

Извођење аутоматске ревизије библиотечких фондова коришћењем COBISS програмске опреме обављено је у 13 библиотека у COBISS.SR систему. До сада је 57 библиотека користило овај алат за ревизију библиотечког фонда, а неке од њих више пута.

Сегмент Набавка на COBISS3 платформи користи 5 библиотека, а сегмент Међубиблиотечка позајмица 6 библиотека. У току 2024. год. није било нових укључивања.

Рад с библиотекама чланицама Виртуелне библиотеке Србије обухвата многе сегменте, од решавања проблема у раду рачунарске мреже, до стручне помоћи у обради специјалне библиотечке грађе. Овде се наводе само основне свакодневне активности груписане по областима ангажовања:

- Активно учешће у додели више типова лиценци каталогизаторима из библиотека чланица ВБС система, после завршених COBISS курсева, обухвата како сталну комуникацију с библиотекарима који су у поступку стицања лиценце, тако и комуникацију с члановима Комисије који оцењују квалитет пробних библиографских записа и повезаних нормативних записа за лична имена аутора.
- Одржавање Портала образовања COBISS.SR подразумева свакодневно ажурирање података: постављање термина за наредне COBISS курсеве, унос података о новим каталогизаторима и ажурирање података о већ постојећим лиценцираним каталогизаторима и њиховим корисничким налозима у систему, пријем Захтева за лиценцу, Захтева за корисничко име и Изјава о заштити личних података.
- **Стално се врши ревидирање и измена постојећих** записника о стању фонда и о позајмици, за сваку библиотеку посебно.
- Свакодневно се уносе измене у COLIB базу (база о библиотекама чланицама), тако да се свакодневно ажурирају мејлинг листе свих библиотека чланица COBISS.SR којима шаљемо циркуларна обавештења.
- Пружа се стручна помоћ свим активним члановима система узајамне каталогизације, путем електронске поште, телефона, портала <http://cuk.vbs.rs/> или у директном контакту (HELP DESK) у вези са превазилажењем проблема у раду у свим сегментима аутоматизоване библиотечке праксе, а највише у вези са састављањем израде и штампања разних исписа (инвентарске књиге, налепнице с бар-кодovima, библиографије и статистике) и указивање на напредније коришћење COBISS модула.
- Због великог значаја ове врсте комуникације, сваки од многобројних контаката се архивира, а у току 2024. године документовано је 8.106 решених захтева.
- Административни послови су углавном обухватили слање циркуларних обавештавања библиотекарима у систему о постављеним допунама електронских приручника, о активностима на оптимизацији система, о разним новинама у програмској опреми и променама у режиму рада.

COBISS курсеви

Организовано је укупно 16 COBISS курсева, у укупном трајању од 52 дана, уз припрему наставног материјала и обезбеђивање техничких услова. Курсевима је присуствовало 170 полазника. На неким курсевима су запослени у Центру за узајамну каталогизацију РС били предавачи, на неким су асистирали.

Имамо укупно 9 активних курсева и 22 лиценцирана предавача (из НБС, БМСНС, УБСМ). У току 2024. године, лиценцирали смо 2 предавача, 1 за курс Каталогизација у COBISS систему – напредни курс и 1 за курс Фонд у COBISS систему – монографске публикације.

Процес лиценцирања нових предавача наставиће се и у 2025. години.

У септембру 2024. године започета је реализација COBISS курсева у апликацијама нове генерације програмске опреме COBISS Cat и COBISS Lib. Курсеви су се реализовали у е-учионици Народне библиотеке Србије, у организацији Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије.

За извођење свих курсева припремају се семинарске базе за сваки појединачни курс, и то посебно за предаваче и за полазнике. Лиценцирање каталогизатора одвија се у 2 базе (licvv, licba), које се разликују по поставци језика и писму главне нормативне приступне тачке имена аутора.

COBISS курсеви су одржани у Народној библиотеци Србије у Београду (15) и у Библиотеци Матице српске у Новом Саду (1).

Бројчани показатељи одржаних COBISS курсева у окружењу COBISS3+

Назив COBISS3	курса	Број одржаних курсера	Трајање курса	Укупно дана	Број полазника
COBISS3/Преузимање записа и фонд		3	3 дана	9	41
COBISS3/Каталогизација почетни	–	2	5 дана	10	17
COBISS3/Позајмица		/	3 дана	/	/
COBISS3/Фонд – серијске публикације		1	1 дана	2	6
COBISS3/Каталогизација напредни	–	1	5 дана	5	5
COBISS3/Ажурирање CONOR		1	1 дан	1	14
COBISS3/Набавка монографске публикације	–	/	3 дана	/	/
Школске библиотеке преузимање записа и фонд	–	/	3 дана	/	/
Школске библиотеке позајмица	–	/	1 дан	/	/
Укупно		8		27	83

Бројчани показатељи одржаних COBISS курсева у окружењу COBISS Cat и COBISS Lib

Назив COBISS Lib	курса Cat/COBISS	Број одржаних курсера	Трајање курса	Укупно дана	Број полазника
Фонд у COBISS систему – монографске публикације		2	2 дана	4	25
Каталогизација у COBISS систему – почетни курс	у –	2	5 дана	10	23

Позајмица у COBISS систему	1	3 дана	3	9
Фонд у COBISS систему – серијске публикације	1	2 дана	2	10
Каталогизација у COBISS систему – напредни курс	1	5 дана	5	12
Каталогизација у COBISS систему – Ажурирање CONOR	1	1 дан	1	8
Набавка у COBISS систему – монографске публикације	/	3 дана	/	/
Школске библиотеке – преузимање записа и фонд	/	3 дана	/	/
Школске библиотеке – позајмица	/	1 дан	/	/
Укупно	8		25	87

Образовање библиотекара за рад у систему узајамне каталогизације COBISS.SR је акредитовани програм сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности.

Текуће одржавање и коришћење система

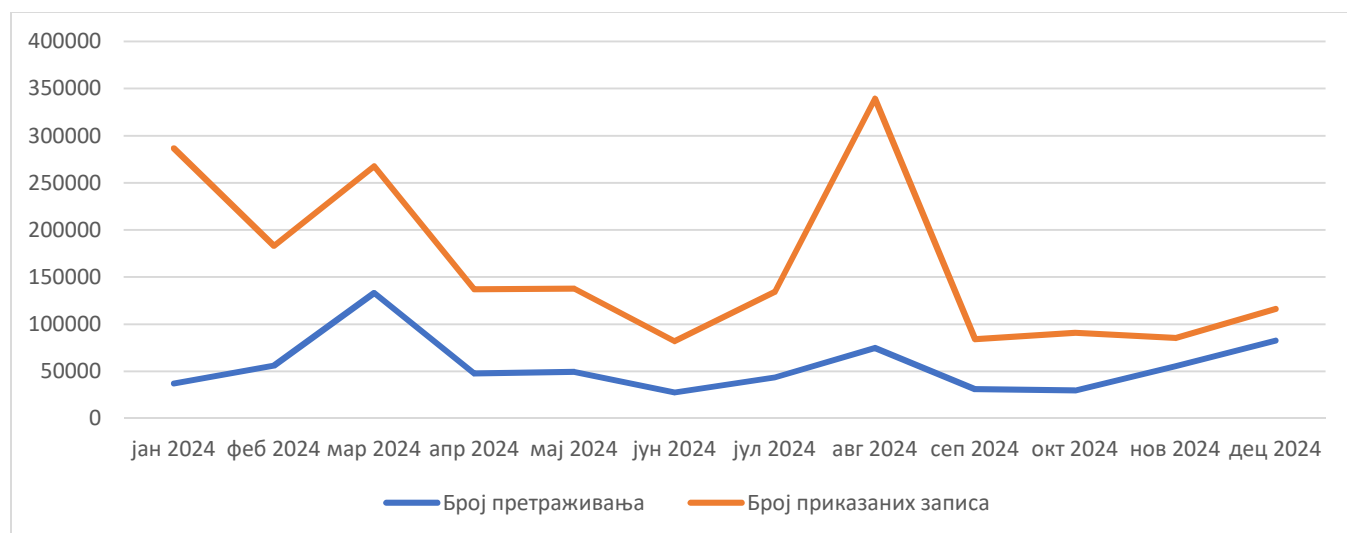
Посао у вези са експлоатацијом база података се углавном сводио на селектовање одговарајућих библиографских записа по неком од многобројних критеријума претраживања, њихово експортовање у неком од формата и њихову обраду у складу са потребама. За израду статистика које се шаљу Републичком заводу за статистику експортовали су се записи који се односе на домаћу издавачку продукцију у претходној години. За потребе ISBN агенције, вршило се експортовање и сређивање података из базе издавача COBISS ISBN, за генерисање бар-кодова, као и њихово слање Међународној ISBN агенцији у Лондону.

Редакција узајамне базе, локалних електронских каталожких база библиотека чланица система и нормативне базе личних имена односила се на аутоматско проверавање дупликата записа у систему и консултација с каталогизаторима у вези са њиховим разрешавањем. На основу појединачних захтева корисника и каталогизатора, вршена је провера и измена података у конкретним записима, а у ретким тренуцима лоше комуникације између појединих сервера у систему разрешавали су се и библиографски записи који се нису повезали са узајамним каталогом већ су остали на локалном нивоу.

Запажа се тренд сталног пораста броја корисничких захтева према Узајамној електронској каталожкој бази, а смањење приступа локалним каталожким базама. Тиме корисници указују на оправданост концепције система узајамне каталогизације са онлајн узајамним каталогом који обухвата извештавање о фондовима у библиотекама чланицама. Приложена прва два графикана приказују редом статистику броја претраживања и приказаних библиографских записа преко апликације COBISS+, на месечном нивоу, за електронски каталог Народне библиотеке Србије и за Узајамни каталог. Трећим графиконом је

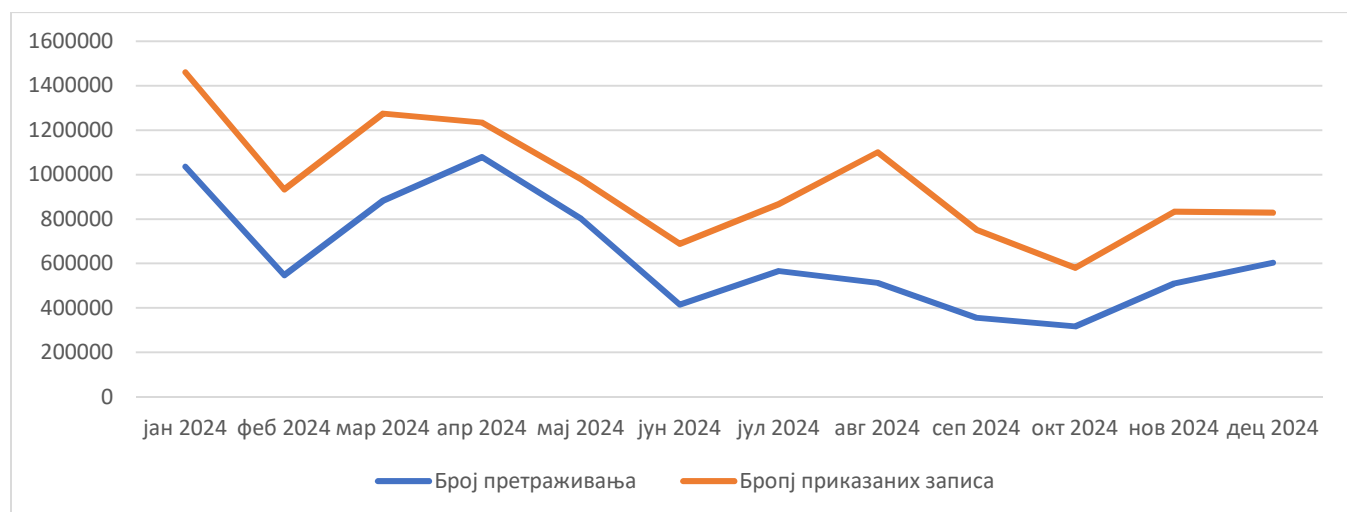
приказана статистика коришћења целог Система узајамне каталогизације Републике Србије на месечном нивоу од 2003. године. Његовом глобалном анализом увиђа се невероватно велик пораст броја корисничких претрага по свим локалним каталозима система заједно.

Ако коришћење каталошких база посматрамо на месечном нивоу, максимални број прегледаних записа је био 3.845.471 у јануару 2024. године, а што се тиче броја претрага, максимум од 2.139.275 је постигнут у марту 2024. године.

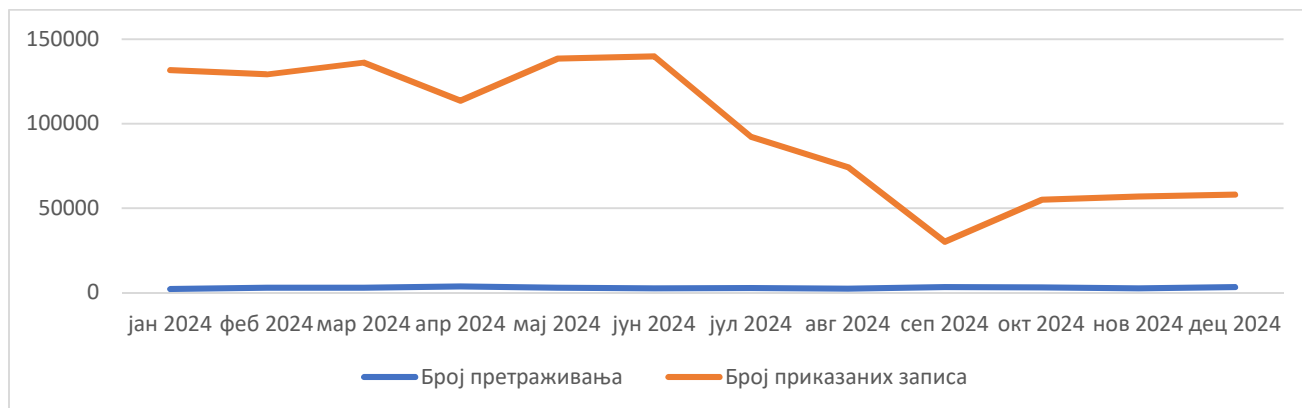
Статистика коришћења локалног каталога COBISSNBS

Корисници су у току 2024. године обавили 670.083 претрага по локалном каталогу НБС, а прегледали су 1.945.226 библиографских записа.

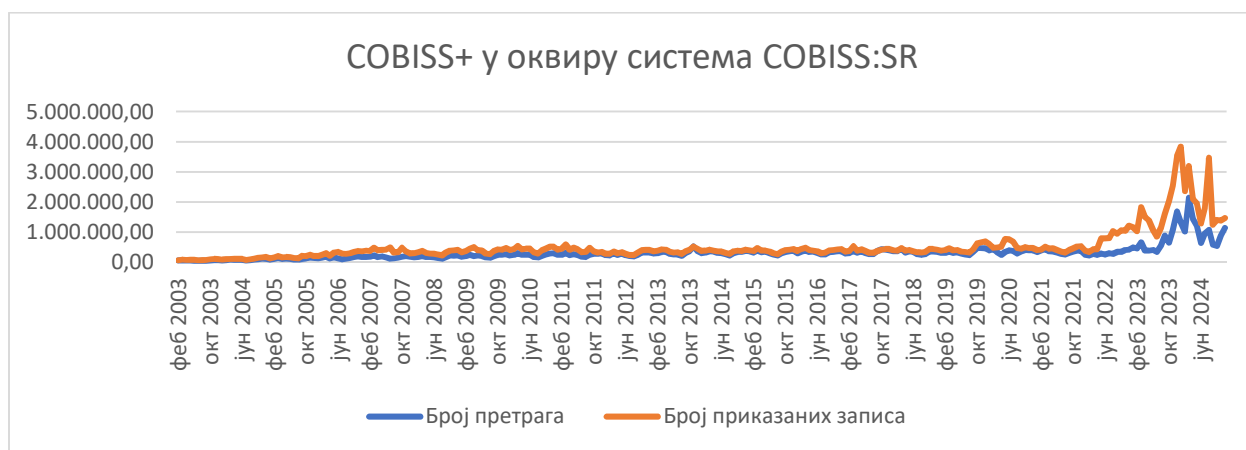
Статистика коришћења Узајамног каталога COBIB.SR

На годишњем нивоу забележено је 7.635.393 претрага по Узајамном каталогу и 11.542.271 приказаних библиографских записа. Ако коришћење узајамног каталога COBIB.SR посматрамо на месечном нивоу, максимални број прегледаних записа је био 1.461.094, у јануару 2024. године, а што се тиче броја претрага, максимум од 1.080.211 је постигнут у априлу 2024. године.

Статистика коришћења CONOR.SR

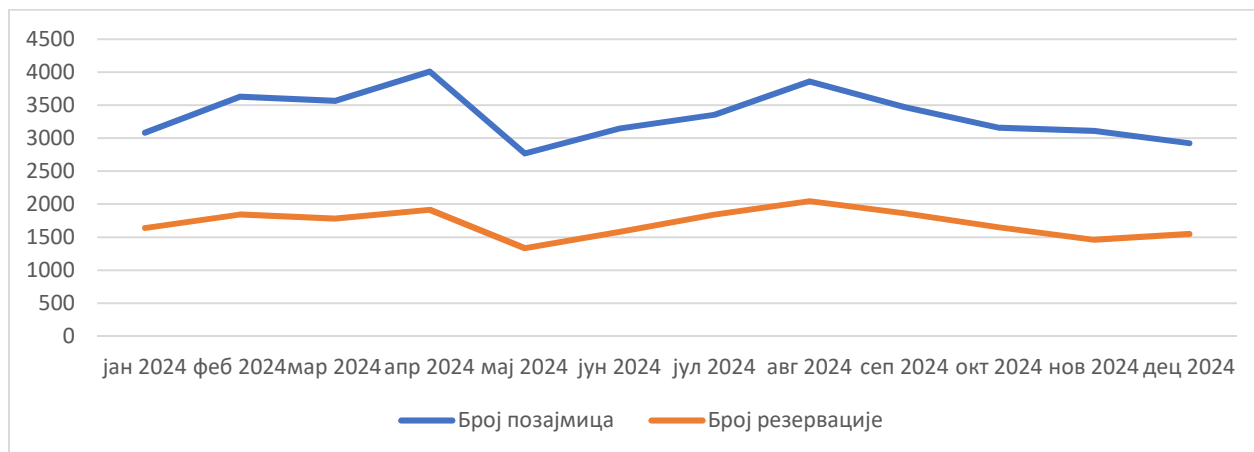
CONOR је нормативна база података имена аутора који могу бити особе или корпорације. Нормативни записи садрже нормативне приступне тачке које су на јединствен начин одређене за употребу у читавом систему каталогизације и друге податке, као што су варијантне и сродне приступне тачке, напомене, информације о извору података итд. На годишњем нивоу, забележено је 34.304 претраге и 1.156.425 приказаних CONOR записа. Ако коришћење CONOR.SR посматрамо на месечном нивоу, максимални број прегледаних записа је био 139.941, у јуну 2024. године.

Статистика коришћења целог Система узајамне каталогизације Републике Србије

Укупан број претрага свих електронских каталога система узајамне каталогизације, на годишњем нивоу, у 2024. години, био је 13.034.875, а број приказаних записа 25.590.279. Приметан је нагли пораст у бројчаним показатељима и у броју претрага и у исписима од 2023. године.

Коришћење модула *COBISS Позајмица*, за аутоматско задуживање и раздуживање библиотечке грађе, вођење базе чланова библиотеке, као и генерисање статистика о трансакцијама и коришћењу библиотечке грађе, све је заступљеније у библиотекама. Доњи графикон приказује статистику везану за примену овог програмског модула у Народној библиотеци Србије, на месечном нивоу.

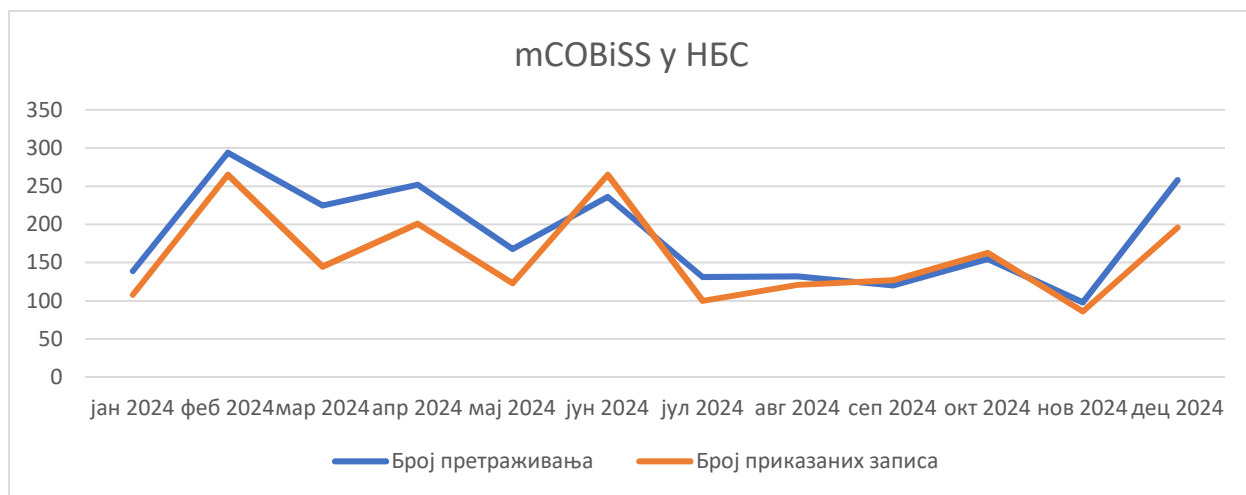

Статистика коришћења модула Позајмица у Народној библиотеци Србије

У току 2024. године, укупан број позајмљивања библиотечке грађе у Народној библиотеци Србије, коришћењем програмског модула *COBISS Позајмица*, износио је 40.106, а корисници су обавили 20.521 резервација коришћењем библиотечног сервиса *Моја библиотека*.

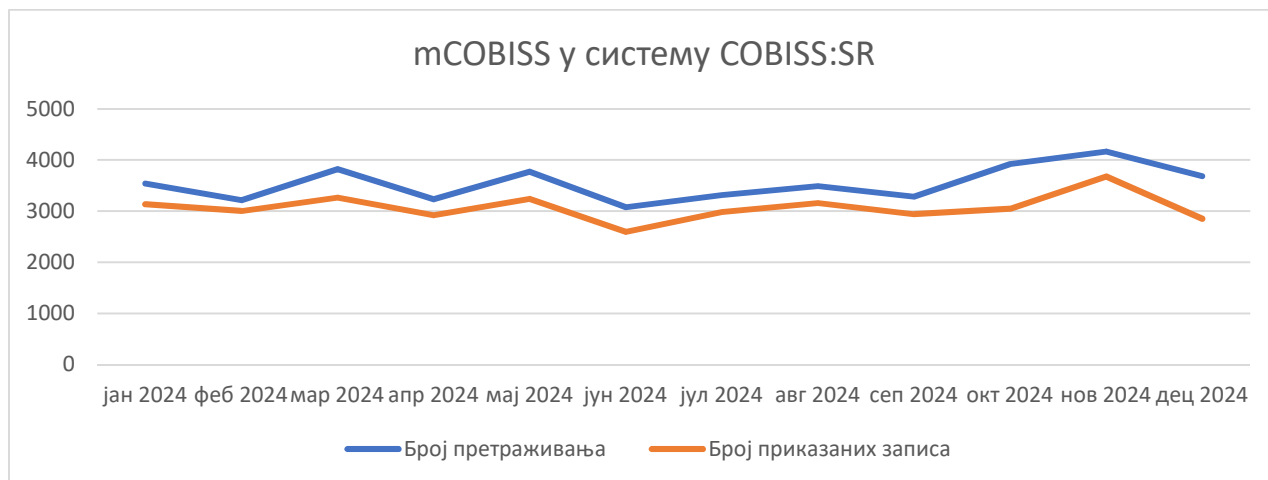
Укупан број резервација библиотечке грађе коришћењем сервиса *Моја библиотека* на нивоу читавог система, у току 2024. године износио је 55.958.

Корисницима интернета је од 2016. године доступна Андроид апликација *mCOBISS*, која представља верзију COBISS/OPAC-а прилагођену мобилним уређајима. Следећа два графика приказују резултате коришћења овог сервиса за локалну базу НБС и узајамну каталожску базу података *COBIB.SR*, у 2024. години, на месечном нивоу.

Претрага локалног каталога НБС, коришћењем mCOBISS апликације

У току 2024. године, корисници су преко мобилних уређаја обавили 2.208 претраживања електронског каталога Народне библиотеке Србије, при чему су прегледали 1.900 библиографских записа. Приметан је благи пораст у бројчаним показатељима коришћења *mCOBISS* апликације у односу на 2023. годину.

Претрага Узајамне базе података, коришћењем mCOBISS апликације

У току 2024. године, корисници су преко мобилних уређаја обавили 42.531 претраживања узајамног електронског каталога COBIV, при чему су прегледали 36.836 библиографских записа. Приметан је благи пораст у бројчаним показатељима коришћења mCOBISS апликације на узајамном каталогу у односу на 2023. годину.

Сарадња с другим установама, учешће на конференцијама и стручним скуповима

Вршена је свакодневна комуникација са ИЗУМ-ом у вези са инсталацијама база, као и разрешавање свих проблема и питања у вези са нормалним функционисањем система узајамне каталогизације.

База података библиотека чланица налазе се на ИЗУМ-овом суперрачунару ВЕГА у Марибору.

Учествовали смо у пројекту *Увођења нормативне контроле личних имена у систем CONOR.RS* као организатори и техничка подршка. То је био Пројекат који су заједнички реализовали Народна и универзитетска библиотека Републике Српске (НУБРС), Институт информацијских знаности (ИЗУМ) из Републике Словеније и Народна библиотека Србије (НБС), у временском трајању од јуна до децембра 2024. године.

Учествовали смо на онлајн састанку Савета COBISS.NET-а 4. јуна 2024.

Учествовали смо на 24. COBISS конференцији која се одржала у Марибору, од 23. до 24. октобра. Организовали смо одлазак 15 библиотекара на конференцију, а осталим библиотекарицама из мреже COBISS.SR било је омогућено да прате садржај конференције преко Фејсбука и Зума. Излагање на конференцији на тему: *Прелазак на COBISS Cat и COBISS Lib – почеци и искуства библиотекара из Србије* имала је Ангелина Грујић говорећи о искуству библиотекара и преласку на нову генерацију програмске опреме у Србији.

Учествовали смо на акредитованим програмима сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности: *Увод у дигиталну хуманистику: радионице за имплементацију концепта „удаљеног читања“ у библиотекарској пракси и Веишачка интелигенција (Artificial intelligence) у библиотекарству – изазов и (или) могућност*. Преузимање података из COBISS.SR система у информациони систем еНауке се наставља, преко OAI/PMH протокола који је успостављен 2023. године. Из COBISS базе се аутоматски

повлаче сви библиографски записи који имају ознаку шифре истраживача и типологије документа.

Остале активности

- Учешће у раду Надзорног одбора Народне библиотеке Србије (Емина Чано Томић)
- Учешће у раду Републичке комисије за акредитацију програма за континуирано образовање (Љубица Љубишић)
- Учешће у раду Матичне комисија НБС за утврђивање предлога за доделу виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности (Љубица Љубишић)
- Учешће у раду Комисије НБС за ревизију фонда (Емина Чано Томић)
- Учешће у раду Комисије за лиценце за узајамну каталогизацију (Љубица Љубишић, Ангелина Грујић)
- Учешће у раду Комисије за каталогизацију и класификацију ВБС-а (Љубица Љубишић, секретар Сандра Дељанин)
- Учешће у раду Комисије за информације и документацију Института за стандардизацију Србије (Љубица Љубишић)
- Стручна помоћ агенцијама ISBN и ISAN (Емина Чано Томић)
- Стручна помоћ везана за текуће и посебне библиографије (тестирање сортова у COBISS; серијске публикације и подбаза BIBSER) (Ангелина Грујић)
- Учешће у раду Секције за каталогизацију БДС-а (Ангелина Грујић)
- Учешће у раду Радне групе за укључивање нормативних записа из CONOR.SR у VIAF (Емина Чано Томић, Љубица Љубишић, Ангелина Грујић)
- Ажурирање сајта www.cuk.vbs.rs на коме се налазе разна упутства, одлуке, закључци, препоруке за рад у систему узајамне каталогизације (Сандра Дељанин)
- Учешће у изради апликације *Издавачи НБС и ИНБС* – за унос и ажурирање података о издавачима, додељивање ISBN бројева и генерисање баркодова, вођење евиденције о СІР уплатама од стране издавача и употреба постојећих података за израду годишњих извештаја РІІД агенцији, као и израде фронт енд веб странице за кориснике (Емина Чано Томић)
- Наставља се комуникација са ИЗУМ-ом, добављачима и службом Рачуноводства НБС у вези са увођењем фискалних каса и повезивањем са COBISS програмом. ИЗУМ је у сарадњи са фирмом ПЕТКОМ пронашао софтверско решење за штампање е-фискалних рачуна преко COBISS програма.
- Покренули смо процедуру за укључивање нормативне датотеке личних имена CONOR.SR у VIAF, <https://viaf.org/> – међународну нормативну датотеку личних имена.
- Документација Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије архивира се на серверу ЦУК-а.

3.4 Развој и одржавање рачунарско-информатичког система

Мрежа је стабилна, није било кварова на мрежном нивоу упркос старости опреме. Нови firewall је адекватан за проток мреже који библиотека ствара. Мрежа је најактивнија од 9 до 16 часова. На годишњем нивоу:

- 7ТВ се потроши на Youtube
- 1.9ТВ на Facebook
- 1.1ТВ на Google
- 662GB на Instagram

Стање радних станица

Унутар библиотеке постоји око 200 радних станица. Са заменом старих рачунара новим расподела оперативних система Windows 10 и Windows 7 је 50 према 50, што је проблематично јер се најављује гашење подршке за Windows 10. Ове године је замењено 18 рачунара, с тим да имамо резерву од 2 рачунара у Рачунарском центру за случај да неки рачунар не може да се поправи. Старијим рачунарима је замењен хард диск за SSD и додат RAM да би се продужио животни век рачунара. По договору је замењено 10 рачунарских компонената за 10 рачунара унутар електронске учионице, а осталих 10 су додати колегама који имају веома споре машине.

Безбедност

На годишњем нивоу имамо преко 300.667 малициозних конекција, а више од половине њих гађају наш мејл сервер са око 166.252 напада. Следећи по броју напада је сајт <https://kobson.nb.rs/>, који је примио око 48.880 напада, затим сајт <https://digitalna.nb.rs/>, са 12.938 напада, док је сајт <https://doiserbia.nb.rs/> нападнут 8.750 пута. Сви ови напади су спречени на мрежном нивоу и нису изазвали никакав проблем са функционалношћу и радом ових веб-страница. По месецима: највише напада је било у фебруару, а највише озбиљних напада је било у септембру.

Највећи вектор мрежних напада је преко DNS-а и покушавања покретања кода на даљину.

Највише напада стизало је из следећих земаља:

1. Сједињене Америчке Државе (152.774)
2. Србија (31.051)
3. Немачка (7.119)
4. Аустрија (5.415)
5. Холандија (5.370)
6. Русија (5.301)
7. Кина (4.573)

По природи напада 80% је на веб-апликације, док је у 20% покушај елевације привилегија и крађа административних привилегија.

Највећи локални вектор напада је напад на мејл сервер логовања и покушавања крађе налога. Постоје два вектора: један се базира на слању малициозних имејлова са линковима дизајнираним за крађу података. Други, малициознији, чине разне скрипте које покушавају да се логују директно на налог. Ове године је било укупно 5 упада, а било би их и више да колега Милан Панић није написао скрипту за закључавање и мониторинг налога који имају могућност упада.

Захваљујући колеги Николи Јанковићу имамо директан контакт са фондацијама које држе црне листе и захваљујући њима се брзо делистујемо са њих. Ове године смо били само на 2 мање црне листе.

Кадрови

У Рачунарском центру је 5 запослених: два на уговор на неодређено време, један на уговор од 2 године и двоје на уговорима за привремене и повремене послове. Број запослених је одговарајући и радни задаци су одговарајуће расподељени. Могућност додатне едукације и усавршавања би довео до дубљег разумевања система и побољшаног рада.

Хаварије

У току године смо имали 3 хаварије – све су саниране без дуготрајних последица.

Прва хаварија била је 14. 02. 2024. и догодила се због неадекватног сервиса климе, који је довео до шока који је онеспособио примарни Firewall. То је довело до успоравања мреже и пада сервиса док је секундарни Firewall преузимао. После пар месеци, уређај је однет на поправку и поново је активан.

Дана 31. 08. 2024 године у 14:30 нестала је струја у објекту Народне библиотеке Србије. Квар није настао у објекту библиотеке већ је трафо-станица остала без напона споља. Одмах након нестанка струје покренули су се дизел-агрегати. У последњих двадесет година било је случајева нестанка струје, али је све отклањано у року не дужем од 5–10 мин. Током трајања инцидента није било струје унутар објекта око сат времена. Због стања дизел-агрегата, као и оштећења на хладњаку, дошло је до стања прегревања агрегата. Чим је достигнута висока температура, сензори на агрегату су онемогућили даљи рад. Тај агрегат покрива део корисничког дела и сервер-салу. У току укључивања и искључивања агрегата систем се пребацио на УПС напајање. УПС је омогућио да уређаји функционишу одређени период, али није успео да заштити све уређаје. Уређај Synergy 480 GEN 10 са IP адресом 192.168.200.213 је пронађен у угашеном стању. Сервиси који су се налазили и подаци који су се чували на њему нису могли да се прочитају, што је довело до гашења сајтова : nb.rs, digitalna.nb.rs, mail.nb.rs, као и систем vmware vsphere који помаже при мониторингу и приступу виртуелним машинама. Извршен је рестарт на хосту где се налази, и вратио се у invalid стању. После re-регистрације машине подигли смо верзију 5.5 од vsphera. Та верзија није у могућности да комуницира ни са једним хостом унутар компјутерског кластера. Потребни су били сарадници са којима смо имали дуготрајну сарадњу око решавања проблема са Vcentrom. Колега из DIGIT-а се укључио у систем и јавио да је пао Netapp контролер, који је онемогућио Vcentar систему да види дискове, који су потребни за рад одређених сервиса. После рестарта целог Netapp система, као и рекреације лунова, подигнут је Vcentar 6.5 и после њега сви сервиси.

Уређај Synergy 480 GEN 10 јавља проблем са Mezzaine картицом и треба да се носи у сервис.

У петак 20. 09. 2024. године око 18 часова се радио сервис УПС Система. Планирано је да УПС (Eatlon) буде однет на сервис док други УПС (Galaxy) остаје као бекуп за сервер-салу. УПС (Galaxy) који је остао у сервер сали је почео да се дими и престао је са радом. Када је примећен дим из сервер сале, колеге из обезбеђења су пребацили напајање са УПС-а на напајање са локалне електричне мреже. Промене у напону у кратком временском периоду резултирале су неадекватним гашењем свих уређаја унутар сервер-сале. ИТ је био информисан о сервису али није била достављена информација да се десила хаварија. Ту информацију су добили тек када им је касније јављено, када су неки сервиси пријављени као нефункционални. Колеге су покушале да се улогују преко VPN-а, али нису успели. И сумњали су да је мрежа пала. Начелник Одељења, који је био на одмору, био је позван и информисан о насталом квару. Због тога су у суботу 21. 09. 2024. године око 7 часова колеге Леонид Кампе и Александар Младеновић дошли да сагледају штету која је настала у сервер-сали. Приметили су да је прозор од сервер-сале био отворен, осећао се мирис паљевине, и пронађене су мердевине унутар сале. Рестартовани су кор свичеви, као и свичеви за сервере. Пронађено је да су хостови 192.168.200.143/ као qnar 192.168.1.9. У понедељак су дошли сервисери, електричари са заменским ћелијама за УПС (Galaxy) који се запалио. Када су

завршили рад на УПС-у, спољни сарадник Гагарин Ристић из фирме DIGIT је дошао са наменом да подигне сервере, датасторове.

Сервер-сала је сада повезана на један УПС, и то само сервер-опрема НАС и свичеви за њих. Све остало је прикачено на локалну електричну мрежу. Сви сервиси и сервери су подигнути, осим дискова, сервер И ВДИ инфраструктура, који су страдали у првој хаварији 31. 08. 2024. године.

У току године набављена је mezzaine картица која је оспособила сервер који је пао и са реинсталацијом целог VDI система оспособљени су танки клијенти.

Перманентни проблеми

Проблеми унутар Рачунарског центра су углавном финансијске природе. Немогућности и нефлексибилности фискалне политике доводе до тога да проблеми постану већи и критичнији са годинама. Због инфлације, понуде за софтверске лиценце, хардвер и адекватну обуку су се увелико повећале и превазилазе наш буџет. Данас се користе Windows 7 машине које нису безбедне и хадверски нису одговарајуће за рад запослених.

За 2025. годину нисмо у могућности да платимо Photoshop и Eset antivirus лиценце. Последице су да део колектива није у могућности да ради свој посао; а и ако ради, приморан је да ради у веома отежаном стању. Убудуће постоји могућност да не будемо способни да платимо одржавање софвера унутар сервер-сале.

4. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Истраживачки и научно-истраживачки рад у библиотекарству и информационим наукама, археографији, библиографији, дигиталној хуманистици и другим, сродним областима, континуирано се одвијао у оквирима интерних, међуинституционалних и међународних пројеката, али и захваљујући појединачном прегалаштву, интересовању и ангажману запослених.

4.1. Ретроспективна библиографија

I СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА : ПЕРИОДИКА 1768–2005

Врста посла	Број записа
Редакција записа у локалној бази НБС	314
Креираних записа	3
Број извршилаца – редактора	1

II СОВИВ РЕДАКЦИЈА

Врста посла	Број записа
Редакција записа у локалној бази НБС	530
Број извршилаца – редактора	2

III CONOR

Врста посла	Број записа
Креирање записа	613
Редакција записа	10.574
Број извршилаца	7

V КАТАЛОГ БИБЛИОТЕКЕ МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА

- коначна редакција комплетне грађе
- написан предговор и преведен на руски
- предато на прелом

VI СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА 18. ВЕКА

- истраживање, евидентирање и обрада грађе

VII РЕТРОСПЕКТИВНА СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА од 1945. године

- установљавање критеријума, прикупљање и проучавање извора и грађе
- прелиминарни испис библиографије 1945–1950.

Рад у стручним комисијама и телима НБС

- Стручни савет НБС (1 члан)
- Комисија за куповину и реституцију књижног фонда (1 члан)
- Републичка комисија за звања (1 члан)
- Комисија за регистар културних добара (1 члан)
- Комисија за културна добра од великог значаја (1 члан)
- Комисија за ревизију (1 члан)
- Комисија за попис основних средстава НБС (1 члан)

Предавања по позиву

- Предавања (3) на Филолошком факултету у Београду из историје књиге и библиотека – 1 радник

Стручни и научни скупови

- Учесће на конференцији „Холокауст – наслеђе фашизма“ у Крагујевцу (29.1.2024.)
- Акредитовани семинар „Вештачка интелигенција (Artificial intelligence) у библиотекарству – изазов и(или) могућност“ (13.5.2024.)
- Семинар EHRI Workshop „Archival basics: a hands-on workshop for micro-archives“ у организацији German Federal Archives (28–30. мај 2024.)
- Учесће на семинару о подучавању о Холокаусту и људским правима „Учимо од прошлости – делујемо за будућност“ (Суботица 25–30.8.2024)
- Предавање на семинару за наставнике “Professional development seminar for 30 teachers from North Macedonia and Germany: Combating anti-Semitic stereotypes: Jewish life and history in the Balkans” у организацији Centrope (Скопље 25–27.10.2024.)
- Учесће на „Дану отворене науке“ (5.11.2024.)
- *Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића*, Инђија, октобар и новембар 2024. (састанак Одбора и конференција)

Остали стручни послови

9. Предавања и стручни испит из предмета *Библиографија* – 1 радник
10. Рецензентски и консултантски рад на књизи *Књиге од којих смо настајали* (објављен поговор) – 1 радник

11. Рецензентски и консултантски рад на књизи *Светионик Истока* – 1 радник
12. Рецензентски и консултантски рад у стручним и научним часописима (*Читалиште, Верзал, Култура, Сентандрејски зборник*) – 2 радника
13. Учешће у изради подкаст епизоде за ЕХРИ организацију о књигама Самуила Демаја које се налазе у Народној библиотеци Србије – 1 радник
14. Сарадња са представницима Асоцијације јеврејских библиотека (AJL) на окупљању и презентацији библиотека, архива, музеја и појединаца који имају јеврејске колекције – 1 радник
15. Припрема материјала за израду „Библиографије Зборника Јеврејског историјског музеја“ – 1 радник
16. Библиографија књига руских избеглица у збиркама НБС – прикупљање грађе и обрада, израда регистара, редакција грађе, уводна студија (690 јединица) – 1 радник
17. Израда схеме за конверзију записа публикација на старословенској ћирилици у узајамној и локалним базама – 1 радник

Радни боравци ван НБС

18. Хиландар, 11–17. август

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД АРХЕОГРАФСКОГ ОДЕЉЕЊА

Одељење за археографију се у раду руководи циљевима и методологијом разрађеном у оквиру дугогодишњег научноистраживачког пројекта „Опис ћириличких рукописних и старих штампаних књига у земљи и српских у иностранству“, уз прилагођавање новим теоријским полазиштима и савременим технологијама.

Од активности током 2024. године, издвајамо: 1) почетак израде и попуњавања археографске дигиталне платформе; 2) почетак сарадње са Земаљском библиотеком у Берлину на опису дигиталних копија рукописа из збирке Вука Караџића; 3) куповину две веома вредне српске рукописне књиге на аукцији, и 4) објављивање фототипског издања *Рујанског четворојеванђеља*.

ИЗРАДА АРХЕОГРАФСКИХ ОПИСА

Започето је или настављено са израдом описа српских рукописних књига у Хиландару, Мађарској и Берлину. Та истраживања подразумевају различите методе и налазе се у различитим фазама.

- Започета је сарадња са Земаљском библиотеком у Берлину, власником Вукове збирке рукописних књига, на обради одговарајуће дигиталне колекције у бази Kitodo. Разрешена су техничка питања, одржана је обука за рад у бази, као и више онлајн састанака са колегама из Немачке. Најзад, израђени су и унети описи 19 рукописа.
- У Хиландару је израђен детаљан материјални опис 4 књиге из Збирке ћириличких рукописа, уз археографску припрему за конзервацију 5 кодекса из исте збирке.
- У оквиру пројекта „Опис српских рукописних књига у иностраним збиркама“, који суфинансира Министарство културе, а организује га и њиме руководи Библиотека Српске патријаршије, завршен је текст каталога српских рукописа у Мађарској и послат је на техничко уређење. Теренских истраживања није било.

ИЗДАЊА И ПРАТЕЋИ ПОСЛОВИ

Издавачки план је остварен. Све стручне и техничке послове у процесу приређивања археографских публикација за штампу, осим лектуре, обавили су сарадници Одељења за археографију (укључујући бившег сарадника М. Лазића).

- *Рујанско четворојеванђеље (1536/1537). Фототипско издање*, прир. М. Лазић, ур. В. Тријић, В. Савић, Ужице: Народна библиотека Ужице; Београд: Народна библиотека Србије, Институт за српски језик САНУ, 2024.
- *Археографски прилози 45* (за 2023)
 - рад Уређивачког одбора; техничко уређење, обрада илустрација и прелом; штампа
- *Археографски прилози 46* (за 2024) – у припреми
 - уређивачки и рецензентски процес

РЕКОНСТРУКЦИЈА СТАРЕ ЗБИРКЕ И ПРИКУПЉАЊЕ СЕКУНДАРНЕ ГРАЂЕ

Научна реконструкција Старе збирке Народне библиотеке у Београду настављена је прикупљањем библиографских и других података о рукописним књигама несталим 1915, односно уништеним 1941. године, на основу каталога рукописних књига у Русији и друге литературе.

За потребе израде Регистра српских писара, прикупљана је грађа о писарима XIII и XIV века.

ОБЈАВЉЕНИ РАДОВИ

Објављена су или предата за објављивање три оригинална научна рада и три приказа:

- М. Убипарип, „Српскословенско писано наслеђе у ризници цркве Успења Пресвете Богородице у Чајничу“, у: *Српски средњовековни споменици из Босне и Хума. Проучавање Чајничког јеванђеља*, Источно Сарајево 2024. [у штампи]
- В. Тријић, „Проучавање рукописних књига у Народној библиотеци Србије и српска археографија. Кратак увид“, *Библиокулт* 1/1, Београд 2024, 83–105.
- Љ. Пузовић, „Уметност ране штампане књиге код Срба“, *Верзал* 4 (2024) [у штампи]
- Љ. Пузовић, *Мирослав А. Лазић, Божидар Вуковић: Између историје и имагинације*, Београд: Народна библиотека Србије, 2022, 437 стр., Богословље 83/1 (2024), 117–120. (приказ књиге)
- Т. Јовановић, Љ. Васиљев, В. Тријић, В. Радовановић, „Представљање археографског описа рукописне збирке Радослава М. Грујића“, *Археографски прилози* 45 (2024), 65–81. (приказ презентације и изложбе)
- Љ. Пузовић, „Мирослав А. Лазић“, *Гласник НБС* 26 (2024) [у штампи]

Осим тога, сарадници Одељења су рецензирали чланке за *Археографске прилоге* 45, као и за друге публикације (*Сентандрејски зборник САНУ*; зборник *Српски средњовековни споменици из Босне и Хума. Проучавање Чајничког јеванђеља*; часопис *Верзал*).

УЧЕШЋА НА КОНФЕРЕНЦИЈАМА

Сарадници Одељења су излагали на једној научној конференцији:

- „Српски језик и српска књижевност од средњег века до данас“; време одржавања: 2–3. XI; место одржавања: Нови Пазар; организатор: Државни универзитет у Новом Пазару
Издавање: В. Тријић: „Када је Мирослављево јеванђеље могло да доспе на Свету Гору?“

ПРЕДСТАВЉАЊА

Одељење за археографију је организовало или су сарадници Одељења учествовали у представљу следећих књига:

- М. Лазић, *Божидар Вуковић. Између историје и имагинације*, Београд: Народна библиотека Србије, 2022.
 - Амфитеатар НБС (14. III)
 - Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, Бањалука (12. IV)
 - књига је представљена и у Подгорици и Никшићу, без учешћа Одељења
- М. Мартиновић, *Рукописне књиге Манастира Рођења Пресвете Богородице на Цетињу*, Цетиње: Митрополија црногорско-приморска, 2024.
 - Амфитеатар НБС (22. V)
- Ж. П. Левшина, *Рукописи сербског правописа Росијске националне библиотеке. Каталог*, Санкт Петербург: Росијска Национална Библиотека, 2021.
 - Крипта храма Светог Саве (11. IX)
- *Рујанско четворојеванђеље (1536/1537). Фототипско издање*, прир. М. Лазић, ур. В. Тријић, В. Савић, Ужице: Народна библиотека Ужице; Београд: Народна библиотека Србије, Институт за српски језик САНУ, 2024.
 - Народна библиотека Ужице (5. XII)

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД

Сарадници Одељења су се континуирано бавили индивидуалним научноистраживачким темама из области историје књижевности, језика и уметности.

- Истраживања оригиналне српске средњовековне књижевности: прославни састави св. архиепископу Јевстатију I
 - рукописно наслеђе, историја текста, стилско-језичка анализа, књижевноисторијски контекст
- Српскословенски и српски говорни језик епохе краља Милутина (крај XIII – почетак XIV века): оригинална писма и повеље краља Милутина
 - појединачна обрада и међусобно поређење графичких, правописних, језичких и стилских одлика једне повеље и три писма
- Орнаментика српских рукописних књига XIII–XV века: каталог
 - израда неколико десетина каталожних јединица орнаментике рукописа из рукописних збирки у Москви, Лондону и Даблину
 - прегледање снимака више стотина грчких и бугарских рукописних књига у потрази за паралелама и уметничким узорима

УЧЕШЋЕ У РАДУ СТРУЧНИХ ТЕЛА (на међународном и националном нивоу)

Не рачунајући интерне комисије и радне групе унутар НБС, сарадници Одељења су активно учествовали у раду више стручних тела.

- Библијска комисија Међународног славистичког конгреса (В. Тријић)
- Комисија за Хиландар Владе РС (В. Тријић)
- Старословенски одбор САНУ (М. Убипарип, В. Тријић)
- Комисија за полагање стручног испита у библиотечно-информационој делатности (М. Убипарип)
- Комисија за доделу виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности (В. Тријић)

АРХЕОГРАФСКА ДИГИТАЛНА ПЛАТФОРМА САВА И ВИРТУЕЛНА БИБЛИОТЕКА СРПСКИХ РУКОПИСА

Завршена је прва фаза израде Археографске дигиталне платформе САВА као темеља Виртуелне библиотеке српских рукописа. Извршена су прва тестирања и дефинисане неопходне измене и дораде. После вишегодишњих напора, за потребе нове базе добијени су и први дигитални снимци из иностранства, и то, копије 14 српских рукописних књига из Националне библиотеке „Сечењи“ у Будимпешти. Више о овој теми, у посебном извештају.

ЗБИРКЕ И СМЕШТАЈНИ ПРОСТОР

Збирка рукописних књига увећана је за две изузетно вредне јединице. На аукцији Аукцијске куће Кристиз, одржаној 11. VI у Лондону, купљени су следећи рукописи: 1) Октоих, на пергаменту, с краја XIII или из првих деценија XIV века, и 2) Варлаам и Јосаф, на папиру, из друге или треће деценије XV века.

Приручна збирка археографске литературе се повећала захваљујући поклонима корисника: добијено је и каталогизовано 37 јединице грађе.

Редовно је вршена провера микроклиматских услова и одржавана хигијена у Трезору и Фототеци, вођене су или допуњаване потребне евиденције и спискови и израђивана пропратна документација.

РАД СА КОРИСНИЦИМА

Читаоница Одељења је забележила преко 530 корисничких посета. Из Трезора је за потребе корисника изнето 112 рукописних и старих штампаних књига, а из Фототеке – 252 микрофилма, 44 јединице фотографске грађе и 85 компакт дискова. Прекопирана су 653 електронска документа, израђено 536 дигиталних копија са микрофилмова или фотографија и скенирано је 1.128 јединица друге библиотечке грађе.

Корисницима су пружане информационе услуге и стручна помоћ, укључујући истраживачку помоћ, помоћ у изради семинарских, мастер, докторских или самосталних научних радова и обуку за претраживање штампаних и електронских извора, база података и мрежних сервиса Библиотеке.

ОСТАЛО

Одељење је сарађивало са другим научним и културним установама: заједно са Народном библиотеком Ужице и Институтом за српски језик САНУ, објављено је фототипско издање *Рујанског четворојеванђеља*; Државном универзитету у Новом Пазару обезбеђен је илустративни материјал за потребе конференције „Српски језик и српска књижевност од

средњег века до данас“; Епархији шумадијској СПЦ уступљена је дигитална копија Типика манастира Вољавче (Ник. 46), ради припреме фототипског издања; обезбеђене су дигиталне копије одређених страница из рукописних збирки НБС и манастира Дечана за потребе изложбе „Fourteenth Century South Slavonic Scribes and Scriptoria / Јужнословенски писари и скрипторијуми XIV века“, одржане у парку „Кристал“ у Софији, односно у Универзитетској библиотеци у Београду. Осим тога:

- одржано је око 10 целодневних, двочасовних или краћих стручних предавања групама студената основних односно мастер студија Филолошког факултета и Православног богословског факултета УБ, као и групама ученика средњих и основних школа из Београда и унутрашњости;
- сарадници Одељења континуирано су учествовали у изради новог дигиталног Регистра старе и ретке библиотечке грађе;
- на захтев Министарства културе, израђен је предлог грађе за упис на Унескове листе;
- поводом Дана НБС, у клима-комори било је изложено *Ивићево четворојеванђеље* (РС 664) из Збирке рукописних књига (28. II);
- сарадници Одељења су присуствовали радионици „Примена вештачке интелигенције и машинског учења у аутоматском раччитавању старог српског писаног и штампаног наслеђа“, коју је у НБС одржао проф. др Владимир Поломац са Универзитета у Крагујевцу (24. V);
- колегиница др Марина Чистјакова са Института за литвански језик у Вилнусу је за сараднике Одељења одржала предавање: „Кириллические рукописные книги Литвы: локации и персоналии“ (19. XI).

Грађа и делатност Одељења су промовисани у електронским и штампаним медијима (Радио телевизија Србије, Политика, Спутник).

Најзад, напомињем да је двоје запослених докторирало: Миланка Убипарип, на Филолошком факултету у Београду (дисертација: „Архиепископ Јевстатије I у старој српској књижевности“), и Љиљана Пузовић, на Филозофском факултету у Новом Саду (дисертација: „Демографске и привредне прилике у Бачкој и Бодрошкој жупанији (1699–1730)“.

Археографска дигитална платформа САВА и Виртуелна библиотека српских рукописа

Током 2024. године, постигнути су први конкретни резултати, како у изради Археографске дигиталне платформе САВА која ће, на крају, омогућити формирање Виртуелне библиотеке српских рукописа, тако и у прикупљању дигиталних снимака.

1) Израда дигиталне платформе

Постојање одговарајуће дигиталне платформе је предуслов за преношење пословања Археографског одељења (укључујући израду археографских описа и рад са корисницима) у електронску сферу и за сабирање дигиталних снимака ћириличких рукописа у земљи и српских у свету, на основу чега ће бити формирана Виртуелна библиотека српских рукописа.

Током 2024, завршена је прва фаза израде платформе. Фирма Асеbears, која је овај посао добила кроз поступак јавне набавке у 2023. години, израдила је базичну платформу (са две апликације: Админ и Веб) на основу дефинисаног изгледа, са основним

функционалностима, испоручила ју је на серверски систем НБС и прилагодила. Сарадници Археографског одељења су анализирали и тестирали базу.

Даљи кораци. Измене и допуне, на основу анализе и тестирања; 2. фаза – дорада базе и повећање степена функционалности, укључујући рад са корисницима; иницијално попуњавање снимцима и подацима.

2) Набавка дигиталних снимака српских рукописа, по земљама

Непосредни циљ набавке дигиталних снимака јесте обезбеђивање квалитетног радног материјала за потребе наше научне заједнице и сâмог Археографског одељења, док је дугорочни циљ, прикупљање критичне масе дигитализоване грађе за покретање Виртуелне библиотеке српских рукописа.

МАЂАРСКА

Сарадња са **Мађарском националном библиотеком „Сечењи“** из Будимпеште прва је која је уродила конкретним плодом. То значи да је НБС дошла до дигиталних снимака 14 српских рукописних књига и фрагмената које чува та установа.

Преостали српски рукописи у Мађарској налазе се у још две библиотеке у Будимпешти, затим, у Дебрецину, Медини, Сентандреји, Стоном Београду и Шарошпатаку. Међу њима је и *Празнични минеј* с краја XIII или из прве трећине XIV века, један од рукописа из Старе збирке НБС несталих 1915. године.

РУСИЈА

Највише енергије било је усмерено према руским установама које чувају највећи број српских рукописа. Најпре су начињени прелиминарни, непотпуни спискови грађе, на основу доступних каталога. Затим се управник НБС обратио директорима Библиотеке Руске академије наука (БРАН), Руске државне библиотеке (РГД), Државног историјског музеја (ГИМ) и Руског државног архива древних аката (РГАДА). Из РГД и РГАДА до сада није стигао никакав одговор, док резултати конатаката са преостале две установе следе.

Санкт Петербург, Библиотека Руске академије наука (око 75 рукописа)

Статус. Списак српских рукописа у БАН не постоји, а руска страна неће самостално радити на његовој изради, нити на дигитализацији рукописа, без заједничког пројекта. Такође, руска страна очекује реципроцитет, мада није дефинисано шта се под тим тачно подразумева. Постоји и могућност комерцијалне куповине снимака, уз знатна ограничења: не бисмо имали евиденцију свих српских рукописа, не би нам било дозвољено ни да купимо снимке свих рукописа за које већ знамо, а рокови за дигитализацију били би веома дуги.

Цена. Комерцијална цена дигитализације зависи од старине рукописа и износи (по кадру): 5 € за рукописе XI–XIII века; 4,5 € за рукописе XIV–XV века; 4 € за рукописе XVI–XVII века; 3,5 € за рукописе XVIII–XX века. Тако би, на пример, снимци једног рукописа из XIV века од 300 листова коштали 1.350€, ако су на кадру две странице, односно 2.700 €, ако је само једна.

Наредни кораци. Изналажење решења за покретање заједничког пројекта у оквиру ког би били финансирани истраживање и евидентирање српских рукописа у БАН и њихова дигитализација, надамо се, по повољнијим ценама.

Москва, Државни историјски музеј (око 154 рукописа)

Руска страна је понудила да састави коначни списак српских рукописа, затим, цену и динамику дигитализације, услове коришћења, итд, али то до сада није учињено. Такође, руске колеге су замолиле да се, пре финализације договора, упознају са нашом будућом електронском библиотеком.

Напомена. Највећи број српских рукописа у Русији чува се у Руској националној библиотеци из Санкт Петербурга (382), која је већину њих дигитализовала. Те снимке је на поклон добио Аудиовизуелни архив и Центар за дигитализацију САНУ, па треба одлучити како да се према томе поставимо. Поред тога, низ других руских установа поседује мањи број српских рукописа.

НЕМАЧКА

Земаљска библиотека у Берлину власник је тзв. Вукове збирке коју чини 49 ћириличких рукописних књига, од којих је 47 српских. Ови рукописи су дигитализовани 2023. године. Током 2024, Археографско одељење је започело обраду одговарајуће дигиталне колекције у бази Kitodo. До сада су унети детаљни подаци за 19 рукописа, а остали ће бити обрађени током прва три месеца 2025. На крају тог посла, очекујемо да ће дигитални снимци српских рукописа ове збирке, на овај или онај начин, бити доступни и преко наше платформе САВА. У другим збиркама исте библиотеке налазе се још 2 српска рукописа, а осим тога, у још десетак немачких градова их је око 16. Међу њима је и пергаментно *Четворојеванђеље* из Старе збирке НБС, сада у Универзитетској библиотеци у Ерфурту.

4.2 НБС ван НБС

4.2.1 НБС у манастиру Хиландару

Рад Народне библиотеке Србије у Манастиру Хиландару током 2024. године одвијао се у складу са планом: нагласак је остао на заштити старе књиге, кроз обраду и кроз конзервацију и рестаурацију. Стручњаци НБС су учествовали и у другим активностима, у контексту израде планова за нову зграду Ризнице, текуће стерилизације ризничке грађе, припрема за одржавање изложбе о Хиландару и рада Комисије за Хиландар.

I РАДНИ БОРАВЦИ

У организацији Задужбине Светог манастира Хиландара и Народне библиотеке Србије, у Манастиру су боравили и радили:

- Владан Тријић, археограф (29. III – 5. IV; 11–31. VII)
- Жарко Војновић, библиограф (11–17. VIII)
- Жељко Младићевић, конзерватор (31. III – 23. IV; 5–28. XI)
- Игор Кнежевић, рестауратор (31. III – 23. IV; 5–28. XI)
- Звонимир Ратковић, књиговезац-рестауратор (31. III – 23. IV; 5–28. XI)
- Павле Живковић, конзерватор и књиговезац-рестауратор, БМС (5–28. XI)

II УЧИНАК

II.1 ОБРАДА

II.1.1. Кодиколошка обрада Збирке ћириличких рукописа. Настављен је дугорочни рад на изради детаљног материјалног описа књига и фрагмената Збирке ћириличких рукописа. У питању је један од најважнијих сегмената пуног археографског описа који може бити израђен искључиво кроз непосредни рад са грађом. На описани начин, обрађене су **4** рукописне књиге.

II.1.2. Каталогизација Збирке старих штампаних књига (XVI–XIX века). Завршен је рад на тексту Каталога црквенословенске библиотеке (збирке 1–4): од стране манастирске управе је одобрен концепт, извршена је последња провера и допуна каталошких података кроз сравњивање са оригиналима, израђени су неопходни регистри и направљени су снимци за албумски део Каталога. Техничка припрема за штампу, као и само штампање, биће обављени у сарадњи са Задужбином Светог манастира Хиландара.

II.2 КОНЗЕРВАЦИЈА, РЕСТАУРАЦИЈА И ПРЕПОВЕЗИВАЊЕ

II.2.1. Археографска припрема за конзервацију. Археографска припрема рукописних књига за конзервацију подразумева детаљну анализу начина израде, опис физичког стања и сугестије у погледу заштите. На тај начин је припремљено **5** рукописа, међу којима и чувени *Хиландарски медицински кодекс* из 1550/60. године, конволут веома сложене структуре (Хил. 517).

II.2.2. Конзервација и рестаурација књижног блока. Конзервиран је и рестаурисан књижни блок **4** кодекса I или II категорије угрожености, тј. укупно **345** пергаментних и **779** папирних листова. Такође, конзервиране су две литографије.

1) **Хил. 38** (Т 46): *Четворојеванђеље Павла Влаха*, 1560. година, папир, л. 327, 311 × 210 мм
категорија угрожености: **I**

основни поступци

- одвајање од повеза и развезивање књижног блока
- механичко чишћење листова
- ручна рестаурација јапанском хартијом и подлепљивање старе рестаурације, уз коришћење скробног лепка
- третирање киселог мастила раствором калцијум хидроксида, уз ојачавање скробним лепком
- пресовање у механичкој преси, уз квашење раствором етанола и воде
- припрема за повезивање

пре и после интервенције

2) **Хил. 53** (Т 195): *Четворојеванђеље писара Станка*, средина XIV века, пергамент, л. 189, 253 × 210 мм

категорија угрожености: **II**

основни поступци

- одвајање од повеза и развезивање књижног блока
- механичко чишћење листова
- ручна рестаурација јапанском хартијом, уз коришћење скробног и неутралног књиговезачког лепка
- пресовање у механичкој преси, уз посредно влажење
- припрема за повезивање

пре и после интервенције

3) **Хил. 175** (Т 272): *Пандекте монаха Никона*, крај XIII века, пергамент, л. 156, 222 × 145 мм

категорија угрожености: **II**

основни поступци

- одвајање од повеза и развезивање књижног блока
- механичко чишћење листова
- уклањање остатака туткалног лепка са хрпта књиге
- ручна рестаурација јапанском хартијом, уз коришћење скробног и неутралног књиговезачког лепка

- пресовање у механичкој преси, уз посредно влажење
- припрема за повезивање

пре и после интервенције

4) Хил. 398 (Т 150): *Пандекте монаха Никона*, 1375/85. и 1610/20. година, папир, л. 452, 290 × 210 мм

категорија угрожености: II

основни поступци

- одвајање од повеза и развезивање књижног блока
- механичко чишћење листова
- ручна рестаурација јапанском хартијом и подлепљивање старе рестаурације, уз коришћење скробног лепка
- пресовање у механичкој преси
- припрема за повезивање

пре и после интервенције

5) Литографије „Краљ Петар Први“ (20. век) и „Јеремија“ (1907), дар архимандрита Теофила Пешића.

II.2.3. **Преповезивање.** Израђен је нови или рестаурисан стари повез и направљене су

заштитне кутије за 4 рукописна кодекса чији је књижни блок претходно конзервиран. Тиме је заокружена њихова куративна заштита.

- 1) Хил. 12 (Т 5): *Четворојеванђеље*, прва половина XIV века
- 1) Хил. 20 (Т 35): *Четворојеванђеље*, 1345/55. година
- 3) Хил. 80 (Т 244): *Псалтир с последовањем*, 1360/70. година
- 4) Хил. 356 (Т 553): *Каноник*, 1565/75. година

Такође, у савремени кожни повез су повезане 3 књиге које се користе у богослужењу у саборном храму или припадају Збирци старих штампаних књига.

после повезивања

Хил. 12

Хил. 20

Хил. 80

Хил. 356

Литургија Св. Јована Златоустог

Псалтир

Србљак

4.3 Дигитална библиотека

Дигитална библиотека

Дигитална библиотека на крају 2024. године садржи укупно **6.976** јединица библиотечке грађе (наслова), што по збиркама изгледа на следећи начин:

РУКОПИСИ И КЊИГЕ	1.456
ПЕРИОДИКА	263
МУЗИКА И ЗВУК	773
СЛИКЕ	4.328
КАРТЕ	156

Имајући у виду напредак софтверских алата за обраду и рашчитавање грађе, као и стандардизацију и унапређење праксе скенирања, обраде и рашчитавања грађе, а и потребе корисника које се односе на могућност претраживања садржаја публикација, за шта је рашчитан текст предуслов, наставили смо са ревизијом садржаја на Дигиталној у циљу ретроактивног рашчитавања публикација када за то не постоје ограничења (за грађу издату пре 1868. године не врши се рашчитавање и она се не објављује у ПДФ формату, већ у виду дигиталних слика које није могуће преузети). Са друге стране, у сарадњи са МИ САНУ активно радимо на пројекту примене вештачке интелигенције, који за циљ има повећање тачности оптички препознатог текста за садржаје у Дигиталној НБС, као и стварање могућности за претраживање по пуном тексту.

Текућа продукција

Од збирки издавајемо тематску збирку креирану поводом двестогодишњице рођења Бранка Радичевића, затим збирку Старе штампане књиге коју смо у овој години обогатили за 29 књига. Међу збиркама слика, издавајемо тематску збирку посвећену олимпијским играма и збирку новогодишњих честитки. Од периодичних публикација издавајемо календар *Вардар* и извештаје Народне библиотеке Србије у периоду од 1970. до 1994. године, а у оквиру тематске збирке *НБС се сећа*.

Народна библиотека Србије успешно је привела крају пројекат дигитализације јеврејске периодике, у сарадњи са Националном библиотеком Израела и неколико установа културе: Јеврејски историјски музеј, Библиотека Матице српске, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ и Градска библиотека Суботице.

Нови садржај према збиркама

Рукописи и књиге:

- Стара штампана књига – 29 наслова, објављени су у виду слика, услед претходно наведеног ограничења за публикације издате пре 1868. године, због тога што подлежу посебим ограничењима наведеним у метаподацима: <https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/uslovi>.

Периодика:

- Вардар : календар (укупно 21 број), који је издавало Друштво „Кола српских сестара“, Београд, у периоду од 1906. до 1941, све у виду рашчитаних ПДФ-ова: https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_ECF60353948589937C9C46236EC2CAA1

- Службени лист Вардарске бановине (109 бројева) за године од 1939. до 1941, све у виду рашчитаних ПДФ-ова: https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:ND_A045D9E982C3E33FD14433E5BEB62E35

- Извештаји о раду Народне библиотеке Србије (20 извештаја) из периода од 1970. до 1994. године, као део тематске збирке *НБС се сећа*: https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/TematskeZbirke/NBS_se_seca/Serijske_publikacije

- Американски Србобран (8905 бројева), годишта од 1941. до 2022, објављено у виду рашчитаних ПДФ-ова (дигитализовану грађу доставио Српски народни савез, Питсбург, САД): https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:SD_36505B1F073C4A37D00885FF2B17E74B
- Жидов (998 пдф-ова) из Универзитетске библиотеке Светозар Марковић, а у оквиру тематске збирке јеврејска периодика, https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/Periodika/ND_EFE663FA7CD60AEED2BE1B5FFB4C71BD

Слике:

- Збирка посвећена олимпијским играма садржи 8 јединица грађе, различите садржине: https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/Slike/tematska/olimpijske_igre
- Збирка новогодишњих честитки садржи 37 најлепших разгледница на тему Божићних и новогодишњих празника с почетка 20. века: <https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/Slike/cestitke>

Музика и звук:

- Збирка плоча на 78 обртаја Виртуелна бразда, обogaћена је за 140 нових јединица: https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/MuzikaIZvuk/virtuelna_brazda

Карте:

- Збирка карата богатија је за 6 нових јединица, а ради се о картама југоисточне Европе: <https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/Karte>

Тематске збирке:

- Збирка креирана поводом двестогодишњице рођења Бранка Радичевића: https://digitalna.nb.rs/sf/NBS/TematskeZbirke/Branko_Radicevic садржи 4 књиге, 3 музичка дела и 19 фотографија.
- Збирка из легата Милана Младеновића још увек није део Дигиталне НБС (у току су преговори о правима), а дигитализован је значајан део његове заоставштине, укупно 1.036 скенова.

Ревизија садржаја Дигиталне НБС

Приступили смо ревизији садржаја Дигиталне НБС у циљу трансформисања старијег дигиталног садржаја, како би био у складу са савременим приступом дигитализацији, што обухвата обраду (расецање двострано скениране грађе, исправљање кривих скенова, рашчитавање грађе (OCR) и објављивање у виду ПДФ-а), преглед метаподатака, допуну и ажурирање лиценци о правима приступа.

Ревидирани наслови:

- Мисао (креирано 24 рашчитаних ПДФ-ова) https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:SD_D4F5F5FDFD684EF03125D4F0FEDECF37
- Босанска вила : лист за забаву, поуку и књижевност (креирано 90 рашчитаних ПДФ-ова) https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:SD_B23ACC13C096C0AC62D73D55CF57B785
- Бодљикаво прасе (креирано 100 рашчитаних ПДФ-ова) https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:SD_AB7D56AF5264F6C49F9DE284824B598A
- Политикин забавник (обрада у току) https://digitalna.nb.rs/view/URN:NB:RS:SD_54D7A5402476AFCCED4AFE00018D8416

Статистика

Статистички подаци о дигитализацији грађе за потребе Дигиталне НБС:

Број скенова: **19.199**

Број обрађених скенова: **43.377**

Број рашчитаних ПДФ-ова: **587** (рашчитавање у алатима Abby Fine Reader, Tesseract, DocWizz)

	Грађа/Наслов	Број скенираних слика	Број обрађених слика	Број генерисаних ПДФ-ова
Рукописи и књиге	Стара штампана књига	4.232	4.232	
Рукописи и књиге	Бранко Радичевић		836	
Рукописи и књиге	Каталог изложбе о Ђури Даничићу (1975.)	72	72	1
Рукописи и књиге	Олимпијске игре	344	344	4
Рукописи и књиге	Сава Дугмић, св.1 и 2		176	2
Рукописи и књиге	<i>Дивљак</i> , Светозар Ђоровић	98	98	1
Рукописи и књиге	<i>Књижевни радови Мар. С. Поповића</i> – Родољуба, Марко С. Поповић	178	178	1
Рукописи и књиге	<i>Све за народ : приповијетка</i> , Марко С. Поповић	60	60	1
Периодика	<i>Ратна хроника</i>	98	98	8
Периодика	<i>Извештаји о раду НБС</i>	3.997	3.997	20
Периодика				
Периодика	<i>Мисао</i>		2.436	24
Периодика	<i>Босанска вила</i>		1.295	90
Периодика	<i>Бодљикаво прасе</i>		131	100
Периодика	<i>Политикин забавник</i>	152	18.584	
Периодика	<i>Вардар</i>	6.120	6.120	21
Периодика	<i>Сл. лист Вардарске бановине</i>	1.090	1.090	109
Периодика	<i>Дубровник (docWizz)</i>		420	196
Слике	Бранко Радичевић	94	94	
Слике	Олимпијске игре	17	17	
Слике	L' Héroïne Serbe Milounka Stavitz	1	1	
Слике	Sergeant-Major Flora Sandes	1	1	
Слике	Новогодишње и Божићне честитке	117	117	
УКУПНО		15.581	40.397	578

Дигитализација за друге потребе:

	Број скенираних слика	Број обрађених слика	Број генерисаних ПДФ-ова
Интерне потребе у оквиру НБС и корисници	2.582	1.944	9
Легат Милана Младеновића	1.036	1.036	
УКУПНО	3.618	2.980	9

Развој

У оквиру програма GovTech Фонда за иновациону делатност, МИСАНУ реализује пројекат вештачке интелигенције за Народну библиотеку Србије. Ради се о пројекту LibrAIfy. Суштина пројекта је израда софтверског решења заснованог на вештачкој интелигенцији у домену дигитализације писаног културног наслеђа, а прилагођено потребама Народне библиотеке Србије, са фокусом на побољшању квалитета скенираних докумената и читаног текста. Решење се састоји од више модула за обраду дигиталне слике и природног језика, као и корисничког интерфејса за надгледање процеса дигитализације и претраживање дигиталног садржаја по кључним речима. Софтверско решење биће интегрисано са постојећом платформом Дигитална НБС. Подржавајући савремене стандарде дигитализације и захтеве корисника, предложено софтверско решење омогућава дигитализацију и ефикасно управљање дигитализованом грађом.

Европеана, Агрегатор за Европеану и међународна сарадња

- Тамара Бутиган Вучај је учествовала на конференцији Collections as Data, у Краљевској библиотеци Белгије у Бриселу, 19–20. фебруара, захваљујући стипендији Европеане, где је у сесији кратких презентација представила скуп података DOI Serbia, који је објављен на Европеани путем Агрегатора за Европеану у НБС, као и на националном порталу за отворене податке <https://data.gov.rs/>. Конференцију су за националне библиотеке Европе организовали Краљевска библиотека Белгије и Фондација Европеана.
- Тамара Бутиган Вучај учествовала је у раду пролећног Форума агрегатора за Европеану у Хагу, 25–27. марта, где је представила активности агрегатора у Србији и изазове са којима се суочава.
- Јасмина Голубовић, Митар Зечевић и Тамара Бутиган Вучај учествовали су на Европеаниној радионици о ауторском праву у дигиталном свету: “Expressing reuse conditions: how to select an accurate rights statement”, 18. јул 2024.
- Рад на агрегацији података за Европеану се није одвијао у овој години јер су кључни кадровски ресурси били одсутни због трудничког и породилског боловања.

Промоција дигитализације, јавни наступи и објављени чланци

- Стручни рад Тамаре Бутиган Вучај „Дигитална збирка о Народној библиотеци Србије: прилог култури сећања“ објављен је у Гласнику Народне библиотеке Србије бр. 25, <https://nb.rs/wp-content/uploads/2024/02/07-Tamara-Butigan-Vucaj.pdf>
- Тамара Бутиган Вучај отворила је другу по реду конференцију Народне библиотеке Крушевац „Дигитална хуманистика“ у Крушевцу, 19. септембар 2024.
- Стручни рад Тамаре Бутиган Вучај „Народна библиотека Србије: дигитална садашњост и будућност“ објављен је у Зборнику радова са Конференције Дигитална

хуманистика одржане 25. и 26. септембра 2023. године у Народној библиотеци Крушевац, <https://plus.cobiss.net/cobiss/sr/sr/bib/152225289>

- У 129. емисији „Научни портал“, Образовно-научног програма РТС-а, емитован је прилог о дигитализацији у НБС, а Тамара Бутиган Вучај је кратко представила циљеве пројекта примене вештачке интелигенције у Дигиталној НБС (LibrAlfy) <https://www.youtube.com/watch?v=WoJkfcwRf0>

- На друштвеној мрежи Фејсбук објављено је десетак објава са налога Дигитална НБС. Фејсбук <https://www.facebook.com/DigitalNBS> – број пратилаца 699.

Стручно усавршавање, размена искустава с установама културе у земљи

- У оквиру сарадње НБС са Задужбином Милана Младеновића, дигитализована је заоставштина Милана Младеновића: фотографије и свеске.

- За пројекат Дигиталне архиве Фулбрајтовог програма у Србији/Југославији, који води Центар за Америчке студије при Филозофском факултету Универзитета у Београду на челу са проф. др Радином Вучетић, а у сарадњи са Амбасадом САД-а, Одељење за развој дигиталне библиотеке Народне библиотеке Србије приступило је дигитализацији одабраних чланака и огласа из домаће периодике. У поступку прегледања достављених публикација и скенирања учествовале су Јасна Мајерле, Ирена Малвић Опановић, Вера Зрнић и Олга Митровић.

- Јасмина Голубовић је учествовала на Међународном форуму „Русија и Балкан: Дигитална економија и развојне технологије“ 20. и 21. маја 2024. у Београду.

- Јасмина Голубовић и Митар Зечевић похађали су радионицу: „Примена вештачке интелигенције и машинског учења у аутоматском рашчитавању старог српског писаног и штампаног наслеђа“, 24. маја 2024.

- Јасмина Голубовић и Митар Зечевић учествовали су на стручном скупу „Унапређење дигиталне писмености грађана путем иновативног учења кроз игру“, у Библиотеци града Београда, 5. јула 2024.

- Јасмина Голубовић и Митар Зечевић присуствовали радионици „AI And Digital Transformation In Urban Libraries“ коју је одржао колега из Аргентине Пабло Бруно Д’Амико у Библиотеци града Београда, 17. октобра 2024.

- Митар Зечевић је присуствовао ЈуДиг конференцији на Филолошком факултету, 21, 22. и 23. новембра 2024.

Софтверска и хардверска опрема

Надлежно министарство није одобрило јавну набавку за софтверске лиценце у пуном износу, тако да је број лиценци за Photoshop са пет сведен на две. То је био нови изазов јер се ради о софтверу који се користи на свим радним станицама и извесно је утицао на резултате.

Када је у питању опрема, и даље постоји потреба за професионалним скенером за веће формате (А2+), како би могла да се дигитализује периодика већих формата (новине). Надлежно министарство упорно одобрава суму за скенер која је знатно нижа од оне која је потребна.

У току године, тиму дигиталне библиотеке придружио се Митар Зечевић, као замена за Татјану Коњевић, која је отворила трудничко, а затим и породилско боловање. Митар је показао афинитет ка програмирању и урадио читав низ скрипти за аутоматске операције над дигиталном библиотеком.

Тикети Одељења за одржавање и развој рачунарско-информатичког система

Током 2024. године одрађено је укупно **422** тикета сумирано по броју жалби:

1. проблеми са радом рачунара **182** (спор рад, немогућности да се рачунар упали, немогућност штампања);
2. мејл слање и примање **68** (црне листе, заборављене шифре, закључани налози);
3. проблеми са штампањем зебра штампачима **55** (углавном су проблеми са калибрацијом, мотором, сензором);
4. рестартовање сервера **41** (спор рад Дигиталне НБС, базе података апликације за давање места у читаоницама);
5. молбе за ситан инвентар **39** (мишеви, тастатуре, периферни уређаји);
6. недефинисано **37** (тонери, додавање на мејлинг листе, чишћење претраживача).

Стање опреме/сервера

Тренутно стање сервер опреме је прихватљиво за количину сервиса који се тренутно директно држи у згради. Завршио се процес миграције битнијих виртуелних машина са старих сервера на нове. Систем је спреман и има места у шасији за нове сервере. У дата центру је тренутно активно 11 хостова који сервисирају 245 виртуелних машина. У просеку коришћење сервера је 50% од тренутних капацитета.

5. КА ЈАВНОСТИ

5.1 Издавачка делатност

У 2024. години Народна библиотека Србије, као издавачка кућа, објавила је, самостално, а и као саиздавач, тј. у сарадњи са другим издавачким кућама, следеће публикације:

- *Археографски прилози бр. 45* (периодична публикација);
- *Гласник Народне библиотеке Србије 2024* (периодична публикација);
- *Критике* (аутора Владана Деснице);
- *Огледи* (аутора Владана Деснице);
- *Војислав Илић и европско песништво* (аутора Милорада Павића; објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Гаврил Стефановић Венцловић* (аутора Милорада Павића; објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Војислав Илић, његово време и дело* (аутора Милорада Павића; објављено у сарадњи са Културним центром Војводине „Милош Црњански“);
- *Збрка ријешених задатака из живота и поезике* (аутора Елиезера Папа; у сарадњи са ИК Агора);
- *Сунчева харфа – изабране песме* (ауторке Злате Коцић; Награда Десанка Максимовић, књ. 29; објављено у сарадњи са Задужбином „Десанка Максимовић“);
- *Поезија Живорада Недељковића – зборник радова* („Десанкини мајски разговори“, објављено у сарадњи са Задужбином „Десанка Максимовић“ и Институтом за књижевност и уметност);
- *Рујанско четворојеванђеље* (фототипско издање; објављено у сарадњи са Народном библиотеком „Ужице“ и Институтом за српски језик САНУ);

- *На океану и преко океана* (ауторке Јелене Димитријевић; објављено у сарадњи са Филозофским факултетом Универзитета у Нишу);
- *Уобичајене праксе за националне библиографије у дигиталном добу* (група аутора; едиција „Савремена библиотека“);
- *Ифлине смернице 2* (група аутора, едиција „Савремена библиотека“);
- *Од заједничког каталошког правилника до изјаве о међународним каталошким начелима и даље* (зборник радова са регионалног стручног скупа);
- *Алтернативна Цуца Сокић – цртежи* (ауторке Милане Квас; каталог изложбе; у сарадњи са Спомен-збирком Павла Бељанског);
- *Босиљка Боса Кићевац – између стварности и маште* (ауторке Горане Стевановић; каталог изложбе);
- *„Нови град! Ко ће још да живи на овом песку?“ – 75 година од почетка изградње Новог Београда* (аутора Драгана Милошевића; каталог изложбе);
- *Зидни календар за 2025.* (ауторке Биљане Ракочевић);
- *Стони календар за 2025.* (ауторке Биљане Ракочевић).

5.2 Дистрибуција

Пласман издања Народне библиотеке Србије врши се преко књижаре Народне библиотеке Србије односно продајног места у оквиру Народне библиотеке Србије – пулта за упис и пријем корисника – на којем су издања изложена и доступна заинтересованима, који ту могу да их купе. Поред тога, дистрибуција издања Народне библиотеке Србије врши се преко књижара (класичних и електронских) широм Београда и других градова у земљи. Уз то, значајан део пласмана и продаје везан је за комерцијалну колекцију сувенира Народне библиотеке Србије (нотеси, торбе, ешарпе, слагалице...), која се дистрибуира широм земље кроз књижарски ланац „Delfi“.

5.3 Сајмови

Године 2024. одржан је **67. Међународни београдски сајам књига** (19–27. октобар), на којем је наступила и Народна библиотека Србије, изложивши своју издавачку продукцију на сопственом продајном штанду.

Народна библиотека Србије наступила је и на **18. Међународном сајму књига у Подгорици** (10–17. мај), где је заједно са другим издавачким кућама из Републике Србије, на штанду наше земље, у организацији Министарства културе Републике Србије, изложила своју издавачку продукцију.

5.4 Награде

- **Награда „Владан Десница“** – награда Народне библиотеке Србије за **најбољи роман у претходној години први пут објављен на српском језику** – додељена је **Стеву Грабовцу** за роман *Послије забаве*, у издању ИК „Имприматур“.
- **Награда „Десанка Максимовић“** – награда Задужбине „Десанка Максимовић“, институције која се налази у Народној библиотеци Србије (њеном оснивачу и једном од покровитеља), која се додељује за **укупни допринос српској поезији** – уручена је **Николи Вујчићу**.
- **Награда „Меша Селимовић“** – награда *Вечерњих новости* за **најбољу књигу објављену у претходној години**, која се додељује у Народној библиотеци Србије

(на Косанчићевом венцу) – уручена је **Селимиру Радуловићу за песничку књигу *Запис на стубу, јерусалимском*** у издању Лагунае.

- **Награда „Милош Црњански“** – бијенална награда Задужбине Милоша Црњанског за најбољу прву књигу из књижевних области у којима се огледао сам Црњански – уручена је 2024. године у Народној библиотеци Србије **Јовани Дишић за роман *Вакуум*** у издању „Вулкана“, за 2022/2023. годину.
- **Награда „Политикин забавник“** – књижевна награда *Политикиног забавника* за најбоље дело намењено младима објављено на српском језику у претходној години, уручена је 2024. године – у Народној библиотеци Србије, на Дан Библиотеке (28. фебруар), који је истовремено и Дан *Политикиног забавника*, чији је први број објављен 28. фебруара 1939. године – **Урошу Димитријевићу за роман *Даске*** у издању Дома културе „Студентски град“.
- **Награда „Ђура Даничић“**, за укупни допринос развоју библиотекарства и културе у целини, додељена је **Драгани Милуновић**, заменици управника и руководиоцу Сектора за библиотечко-информациону делатност.
- **Награда „Златко Красни“**, за свеукупни преводилачки опус односно допринос превођењу поезије са српског језика и на српски језик, припала је 2024. године **Драгану Пурешићу**, заменику управника и руководиоцу Сектора за заједничке програме Народне библиотеке Србије.
- **„Гран при“ фестивала „Инђија про поет“** додељен је 2024. године **Владимиру Пишталу**, управнику Народне библиотеке Србије.
- **Награда „Капетан Миша Анастасијевић“**, за допринос промоцији просперитета Србије, коју у сарадњи са Београдским и Новосадским универзитетом и РТВ Војводином реализује Media-Invent из Новог Сада, додељена је **Владимиру Пишталу**, управнику Народне библиотеке Србије.
- **Награда „Прозарт 2024“**, Међународног књижевног фестивала „Про-за Балкан“ у Скопљу, додељена је **Владимиру Пишталу**, управнику Народне библиотеке Србије.
- **Специјална награда на Новосадском сајму књига 2024. године** додељена је Народној библиотеци Србије и Културном центру Војводине „Милош Црњански“, као саиздавачима, за објављивање књижевноисторијских и есејистичких дела Милорада Павића.

5.5 Резиденција „Владан Десница“

У 2024. години у оквиру Народне библиотеке Србије основана је Међународна резиденција „Владан Десница“, која служи за боравак страних аутора и стручњака, као и преводилаца наше књижевности у свету. Током године овде су борабили:

- **Сења Пожар**, уредница и књижевна агенткиња (Љубљанска литерарна агенција), са којом је у Народној библиотеци Србије Ненад Шапоња водио разговор на тему „Представљање националне књижевности у свету – словеначки пример“ (боравак: 21–26. јул);
- **Марија Влашић**, начелница Одељења селективне набавке и Словенске библиотеке у оквиру Националне библиотеке Чешке Републике (боравак: 21–28. октобар);
- **Лоренцо Даванцо**, преводилац српске књижевности на италијански језик (боравак: 16–30. новембар).

5.6 Откуп књига

Министарство културе Републике Србије расписало је *Конкурс за откуп публикација за библиотеке за 2024. годину*, којим се врши откуп одабраних публикација објављених 2023.

године на српском језику и језицима националних мањина у Републици Србији, у штампаној и електронској форми, за мрежу јавних библиотека на територији Републике Србије. Конкурс је био отворен од 2. фебруара до 4. марта 2024. године.

У вези са откупном процедуром, Народна библиотека Србије имала је двоструку улогу:

- 1) својеврсног сервиса Министарства културе, пружајући му логистичку подршку, у смислу да се већи део целокупне откупне процедуре одвија у самој Народној библиотеци Србије;
- 2) једне од 181 библиотеке која бира наслове које су издавачи понудили, односно Комисија за откуп књига изабрала.

Откупљивале су се публикације од значаја за културу и уметност из следећих категорија:

- домаћа књижевност;
- преводна књижевност;
- књижевност за децу;
- уметнички стрип;
- уметност (публикације које представљају националну културну баштину и савремену културу и уметност; публикације које представљају позната дела светске културне баштине);
- хуманистичке и друштвене науке (научна и научно-популарна издања, лексикографска и референтна литература).

Приоритет су имала прва издања објављених публикација, као и публикације посебно намењене деци и младима.

На конкурс је пристигло укупно 4.484 наслова од укупно 189 издавача, а Комисија за откуп књига је у шири избор – од које саме библиотеке праве сопствени – уврстила 2.532 наслова од 178 издавача.

Кроз овај откуп књига, Народна библиотека Србије дошла је до **399 наслова**, у **930 примерака**.

5.7 Изложбе

У 2024. години у Народној библиотеци Србије постављено је укупно **16 изложби**:

- **„85 година Политикиног Забавника“** (ретроспективна изложба као својеврсно путовање кроз досадашњи живот овог листа чији је први број објављен 28. фебруара 1939. године);
- **„Женска историја је свуда“** (Стокхолмског музеја за женску историју, уз подршку Амбасаде Краљевине Шведске у Београду);
- **„Структуре за мир“** (Мрежа великих италијанских структура ношених на раменима, Нематеријално културно наслеђе Унеска са Централним институтом за нематеријално наслеђе Министарства културе Републике Италије под покровитељством Министарства спољних послова и међународне сарадње Републике Италије, Амбасаде Италије у Београду и Националне комисије за Унеско);
- **„Бранко Радичевић“** (изложба као део активности у оквиру обележавања двестоогодишњице песниковог рођења);
- **„Франц Кафка – човек свог и нашег времена“** (у организацији Амбасаде Чешке Републике у Београду);

- **Изложба конкурсних радова на тему „Епископ Жички Вићентије Красојевић“;**
- **Изложба слика Милана Ристовића;**
- **„Међу сновима“ – изложба слика Владимира Ивановића;**
- **„Босиљка Боса Кићевац – између стварности и маште“** (ауторке Горане Стевановић);
- **„Изгнаници по опредељењу“** (у организацији Амбасаде Републике Пољске у Београду);
- **„Савремена српска проза у Трстенику (1984–2023)“** (у организацији Народне библиотеке „Јефимија“ из Трстеника);
- **„Првих пола века“** (изложба поводом 50 година образовања конзерватора-реставратора на Факултету примењених уметности);
- **Стална изложбена поставка Легата Милана Младеновића** (ауторке Добриле Денегри);
- **„20 година заједно“** (изложба поводом обележавања 20 година Форума словенских култура);
- **„Књиге Павла Бељанског: од београдског салона до музејске збирке“** (ауторке Милице Орловић Чобанов);
- **„Стриповијетке“** (изложба стрипа по причама Стефана Митрова Љубише, у сарадњи са Народном и универзитетском библиотеком Републике Српске из Бањалуке, као део културне сарадње између Републике Србије и Републике Српске, а у оквиру манифестације „Ноћ библиотека“).

5.8 Књижевно-трибински програми и манифестације

Током 2024. године, у Народној библиотеци Србије одржано је **преко 50 књижевно-трибинских програма и манифестација**. Ови садржаји, усмерени првенствено на афирмацију савремених домаћих и страних аутора, разноврсних књижевних тема и нових критичких приступа, обухватили су тзв. традиционалне књижевне вечери, разговоре са уметницима и циклусе тематски везане за одређене јубилеје – Читање Кафке; 100 година од рођења Владете Јеротића; Бисери руске авангарде и руски модерни класици (Казаков, Веденски, Леонтјев), али и иновативне формате који омогућују значајну онлајн видљивост (неконвенционални разговори са писцима и уметницима, као што су: Урош Ђурић, Горан Милашиновић, Ненад Шапоња, Александар Шурбатовић, Боривој Герзић, Зилке Шојерман...).

Аутори средње и зрелије генерације са новим књижевним импулсима били су у центру пажње програма, међу којима се истичу разговори са Урошем Ђурићем и Боривојем Герзићем, који су имали заједно готово 100.000 видео-прегледа. Циклус „Читање Кафке“, који је обухватио анализу Кафкиних романа и прича, и укључио гимназијску публику у интерактивни програм, имао је око 40.000 видео-прегледа.

Књижевно-трибински програми обogaћени су гостовањима иностраних аутора, као што су немачка списатељица Зилке Шојерман (11.300 прегледа) и кинески писац Би Феију (1.500 прегледа). Разговор са Волфгангом Шмалеом, у ком су истраживани историјски и књижевни феномени наслеђа просветитељства имао је значајну физичку посећеност публике (око 150 посетилаца).

Што се тиче физичке посећености, највећи број посетилаца окупили су програми разговора са Јасмином Ахметагић („Ми и Ками“ – 200 посетилаца), они посвећени академику Владети

Јеротићу („Путевима Владете Јеротића“ – 200 посетилаца) и разговор са немачким гостом Волфгангом Шмалеом (150 посетилаца).

У 2024. години традиционално су одржане, у присуству високих званичника, истакнутих професионалних делатника и бројне публике, манифестације *Дан Народне библиотеке Србије* и *Дан сећања на страдање Народне библиотеке Србије у Другом светском рату*. Обележен је и Дан словенске писмености, представљањем књиге др Милене Мартиновић *Рукописне књиге Манастира Рођења Пресвете Богородице на Цетињу* у издању Митрополије црногорско-приморске СПЦ (учесници: проф. др Татјана Суботин Голубовић, проф. др Драгиша Бојовић, др Владан Тријић и ауторка). Поред тога, Народна библиотека Србије угостила је Културни центар Војводине „Милош Црњански“, који је организовао трећи по реду „Fellowship“ (сусрет издавача из различитих земаља). Први пут је одржана манифестација *Ноћ библиотеке*, која треба да прерасте у традиционалну. Носила је назив *У загрљају песништва*, а састојала се од неколико сегмената: „Загонетно вече са Урошем Петровићем“ – интерактивни час за децу и одрасле; „Бранко Радичевић у нашем времену“ – музичко-сценски програм; „Стриповијетке“ – изложба стрипа по причама Стефана Митрова Љубише; „Уметнички свет Чарлса Симића, мој суматраизам и безгранични свет библиотеке“ – предавање Владимира Пиштала.

Прошлогодишњи програми су осмишљени првенствено са идејом да се културни садржаји учине доступнијим широј публици кроз снажан фокус на дигиталну видљивост. **Укупна онлајн праћења прелазе 400.000 прегледа (наспрам укупно 4.000 физичких посетилаца књижевно-трибинских програма)**, што указује на потребу да се у наредном периоду улажу додатни напори у унапређење техничке инфраструктуре за онлајн, видео и дигитализовану реализацију догађаја. Најпосећенији онлајн програм био је разговор са Боривојем Герзићем („Човек и дело“), који је достигао рекордних 54.000 прегледа.

Књижевно-трибински програми Народне библиотеке Србије истовремено су подржали савремене књижевне тенденције и приближили културно наслеђе новим генерацијама, са акцентом на иновативним форматима и дигиталној доступности.

1. У сусрет рођендану Бранка Миљковића – представљање романа *Звезда над празником* Дејана Стојиљковића. Учесници: др Игор Перишић, Дејан Стојиљковић и Мића Миљковић (1.200 прегледа).
2. Разговор са Јасмином Ахметагић – „Ми и Ками“. Модераторка: Милена Ђорђијевић.
3. Модерација Дана Народне библиотеке Србије (3.000 прегледа).
4. *Националне професионалне и књижевне награде у библиотекарству Србије и издавачка делатност библиотека*. Учесници: Јасминка Марковић, проф. др Добрила Бегенишић, Горан Траиловић и Катарина Јаблановић (711 прегледа).
5. „Видимо се у августу – Дан Габријела Гарсије Маркеса“. Учесници: проф. др Бојана Ковачевић Петровић, Весна Стаменковић, Марјан Алексић. Модераторка: Милена Ђорђијевић (1.400 прегледа).
6. Представљање монографије *Божидар Вуковић: Између историје и имагинације* Мирослава Лазића. Учесници: проф. др Зоран Ракић, проф. др Владимир Симић, др Валентина Живковић, др Небојша Шулетих и др Мирослав Лазић (3.100 прегледа).
7. „Између светова“ – разговор посвећен животу и раду проф. др Томислава Лонгиновића. Учесници: Томислав Лонгиновић и Владимир Пиштало (1.100 прегледа).

8. „Учитељство у Срба (1773–2023)“ – трибина. Учесници: проф. др Жељко Вучковић, проф. др Саша Марковић (11.100 прегледа).
9. Представљање дела *Мемоари Јелице Беловић-Бернађиковске*. Учесници: проф. др Биљана Дојчиновић, др Соња М. Дујмовић, др Томаш Јацек Лис, др Енес Омеровић (2.900 прегледа).
10. Представљање зборника радова *Нова парадигма креативне економије: од правичности ка праведности*. Учесници: др Христина Микић, др Дејан Молнар, проф. др Гојко Рикаловић, проф. др Бранко Радуловић, др Зоран Ерић, др Биљана Мицков (1.900 прегледа).
11. Гост НБС: Волфганг Шмале – разговор. Учесници: проф. др Смиља Марјановић Душанић, проф. др Слободан Перовић. Модераторка: Милена Ђорђијевић (1.700 прегледа).
12. Периодика Српског културног друштва „Просвјета“ из Загреба. Учесници: Петар Лађевић, Чедомир Вишњић, др Предраг Марковић, Вуле Журић. Поздравна реч: Милена Ђорђијевић (1.700 прегледа).
13. *Фолклорни и митски обрасци у поезији Десанке Максимовић* Бошка Сувајдића. Учесници: др Станиша Тутњевић, др Снежана Пасер, др Светлана Шеатовић, Виолета Милошевић и проф. др Бошко Сувајдић (1.300 прегледа).
14. „Читање Владимира Казакова“. Учесници: проф. др Корнелија Ичин и доц. др Василиса Шљивар (1.800 прегледа).
15. „Култура и историја Монголије“ – предавање. Предавач: Онон Чинбајар (600 прегледа).
16. „Разговор о савременој монголској причи“. Учествују: Владимир Меденица, Мирјана Грбић, Људмила Јоксимовић. Модераторка: Милена Ђорђијевић (522 прегледа).
17. Представљање књиге *Рукописне књиге Манастира Пресвете Богородице на Цетињу* Милене Н. Мартиновић. Учесници: митрополит црногорско-приморски Јоаникије, проф. др Татјана Суботин Голубовић, проф. др Драгиша Бојовић, др Владан Тријић, др Милена Н. Мартиновић (841 преглед).
18. Разговор о књизи *Утишани гласови*. Учесници: Владислав Бајац, проф. др Радица Вучетић, проф. др Милан Ристовић и др Јасна Новаков Сибиновић. Модераторка: Милена Ђорђијевић (7.500 прегледа).
19. Разговор са кинеским писцем Би Феијумом. Учесници: Ивана Елезовић Бабић и Биљана Симић Величковић (1.500 прегледа).
20. Гост НБС: Маја Херман Секулић. Учесници: Маја Херман Секулић, Драгољуб Којчић и Милена Ђорђијевић (9.300 прегледа).
21. Мини-циклус „Читање Кафке: Кафкини романи“. Учесници: Јовица Аћин и проф. др Јелена Костић Томовић. Модераторка: Милена Ђорђијевић (8.700 прегледа).
22. Мини-циклус „Читање Кафке: Кафкине приче“. Учесници: Јовица Аћин и проф. др Јелена Костић Томовић. Модераторка: Милена Ђорђијевић (20.002 прегледа).
23. Матине посвећен Алис Манро. Учесници: Анђелка Цвијић, Ненад Шапоња. Модераторка: Милена Ђорђијевић (10.100 прегледа).
24. Представљање капиталног дела: *Сабрана дела Константина Леонтјева*. Учесници: Петар Живадиновић, Душко Паунковић, др Оливера Драгишић, др Владимир Коларић. Модераторка: Милена Ђорђијевић (25.700 прегледа).
25. Представљање књиге *Успон и пад малог Београда* Бојана Вујчића. Учесници: Дејан Јовановић, Вера Вујчић, академик Гојко Суботић и Бојан Вујчић (2.200 прегледа).

26. „Представљање националне књижевности у свету – словеначки пример“. Учесници: Сења Пожар и Ненад Шапоња (1.400 прегледа).
27. „Путевима Владете Јеротића – сто година од рођења академика“. Учесници: проф. др Ирена Арсић, проф. др Жарко Требјешанин, др Бојан Јовановић, проф. др Драган Симеуновић. Модераторка: Милена Ђорђевић (2.300 прегледа).
28. „Слике из живота: Боса Кићевац Поповић“. Учесници: проф. др Бранислав Карановић, проф. др Драган К. Вукчевић, Ана Поповић Бодрожа, др Бојан Поповић. Модераторка: Милена Ђорђевић. (2.500 прегледа).
29. Гост НБС: Урош Ђурић. „Аутономни свет уметника“. Разговор водила: Милена Ђорђевић (29.900 прегледа).
30. Гост НБС: Горан Милашиновић. „Литература нас је откуцала“. Разговор водила: Милена Ђорђевић (1.900 прегледа).
31. Гост НБС: Ненад Шапоња. „У пркос гравитацији“. Разговор водила: Милена Ђорђевић (15.500 прегледа).
32. *Ако измериш свој лет* – о поетској књизи Славка Поледице. Учесници: Снежана Ранковић, Мирјана Митровић и проф. др Александар Јерков. Модераторка: Милена Ђорђевић (3.200 прегледа).
33. Гост НБС: Горан Коруновић. „На страни унутрашњег гласа“. Разговор водила: Милена Ђорђевић (11.900 прегледа).
34. Предавање: „Превођење Албахарија“. Предавач: Елен Елијас Бурсаћ (1.000 прегледа).
35. Предавање: „Шекспир овенчан дијалозима“. Предавач: Јуан Ферни (5.000 прегледа).
36. Гост НБС: Мирко Демић. *Небеска диванхана*. Разговор водила: Милена Ђорђевић (2.200 прегледа).
37. Гост НБС: Татјана Јанковић. „Шта се крије под сукњом света“. Разговор водила: Милена Ђорђевић (2.400 прегледа).
38. Представљање књиге *Пријатељи метафизике* Горана Којадиновића Коикса. Са аутором разговарали: Петар Живадиновић и Милена Ђорђевић (2.200 прегледа).
39. Гост НБС: проф. др Зоран Пауновић. „О поетици одметништва – случај Боб Дилан“. Разговор водила: Милена Ђорђевић (24.800 прегледа).
40. Представљање капиталног издања *Преглед индоевропских језика* Орсата Лигорија. Учесници: проф. др Војин Недељковић, мр Данило Савић, проф. др Орсат Лигорио (29.800 прегледа).
41. Разговор са немачком списатељицом Зилке Шојерман. Разговор водиле: проф. др Јелена Костић Томовић и Милена Ђорђевић (11.300 прегледа).
42. „Ноћ библиотеке: Загонетно вече са Урошем Петровићем“ (1.900 прегледа).
43. „Ноћ библиотеке: Уметнички свет Чарлса Симића, мој суматраизам и безгранични свет библиотеке“. Разговор са др Владимиром Пишталом водила Милена Ђорђевић (7.600 прегледа).
44. „Читање Веденског“. Учесници: проф. др Корнелија Ичин, доц. др Василиса Шљивар, др Јана Јекнић. Уводна реч: Милена Ђорђевић (2.300 прегледа).
45. Гост НБС: Александар Шурбатовић. *Баладе о страшном складу*. Разговор водила: Милена Ђорђевић (38.000 прегледа).
46. Гост НБС: Боривој Герзић. „Човек и дело“. Разговор водила: Милена Ђорђевић (54.000 прегледа).

47. Престављање књиге *Улице старог града* Владимира Дуловића. Учесници: др Злата Вуксановић Мацура, Владимир Дуловић и Александар Станојловић (1.400 прегледа).

Сви догађаји су бележени, у виду фотографија, видео и текстуалних записа, и постављани са веб-сајт Народне библиотеке Србије, као и на њене налоге на друштвеним мрежама: Facebook, Instagram, Twitter/X, Youtube и Linkedin.

У Народној библиотеци Србије одржан је и одређен број скупова који нису били у њеној организацији, већ у организацији других институција, а вршено је и изнајмљивање простора Народне библиотеке Србије различитим фирмама.

Било је укупно 38 група од по двадесеторо деце, узраста од 6 до 15 година, која су ишла у обилазак Народне библиотеке Србије. Било је 17 индивидуалних вођења кроз Народну библиотеку Србије; у наведеним обиласцима је учествовало до 3 особе, најчешће старије од 45 година.

5.9 Међународна сарадња

- Састанци између **управника** Народне библиотеке Србије и **амбасадора (представника дипломатског кора)** у Републици Србији (**8**); службена посета управника Португалу, посета Националној библиотеци Португала и састанак са амбасадорком Републике Србије у Португалу; састанак са директором Националне библиотеке Белорусије у Београду; састанак у Националној библиотеци Северне Македоније.
- Реализовано **69 службених путовања у иностранство** (учешћа на међународним конференцијама, семинарима и састанцима).
- Више организованих посета гостију из иностранства на енглеском језику у оквиру међународних активности (**10**).
- Потписан **Меморандум о сарадњи** са Националном библиотеком Казахстана и са Националном библиотеком Јужне Кореје (**2**).
- Према захтеву Министарства културе прослеђено је више извештаја о међународним активностима и сарадњи Народне библиотеке Србије са сродним институцијама у иностранству (**5**), реализовани су састанци са дипломатама Министарства спољних послова у циљу припрема за мисију (**2**).
- Међународна конференција у сарадњи са Филолошким факултетом у Београду: *International Pynchon Week*.
- Обележавање 20 година *Форума словенских култура*.
- Међународни програми у сарадњи са Амбсадама Француске, Шведске, Бразила, Пољске (**4**).
- Гостовања предавача из иностранства (**2**).
- Размена стручњака (**1**).

Посебну пажњу заслужују следећи програми:

- „Женска историја је свуда“ – програм реализован у сарадњи са Амбасадом Шведске у Београду и Музејском за женску историју из Стокхолма;
- „Промоција португалског језика и културе“ – програм реализован у сарадњи са Амбасадом Бразила у Београду;

- „Шекспир овенчан дијалозима“ (предавање професора Јуана Фернија) – програм реализован у сарадњи са Филолошким факултетом у Београду.

Наведени програми реализовани су на висини задатка, од идеје до коначне реализације у свим детаљима. Теме су биране пажљиво и смислено, у складу са тренутком у којем живимо. Успели смо да поменуте програме учинимо модерним и другачијим, са другачијим приступом публици, уз минималне трошкове за Народну библиотеку Србије. Сви програми били су видљиви у медијима и веома посећени од стране публике, како у Библиотеци тако и на друштвеним мрежима и осталим дигиталним платформама. Сваки програм је реализован на српском језику или уз добар симултани превод на српски језик. Одлична сарадња са партнерима резултирала је новим идејама и предлозима за дугорочну сарадњу.

<i>Међународна сарадња (културна дипломатија)</i>	<i>Програми</i>	<i>Састанци и посете</i>	<i>Сарадња са министарствима и сродним институцијама културе (Сектор за међународну сарадњу)</i>	
<p>Састанци управника НБС са амбасадорима и представницима дипломатског кора у Србији:</p> <p>Амбасадори:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Албаније • Кубе • Турске • Белорусије • Казахстана <ul style="list-style-type: none"> • Представници Амбасаде Руске Федерације • Специјални изасланик Владе Савезне Републике Немачке за Западни Балкан • Почасни конзул Краљевине Тајланда у Републици Србији 	<p>Дан Народне библиотеке Србије (позиви, потврде присуства координација током програма за чланове дипломатског кора)</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Извештаји о сарадњи са Египтом • Сарадња са Кубом • Сарадња са Индијом 	

<p>Организација агенде састанка са амбасадорком Србије у Португалу, Њ.е. Аном Илић</p>	<p>Месец Франкофоније <i>Избор за Франкофону песму</i></p>	<p>ARC Амерички културни центар – уводни састанак о оснивању</p>		
<p>Састанак са директором Националне библиотеке Белорусије</p>	<p>Примопредаја конзервираних и дигитализованих уговора из Збирке међународних уговора Министарства спољних послова Републике Србије</p>			
<p>Потписани Меморандум о сарадњи са националном библиотеком Казахстана</p>				
<p>Амбасада РС у Белорусији: Материјал за наставу србистике у Минску – телеграм МСП</p>	<p>Сарадња са Стокхолмским музејом за женску историју, уз подршку Амбасаде Шведске у Београду „Женска историја се свуда“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Припрема пројекта од децембра 2023: креирање програма, позива за библиотекаре, учешће у креирању радионице и предавања, Организација и реализација програма, координација осталих гостовања изложбе у Србији. • Припрема и поставка изложбе • Предавање директорке Стокхолмског музеја за женску историју 	<p>Посета професора и ученика Карловачке гимназије, заједно са гостима из иностранства, неколико пута током године</p>		

	<ul style="list-style-type: none"> • Радионица за библиотекаре из Србије 			
Амбасада Немачке у Београду: Обележавања годишњице страдања НБС, 6. април на Косанчићевом венцу (Њ. е. Анке Конрад, амбасадорка СР Немачке у Србији и Мануел Зарацин, специјални изаславник Владе СР Немачке за Западни Балкан)	Промоција националне књижевности у свету: словеначки пример Сења Пожар – дискусија и презентација	Састанак НБС групе за сарадњу са ИФЛОМ (консултације и планови, 2 пута годишње)		
Амбасада Кубе у Београду: Српска антологија прозе и поезије, предлози за превод поводом Сајма књига на Куби 2025. Позив на Сајам књига	Пољско књижевно вече: отварање изложбе „Изгнаници по опредељењу“ 23. јул		Припрема за мисију у Аустрији, сарадња са НБС: Нела Челик, дипломата МСП Јун 2024.	
		Посете проф. Смита са професорима: Сарадња са Америчким кутком и Амбасадом САД у Београду	Припреме за Мисију у Атини: Ирина Дамјановић, дипломата МСП Јун, 2024.	
Амбасада Египта у Београду: припрема ажурирања МоР између НБС и Библиотеке Александрине		Посета колега из Кине, из Секретаријата Уније библиотека Кине и земаља средње и источне Европе		
Конференција Филолошког Факултета у НБС: International Pynchon Week (17–21. јун)		Посета колега из Националне библиотеке Русије		
Амбасада Белорусије у Београду: позов на конференцију „Библиотека као културни феномен“	Форум словенских култура – 20 година заједно; програм у НБС			
	Амбасада Бразила:			

	<i>Промоција португалског језика и културе- Матине суботом</i>			
	Предавање америчке књижевнице и преводитељке Елен Елиас-Бурсаћ “ <i>Translating David Albahari</i> ”			
	„ <i>Шекспир овенчан дијалозима</i> “ предавање професора Јуана Фернија	У оквиру гостовања Кубе (као почасног госта) на Сајму књига у Београду - посета председника Кубанског института за књигу, као и кубанских писаца		
	Програм размене стручњака са Националном библиотеком Чешке: гошћа Марија Влашић (припрема програма, предавања, координација посета библиотекама у Београду и Сајму књига)		Учешће НБС са излагањем на V Руско-српском културном форуму у Руском дому у Београду	

Службена путовања у иностранство у 2024. години

Укупно је реализовано **69 службених путовања** у иностранство током 2024. године.

Име и презиме	Место путовања	Назив стручног скупа	Термин путовања
1. Ненад Идризовић	Женева, Швајцарска	Стручно саветовање у вези са сређивањем српске библиотечке грађе у Библиотеци Светског савеза Цркава	21–26.2.
2. Јелена Глишовић	Осијек, Хрватска	Дани Икаруса Хрватска	13–14.3.
3. Душан Никодијевић	Осијек, Хрватска	Дани Икаруса Хрватска	12–15.3.
4. Добрила Бегенишић, 5. Драгана Милуновић	Берлин, Дрезден, Немачка	Exchange program and grants "Foreign Library Experts to Germany" (AnD), Bibliothek &	24–29.3.

		Information International	
6. Беба Станковић	Северна Македонија, Дојран	Conference of the Library Association of Macedonia – Exploring the AI in Libraries	15–17.5.
7. Драгана Милуновић, 8. Немања Калезић (Тања Тасић)	Париз, Француска	Генерална скупштина и годишња конференција ИПС	23–27.4.
9. Тамара Бутиган Вучај	Хаг, Холандија	Форум агрегатора за Европеану	25–26.3.
10. Тамара Бутиган Вучај	Брисел, Белгија	Учешће на догађају Collections as Data	19–21.2.
11. Каћа Радисављевић	Лимасол, Кипар	LIBER 2024 годишња конференција	1–6.7.
12. Татјана Тимотијевић	Беч, Аустрија	EBSCO's Academic Advisory Board Meeting 2024	
13. Татјана Тимотијевић, 14. Катарина Перић	Лимасол, Кипар	Liber 2024: State-of-the-art Libraries in the Service of Science and Society	2– 6.7.
15. Добрила Бегенишић, 16. Ана Савић, 17. Наташа Прља	Приједор, Република Српска, БиХ	Библиотеке за одрживу будућност (организатор Друштво библиотекара Републике Српске)	24–26.4.
18. Жељко Младићевић, 19. Игор Кнежевић, 20. Звонимир Ратковић	Света Гора, Грчка	Конзервација и рестаурација рукописне грађе манастира Хиландара	29.3–21.4.
21. Владан Тријић	Света Гора, Грчка	Археографска припрема за конзервацију рукописних књига	29.3–5.4.
22. Ненад Идризовић	Требиње, Република Српска	Наставак рада на каталошком сређивању личне библиотеке епископа Атанасија Јефтића у манастиру Тврдош	8.4–12.4.
23. Тамара Бутиган Вучај 24. Ангелина Грујић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	COBISS дан – Виртуелна библиотека Републике Српске	9–10.4.
25. Горана Стевановић	Словенија, Љубљана	Предавање по позиву у оквиру пројекта Women Illustrators and Childhood Conceptions in Socialist Yugoslavia и	29-31.5.

		изложба “Biba buba baja. Creating for Socialist Childhood”	
26. Управник др Владимир Пиштало	Португалија Лисабон, Порто	<ul style="list-style-type: none"> • EBLIDA конференција • Састанак са амбасадорком • Посета Националној библиотеци Португала 	6–11. 4.
27. Владан Тријић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	Представљање књиге Мирослава Лазића <i>Божидар Вуковић. Између историје и имагинације</i>	11–12.4.
28. Јелена Глишовић	Приједор, Република Српска, БиХ	Учешће на Конференцији Друштва библиотекара Републике Српске	25.4.
29. Управник др Владимир Пиштало	Подгорица, Црна Гора	Сајам књига у Подгорици	11–13.5.
30. Тамара Бутиган Вучај	Варшава, Пољска	Учешће у годишњем састанку CENL-а	14–18.6.
31. Ана Савић	Париз, Француска	Учешће на годишњем састанку Међународне ISBN агенције	23–26.9.
32. Добрила Бегенишић	Страсбур, Француска	ABDOS 2024 – Osteuropaforschung und Bibliotheken: Austausch, Kollaboration und Infrastrukturen stärken	26–30.5.
33. Ангелина Грујић	Словенија, Марибор	COBISS конференцију 2025, Марибор (16 библиотекара из Србије, у организацији НБС и ИЗУМА)	22–24.10.
34. Жарко Војновић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	Представљање часописа НУБРС <i>Верзал</i>	27–28.5.
35. Владан Тријић	Грчка, Света Гора	Археографска припрема за конзервацију и кодиколошки опис рукописних књига	11.7–2.8
36. Жарко Војновић	Грчка, Света Гора	Библиографска обрада Збирке старих штампаних књига (16–19. века)	11–17.8.

37. Владан Тријић	Грчка, Света Гора	Учешће у раду Комисије за Хиландар Владе РС	5–7.8.
38. Беба Станковић	Хрватска, Загреб	Годишњи састанак CENL EEDI групе	29–31.10.
39. Татјана Тимотијевић, Борис Ђенадић	Истанбул, Турска	Учешће на EIFL General Assembly 2024, подношење извештаја и преговори са издавачима	6–10.10.
40. Управник др Владимир Пиштало	Скопље, Македонија	Састанак у Националној библиотеци Македоније и уручење Међународне балканске награде Pro-za Balkan	15–18.9
41. Ана Савић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	Извођење курса Иницијална редакција CONOR.RS	16–19.9.
42. Тања Тасић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	Извођење курса Иницијална редакција CONOR.RS	16–19.9.
43. Драгана Милуновић	Анкара, Турска	SEENL састанак	15–18.10.
44. Борис Ђенадић	Анкара, Турска	SEENL састанак	15–18.10.
45. Тамара Бутиган Вучај	Сарајево и Мостар, БиХ	Конференција библиотекара, архивиста и музеолога (БАМ)	2–5.10.
46. Тања Тасић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	Извођење курса „Прелазак на каталогизацију са нормативном контролом“	6–11.10.
47. Јасмина Вуканић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	Извођење курса „Прелазак на каталогизацију...“	6–11.10.
48. Ана Савић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	Извођење курса „Прелазак на каталогизацију...“	6–11.10.
49. Ирена Бузић	Бања Лука, Република Српска, БиХ	Извођење курса Прелазак на каталогизацију	6–11.10.
50. Управник др Владимир Пиштало	Марибор, Република Словенија	Конференција COBISS 2024	22–24.10.
51. Тамара Бутиган Вучај	Марибор, Република Словенија	Конференција COBISS 2024	22–24.10.
52. Ангелина Грујић	Марибор, Република Словенија	Конференција COBISS 2024	22–24.10.

53. Бранкица Ресан	Марибор, Република Словенија	Конференција COBISS 2024	22–24.10.
54. Јасмина Вуканић	Марибор, Република Словенија	Конференција COBISS 2024	22–24.10.
55. Сандра Дељанин	Марибор, Република Словенија	Конференција COBISS 2024	22–24.10.
56. Драгиња Витковић	Марибор, Република Словенија	Конференција COBISS 2024	22–24.10.
57. Наташа Јовановић	Марибор, Република Словенија	Конференција COBISS 2024	22–24.10.
58. Жељко Младићевић	Манастир Хиландар	Конзервација и рестаурација рукописне грађе манастира Хиландара	4–29.11.
59. Звонимир Ратковић	Манастир Хиландар	Конзервација и рестаурација рукописне грађе манастира Хиландара	4–29.11.
60. Игор Кнежевић	Манастир Хиландар	Конзервација и рестаурација рукописне грађе манастира Хиландара	4–29.11.
61. Беба Станковић	Котор, Црна Гора	Одржавање стручног семинара	23–25.10.
62. Биљана Албахари	Скопље, Северна Македонија	Учешће и предавање на Professional Development Seminar	25-27.10.
63. Каћа Радисављевић	Загреб, Хрватска	Учешће на Завршној конференцији CEOS, LIBER	29–31.10.
64. Бранкица Ресан	Праг, Чешка	Сређивање књижног фонда легата Душана Карпатског и Дубравке Угрешкић	4–8.11.
65. Катарина Перић	Марибор, Словенија	Конференција – 2024 LIBER Winter Event	24–28.11.
66. Управник др Владимир Пиштало	Подгорица, Црна Гора	Гост Библиотеке „Радосав Љумовић“	27–29.11.
67. Тамара Бутиган Вучај	Копенхаген, Данска	Представљање дигитализованог Мирослављевог јеванђеља у Краљевској библиотеци Данске	25–27.11.
68. Немања Калезић	Фоча, Требиње, Котор, Цетиње, Подгорица, БиХ, Црна Гора	Прикупљање грађе за изложбу „Ратни летак у 20. веку“	25– 29. 11.
69. Татјана Тимотијевић	Подгорица, Црна Гора	Учешће на радионици посвећеној употреби Discovery сервиса	5–8.12.

6. ФИНАНСИЈСКИ, ПРАВНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

Сектор за финансијске, правне и опште послове обавља: финансијске, економске, комерцијалне, књиговодствене, правне послове, послове јавних набавки, управно-правне и административне послове, послове безбедности и здравља на раду, послове одржавања објекта и опреме, послове одржавања хигијене, гардеробе, противпожарне заштите, послове обезбеђења лица и имовине.

Сектор за финансијске, правне и опште послове чине:

Одељење за економско рачуноводствене послове:

- Служба рачуноводства и књиговодства
- Служба за план и анализу
- Бифе
- Економат

Одељење за правне и административне послове:

- Служба за правне послове и јавне набавке
- Служба за људске ресурсе
- Писарница и архива

Одељење за техничко-безбедносне послове и послове безбедности и здравља на раду:

- Техничка служба (одржавање објекта и опреме)
- Служба за обезбеђење и противпожарну заштиту
- Служба за одржавање хигијене
- Гардероба
- Телефонска централа
- Возачи

Током целе буџетске године на снази је био Закључак Владе Републике Србије којим се уређује преузимање обавеза на терет буџета Републике Србије. Закључак се односи на све набавке преко два милиона динара. Увођење процедуре за прибављање сагласности је у великој мери успорило рад и функционисање набавки и реализације предвиђених активности.

Одељење за економско-рачуноводствене послове

1. Одељење је припремило и доставило Завршни рачун Народне библиотеке Србије (Годишњи финансијски извештај) за 2024. годину.
2. Урађено је укупно седам измена Финансијског плана НБС за 2024. годину, које су образлагане на седницама Управног одбора Народне библиотеке Србије и потом усвајане.
3. Припремљени су и усвојени Годишњи план јавних набавки за 2024. годину (30.01.2024), као и План набавки на које се не примењује ЗЈН за 2024. годину (30.01.2024).

4. Током године је извршено укупно осам измена Плана јавних набавки и објављено на Порталу Канцеларије за јавне набавке, као и четири измена Плана набавки на које се не примењује ЗЈН.
5. Редовно су подношене и овераване периодичне (кварталне) пореске пријаве о обрачунатом и пријављеном ПДВ-у.
6. Вршена су редовна финансијска усаглашавања са ресорним Министарством културе, а нарочито у време ребаланса буџета Републике Србије који је почео 6. септембра, а усвојен 30. септембра 2024. године.
7. Реализоване су током године и све неопходне измене (умањења и повећања) апропријација по економским класификацијама и подношени захтеви за повећање квота на одређеним ек. класификацијама и изворима средстава.
8. Министарству финансија – Централној јединици за хармонизацију, 20. марта 2024. године електронски су достављене испуњене табеле о стању и унапређењу система Финансијског управљања и контроле (ФУК) за 2023. годину.
9. Попуњени су и предати сви годишњи извештаји за Републички завод за статистику; достављени су тражени статистички подаци Републичком заводу за статистику и то: ИНВ-01/2023 годишњи извештај о инвестицијама у основна средства за 2023. годину, ИТР-Г годишње истраживање о трошковима рада за 2023, КГИ-03 консолидовани годишњи извештај за 2023, као и РАД 1Г годишњи извештај о зарадама и часовима рада за септембар 2023.
10. До 28.02.2024. попуњени су и достављени обрасци СВИ1 и СВИ 2 – структура вредности имовине Републичкој дирекцији за имовину.
11. Урађен је комплетан Предлог Финансијског плана НБС за 2025. годину са пројекцијама за 2026. и 2027. годину, и достављен Министарству културе 18.07.2024. до назначеног рока (20.07.2024).
12. Пословање Народне библиотеке Србије било је предмет контроле интерне ревизије Министарства културе. Обављена је интерна ревизија у периоду од 9. маја до 19. јула 2024. године. На достављању потребне документације ревизији посебно је била ангажована служба рачуноводства на челу са шефицом. Нацрт извештаја о обављеној интерној ревизији у Народној библиотеци Србије за 2023. годину 001503994 2024/1 добијен је 23.07.2024. године, као и препоруке у вези са тим које уочене недостатке треба исправити.
13. Извршени су обрачуни и исплате зарада, уговора о привремено-повременим пословима, уговора о делу и ауторским хонорарима, извршена плаћања и ликвидација свих приспелих рачуна, и предати пазари, све радње у вези са бројним девизним плаћањима.
14. Извршени су обрачуни и плаћања за пројекат КоБСОН по Првом Уговору са Министарством просвете, науке и технолошког развоја (реализовано је укупно 15 јавних набавки по поменутом Уговору); Други Уговор са Министарством просвете науке и технолошког развоја, као носиоцем Уговора, и Министарством одбране и Покрајинским секретаријатом за високо образовање и научноистраживачку делатност Аутономне покрајине Војводине делимично је извршен реализацијом једне јавне набавке.
15. Сукцесивно су извршаване испоруке сувенира НБС за даљу продају, на основу закљученог комисионог уговора са Делфи књижарама.
16. Извршен је унос података на порталу Регистра запослених.

17. Запослени из Службе плана и анализе присуствовали су вебинару који се односио на прописе и праксу у поступцима јавних набавки и припрему за планирање набавки за 2024, који је обухватао и смернице за рад на Порталу јавних набавки у складу са изменама Закона о јавним набавкама који ступа на снагу 01.01.2024. године.
18. Редовно су спровођене набавке на које се Закон о јавним набавкама не примењује, чију процедуру спроводи у целости Служба плана и анализе; у сарадњи са Правном службом обављани су и бројни послови у вези са спровођењем јавних набавки (консултације, усаглашавање са плановима набавки, финансијске провере документације и др.). Спроведено је укупно 83 набавке на које се закон не примењује и 41 јавна набавка.
19. Наше ресорно министарство нам је наложило, кроз прослеђене закључке Владе, да ниједна процедура Јавних набавки које су вредности преко 2.000.000,00 динара не може бити започета без одобрења Министарства финансија. Током целе године смо слали Захтеве за прибављање сагласности за преузимање обавеза, пре покретања јавних набавки, што је умногоме успорило процедуре спровођења набавки, а за неке није ни послата сагласност, па нису ни спроведене или нису спроведени у целости.
20. На порталу ИСПФИ (Информациони систем за подношење финансијских извештаја) попуњавани су и оверени сви квартални извештаји о извршењу буџета (ОБ5) по пројектима;
21. Служба рачуноводства имала је одређене кадровске промене: две колегинице су отишле у пензију, а у посао су успешно уведене две нове колегинице.
22. Започет је процес пописа имовине и осталих извора средстава НБС након доношења акта о формирању пописних комисија, као и координација ових послова ради израде Завршног рачуна Народне библиотеке Србије (Годишњи финансијски извештај) за 2024. годину.
23. Бифе Народне библиотеке Србије имао је у току 2024. године кадровске промене: једна колегиница је отишла у пензију и успешно је извршено увођење у рад нове колегинице. На иницијативу шефа бифеа, током године је вршена набавка производа за репрезентацију и даљу продају.
24. Економат, који је у саставу Одељења за економско-финансијске послове, вршио је издавање одељењима канцеларијског и другог потрошног материјала неопходног за свакодневни рад. Вршен је пријем и складиштење робе у магацин по отпремницама добављача, по претходно склопљеним уговорима, како за канцеларијски материјал тако и за сувенире намењене даљој продаји.

Одељење за правне и административне послове

У периоду јануар–децембар 2024. године Одељење за правне и административне послове извршило је све планиране послове из делокруга Одељења, а то су следећи послови:

- послови на примени Закона о раду и остваривању права и обавеза из радног односа, Закона о буџетском систему (члан 27. Закона), Закона о јавним набавкама, Закона о библиотечно–информационој делатности, Закона о старој и реткој библиотечној грађи, Закона о обавезном примерку публикација, Закона о безбедности и здрављу на раду, Закона о ауторском и сродним правима, Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Закона о родној равноправности, Закона о заштити података о личности, као и других закона којима се регулише рад јавног сектора;

- послови на примени Закона о јавним набавкама, као и одговарајуће измене и допуне Финансијског плана, Плана јавних набавки, као и набавки на које се закон не односи, а након ребаланса буџета;
- 41 јавна набавка (за које смо добили сагласност ресорног министарства) у складу са Законом о јавним набавкама и урађено је 73 уговора (на набавке на које се закон не примењује) у складу са Правилником о ближем уређењу поступка јавних набавки и набавки на које се закон не примењује у Народној библиотеци Србије 0101 бр 970/1 од 29.10.2020. године;
- послови на прибављању сагласности Канцеларије за јавне набавке за спровођење преговарачких поступака без објављивања јавног позива и реализацији јавних набавки у преговарачком поступку, чиме је потпуности реализован Уговор између Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Народне библиотеке Србије о финансирању набавке научне и стручне литературе из иностранства и приступа научним и стручним базама података од стране научноистраживачких, образовних и војних истраживачких институција чији је оснивач Република Србија, укупне вредности 324.313.086,54 динара;
- послови на реализацији у преговарачком поступку набавке старе и ретке библиотечке грађе, и то кроз појединачне партије са физичким лицима као понуђачима;
- послови на примени Закона о библиотечно-информационој делатности, Закона о старој и реткој библиотечној грађи, Закона о обавезном примерку публикација, Закона о издавању публикација и подзаконских аката у конкретним случајевима;
- послови на спровођењу управног поступка;
- послови у вези са учешћем библиотеке у судским споровима;
- послови на изради решења везаних за оставинске поступке са странакама које су грађу поклониле библиотеци;
- послови давања мишљења у вези са применом различитих законских и подзаконских аката;
- послови на изради ауторских уговора и заштити ауторског и сродних права;
- пружање правних савета и давање мишљења у вези са применом различитих прописа странкама у библиотеци, као и запосленима у библиотеци који се односе на начин заштите тек створених ауторских дела, начин депоновања дела, права аутора у часописима, дужину трајања ауторских права, начин склапања издавачких уговора и обим преноса права;
- пружање правних савета у оставинском поступку који има за предмет наслеђивање ауторских права и њихово преношење;
- послови на примени Закона о слободном приступу информација од јавног значаја;
- послови на примени Закона о родној равноправности у НБС;
- послови на примени Закона о заштити података о личности;
- послови на припремама и реализацији седница Управног и Надзорног одбора и изради одлука Управног и Надзорног одбора у одсуству секретара;
- попис, попуњавање образаца, унос нових поступака и ажурирање постојећих у Регистру административних поступака (укупно 12 административних поступака НБС) који надзире Републички секретаријат за јавне политике;
- послови на обради података за Завод за статистику и послови везани за царину;
- послови на обради пријава и одјава код надлежних републичких завода, као и пријава промена у току осигурања за осигуранике, као и послови на месечном пријављивању података о запосленим и радно ангажованим лицима у Регистар запослених;
- послови из делокруга здравственог осигурања;

- свакодневно праћење и примена законских прописа у свим аспектима пословања библиотеке;
- свакодневни контакти са Министарством културе и одговарање на текуће захтеве Министарства;
- правни послови за потребе Заједнице матичних библиотека Србије;
- послови људских ресурса;
- послови на програму за обрачун плата у јавном сектору (ИСКРА);
- послови евидентирања, архивирања и експедовања поште;
- административни послови;
- попис пословних процеса и припрема преласака на е писарницу.

План рада Одељења за правне и административне послове до 31.12.2024.

Извршавање свих редовних послова на стварању законског оквира за обављање библиотечко–информационе делатности Народне библиотеке Србије, утврђене законима и Статутом Библиотеке, уз поштовање препорука Државне ревизорске институције, као и препорука Групе за Интерну ревизију Министарства културе.

Општи послови

Одељење за техничко-безбедносне послове чине следеће службе:

- Служба за послове безбедности и здравља на раду
 - Техничка служба (одржавање објекта и опреме)
 - Служба за противпожарну заштиту
 - Служба за одржавање хигијене
 - Гардероба
 - Телефонска централа
 - Возачи
- **Служба за послове безбедности и здравља на раду**

У 2024. години је ступио на снагу нови Закон о безбедности и здрављу на раду. Доста новина је обухваћено у односу на предходни, и то ће се све разрађивати у посебним подзаконским актима и правилницима, који су једним делом донети, а другим делом се очекује њихово доношење до маја 2025. године. У току 2024. набављена су сва потребна средства (алкохол, дезинфекциони гелови) за дезинфекцију руку како запослених тако и корисника, радних простора, тоалета у Библиотеци.

Поред поменутог, Служба за послове безбедности и здравља на раду бавила се **повредама запослених на раду** (на радном месту и редовном путу од места рада до куће и куће до места рада) и пословима **анализе ризика радних места**.

Одбор за Безбедност и здравље редовно је организовао састанке и активно се бавио тематиком везаном за спровођење превентивних мера заштите на раду, радних процеса и простора у циљу што оптималнијег и безбеднијег рада запослених.

Урађено је **оспособљавање свих новозапослених радника** (уговор на одређено и пп уговор) за безбедан и здрав рад; извршена је **провера знања запослених** и израда одговарајућег **обрасца ба** и складу са Законом о безбедности и здрављу на раду.

- **Техничка служба**

Ова служба се бавила одржавањем објекта и уређаја, пружала је стручну помоћ екстерним фирмама које су обављале законом предвиђене сервисе уређаја и постројења у објекту Библиотеке.

Техничку службу чине **2 електричара** (уговор на неогређено), **2 електроничара** (један уговор на неодређено и један пп уговор) и **1 руковалац термотехничким постројењима – ложач** (уговор на одређено).

Сваки запослени у оквиру свог домена посла обављао је постављене задатке благовремено и професионално (електрорадови, послови активирања и праћења параметара котловског и термотехничког постројења, система вентилације клима-комора, техничка подршка многим културним манифестацијама, одржавање система телефоније).

Радници Техничке службе обављали су по потреби и браварске послове, молерско-фарбарске радове, гипсарске радове, поштујући правила струке и придржавајући се свих прописаних мера Закона о безбедности и здравља на раду.

- **Служба за противпожарну заштиту**

Радници ове службе, портири–ватрогасци, брину о безбедности целокупног објекта Народне библиотеке Србије, са посебним акцентом на спровеђењу и контроли спровођења мера заштите од пожара. Сви поседују **положен стручни испит из области заштите од пожара**.

Народна библиотека по одлуци МУП-а Србије – Управе за ванредне ситуације сврстана је у **другу категорију угрожености** од пожара, и у складу са тим је у обавези да обезбеди 24-часовно дежурство у објекту Библиотеке, тако да је свакако приоритет да се оформи поставка људи стално запослених, која би могла у континуитету да испуњава ову веома важну законску обавезу.

Свакодневно, **портири дежурају на две позиције у објекту, службеном, тј. административном, и корисничком делу**; контролишу улазак и излазак у објекат Библиотеке, правила понашања корисника и запослених у складу са Правилником, контролишу рад система дојаве пожара, пп централа, система контроле приступа и видео-надзора.

Апел је да, пре свега због сигурности и безбедности како запослених тако и корисника, а такође и законске обавезе у вези са организацијом 24-часовне противпожарне страже, приликом запошљавања на неодређено време **портири–ватрогасци имају приоритет**, јер стално довођење нових људи је доста тешко због финансијског аспекта (неконкурентност у платама), а и са собом носи одређене ризике (не познајете људе које доводите, а и њима треба доста времена да упознају један овако велик и сложен објекат да би могли правовремено да реагују у случају акцидента).

- **Служба за одржавање хигијене**

На пословама одржавања хигијене ангажована је екстерна агенција **Траг линија**, која одржава хигијену у поподневним сатима. Посебна пажња се посвећује свакодневно

дезинфекцији простора библиотеке са посебним акцентом на корисничком делу.

Раднице на одржавању хигијене, **стално запослене, којих укупно има 3**, и једна радница на одређено, одржавају хигијену у преподневној смени. Њихова свакодневна рутина послова састоји се у јутарњем чишћењу управникове канцеларије, подели папирне галантерије по тоалетима, као и течног сапуна у административном и корисничком делу.

Одржава се део испред службеног улаза и корисничког улаза, тоалети се чисте на сваких сат времена, празне се канте у бифеу, по потреби се чисте полице у магацину књига, депоима Посебних фондова... Раднице на одржавању хигијене мењају свакога дана колеге са гардеробе за законску паузу, а такође мењају по потреби и радницу на централу, када користи годишњи одмор или боловање.

- **Гардероба**

На пословима у гардероби (пријем и издавање гардеробе корисницима библиотеке) **ангажована су два извршиоца**, на основу уговора о пп пословима.

- **Телефонска централа**

Она је аналогна, стара преко 40 година; њено одржавање је економски неисплативо и веома тешко, јер нема резервних делова. План је да се угради нова савремена IP централа са одговарајућим телефонским апаратима. Тренутно је на централу ангажован **један извршилац, стално запослен**.

- **Возачи**

Поред редовних активности везано за возачко-курирске послове, возачи – **два извршиоца** (један стално запослен и један на основу уговора) – воде рачуна о техничкој исправности аутомобила, планираним сервисима и регистрацији аутомобила.

Најзначајније активности у вези са опитим пословима у Народној библиотеци Србије у 2024 години су следеће:

- Отклоњене су примедбе Управе за ванредне ситуације приликом редовног, контролног инспекцијског прегледа.
- Саниран је продор воде у дренажном каналу у депоу књига Библиотеке.
- Санирани су тоалети (санитарни блокови и галатерија) у комплетном корисничком делу Библиотеке.
- Иновиран је изложбени простор испред амфитеатра Библиотеке.
- Извршена је комплетна замена неисправних улазних врата у корисничком делу Библиотеке и уграђен је савремен систем покретних врата (повезан на систем дојаве пожара), као и врата са паник-летвама (у случају акцидентних ситуација), у складу са Законом о заштити од пожара.
- У магацину Народне библиотеке Србије (ниво 0 и 3), просторима књиговезнице и магацинима (жица) у приземљу Библиотеке уграђене су нове светиљке са комплетном инсталацијом, према налогу Управе за ванредне ситуације.
- Извршено је чишћење графита са фасадних и бетонских делова Библиотеке.

- Урађени су технички системи заштите – алармни системи са ГСМ дојавом за просторе ЦИП-а и Кафе-књижаре.
- Комплетно је опремљен и реновиран службени стан Библиотеке.
- Извршена је набавка радних столица за раднике Библиотеке.
- У складу са новим Законом о безбедности и здрављу на раду извршено је мерење температуре и осветљења радних просторија Народне библиотеке Србије.
- У току је израда паркинга испред објекта Библиотеке, а Техничка служба Библиотеке свакодневно сарађује са извођачима, како не би дошло до оштећења инфраструктуре и самог објекта Библиотеке.
- Извршен је редовни преглед објекта Библиотеке од стране овлашћене фирме, са посебним освртом на бетонску и носећу конструкцију (законска обавеза на сваких 15 година).
- Поред одобрења урбанистичког пројекта, добијених локацијских услова од Секретаријата за урбанизам у вези са проширењем (изградњом) депоа књига, дата је сагласност Дирекције за имовину, урађена техничка контрола пројеката, тако да је у току финализација израде пројекта (грађевинска дозвола и Пројекат за извођење).

Након тога треба урадити следеће :

- Елаборат енергетске ефикасности
- Елаборат заштите од пожара
- Пројекат за извођење
- Процедуралне активности сагласности Управе за ванредне ситуације на Пројекте за извођење

Након свих ових активности, израдиће се комплетна **конкурсно-тендерска документација, предмер и предрачун** потребних радова за извођење.

- Отклоњене су примедбе Управе за ванредне ситуације приликом редовног, контролног инспекцијског прегледа.

Списак примедби и докази о отклањању примедби

Извршити основну обуку и практичну проверу знања запослених лица из области заштите од пожара према одобреном Програму основне обуке радника из области заштите од пожара и сачинити записник о извршеној обуци и провери знања свих запослених радника (саставни део записника су потписи радника као доказ о присуствовању обуци).

- **Достављен у прилогу записник са потписима радника о присуствовању обуци из области заштите од пожара према одобреном Програму основне обуке радника.**

Извршити редовну контролу исправности мобилних уређаја за гашење пожара у складу са законом и техничким прописима, евентуално уочене недостатке отклонити и сачинити исправу од овлашћеног правног лица.

- **Достављене исправе везано за контролу исправности мобилних уређаја за гашење пожара у складу са законом и техничким прописима од овлашћеног правног лица.**

Извршити редовну контролу исправности хидрантске инсталације за гашење

пожара у складу са законом и техничким прописима, евентуално уочене недостатке отклонити и сачинити исправу о контролисању од овлашћеног правног лица.

- **Достављене исправе у вези са контролом исправности хидрантске инсталације за гашење пожара у складу са законом и техничким прописима од овлашћеног правног лица.**

Обезбедити услове за сигурну евакуацију уклањањем горивог и функционално неприпадајућег материјала са путева евакуације у објекту, како би се елиминисала опасност од настајања и ширења пожара и омогућио брз и сигуран излазак из угроженог простора.

- **Уклоњен у потпуности неприпадајући материјал са путева евакуације у објекту, у прилогу достављене фотографије.**

Извршити редовну контролу исправности уграђеног стабилног система за гашење пожара гасовитим средствима (CO₂ гасом) у Складу са законом и техничким прописима, евентуално уочене недостатке отклонити и сачинити Исправу од овлашћеног правног лица.

- **Достављена исправа о контролисању инсталација за гашење пожара гасовитим средствима у складу са законом и техничким прописима од овлашћеног правног лица.**

Извршити контролу инсталације за заштиту објекта од атмосферског пражњења, евентуално уочене недостатке отклонити и доставити доказ о контролисању од овлашћеног правног лица.

- **Извршена контрола инсталације за заштиту објекта од атмосферског пражњења и достављен стручни налаз (извештај) о извршеном прегледу и испитивању.**

Извршити комплетну редовну контролу исправности елемената система за које постоје додатни захтеви у погледу потребне ватроотпорности – проверу функционалности врата отпорних према пожару и евентуално уочене недостатке отклонити и доставити доказ о контролисању.

- **Достављен извештај о контролисању врата отпорних на пожар.**

Врата отпорна према пожару која се налазе испред лифта за транспорт књига у читаоници довести у исправно и функционално стање и доставити доказ о томе.

- **Достављен извештај овлашћене фирме о довођењу врата у функционално исправно стање.**

Поставити одговарајућа заштитна средства на светиљкама опште расвете на којима иста недостају како би се обезбедио адекватан конструктивно предвиђен степен механичке заштите.

- **Постављене нове светиљке са траженим степеном заштите.**

- ***Санитан продор воде у дренажном каналу у депоу књига Библиотеке***

У дренажном каналу на нивоу депоа књига 0 примећен је продор воде која је изазвала влажење унутрашњег зида депоа. Извршена је хитна санација дренажног канала у дужини од преко 50 м (ињектирање спољног зида на сваких 20 цм, обрада свих зидова лепком и мрежицом, нивелација пода, препрема за хидроизолацију, хидроизолација препаратима

СИКА у три слоја свих зидова и подова, као и обрада унутрашњег зида, санација продора влаге, малтерисање, глетовање и кречење у дужини преко 50 м).

- ***Санирани тоалети (санитарни блокови и галатерија) у комплетном корисничком делу библиотеке***

Извршени су радови на санацији свих тоалета у Библиотеци, најпре извршени радови на отклањању квара у мушком тоалету на галерији Библиотеке (пукла цев у поду тоалета а истовремено плафона тоалета у читаоници); затим извршени сви остали потребни радови на санацији свих тоалета (постоји 6 тоалета, у 17 wc кабина уградња нових уградних геберита са комплетном керамиком, замена свих славина, бојлера, оштећених wc шоља, сушача и комплетне галантерије).

- ***Иновирани изложбени простор испред амфитеатра библиотеке***

Извршено реновирање изложбеног простора испред амфитеатра библиотеке. Урађене нове изложбене витрине, декоративно, покретно рефлекторско осветљење. Простор комплетно реновиран, зидови, стубови и плафон глетовани и окречени. У наредној фази набавиће се нови изложбени панони, као и декоративне завесе са аутоматским управљањем, након чега ће се добити мултифункционални простор и амбијент погодан за све врсте изложби и разних других културних дешавања.

- ***Извршена комплетна замена неисправних улазних врата у корисничком делу Библиотеке, уграђен савремен систем покретних врата (повезан на систем дојаве пожара), као и врата са паник-летвама (у случају акцидентних ситуација) у складу са Законом о заштити од пожара***

Уграђена су два стаклена покретна портала са сензорима и двоја евакуациона врата са паник-летвама; посебно се ради конструкција, урађени су гипсарски, молерски, фарбарски и електрорадови, уградња и повезивање механизма за затварање и сензора за улаз и излаз, као и комплетно каблирање, програмирање и повезивање на дојаву пожара тј. пп централе, у портирници службеног улаза Библиотеке. Разлог радова је био следећи: постојећа врата су се кривила, небезбедна су за употребу, посебно ако се има у виду да се у току дана неколико хиљада пута отворе и затворе, аутомати неисправни, не производе се више, поправка немогућа, јер је уље за аутомате забрањено за коришћење.

- ***У магацину Народне библиотеке Србије (ново 0 и 3) уграђене нове светиљке са комплетном инсталацијом а све према налогу Управе за ванредне ситуације***

Након инспекцијског прегледа Управе за ванредне ситуације дат је налог Народној библиотеци Србије да се замени расвета у депоима књига са одговарајућим степеном заштите, како би се спречила и најмања могућност било каквог акцидента. Постојећа флуо расвета је замењена лед расветом са степеном заштите ИП бб (максимална заштита од продора прашине и воде) на нивоу 0 и 3 магацина књига. Такође су замењене светиљке у књиговезници, ходницима и магацинима у приземљу жица у Одељењу селективне набавке.

- ***Извршено чишћење графита са фасадних и бетонских делова Библиотеке***

Урађено је комплетно, редовно, годишње чишћење графита са фасаде Библиотеке, бетонских површина, стубова, по инструкцијама Завода за заштиту споменика, нанесена је и прописана антиграфитна заштита.

- ***Урађени технички системи заштите-алармни системи са ГСМ дојавом за просторе ЦИП-а и Кафе-књижаре***

Уграђени су савремени алармни системи Paradox са ГСМ дојавом за просторе Кафе-књижаре и ЦИП-а јер су физички далеко од портирнице и представљају слабу тачку са безбедносног аспекта. Уградња алармних система оптимизоваће безбедносни ефекат заштите тих простора и самог објекта.

- ***Комплетно опремљен реновиран службени стан Библиотеке***

Службени стан Библиотеке, који је претходно реновиран, комплетно је опремљен намештајем.

- ***Извршена набавка радних столица за раднике Библиотеке***

Набављене су радне столице за раднике Библиотеке у административном и читалачком делу (50 комада).

- ***У складу са новим Законом о безбедности и здрављу на раду извршено мерење температуре и осветљења радних просторија Народне библиотеке Србије***

У складу са новим Законом о безбедности и здрављу на раду и донесеним одговарајућим подзаконским актима, извршено је мерење температуре и осветљаја у летњем и зимском периоду у радним просторима Библиотеке. Након мерења од стране овлашћене фирме (Института за превентиву) закључак је, да је у свим радним просторима–канцеларијама радна температура и осветљај у оквиру прописаних референтних вредности.

- ***У току израда паркинга испред објекта Библиотеке – Техничка служба Библиотеке свакодневно сарађује са извођачима како не би дошло до оштећења инфраструктуре и самог објекта Библиотеке***

Радови на изградњи паркинга захтевају сталну сарадњу и координацију са извођачима како не би дошло до оштећења инфраструктуре и самог објекта Библиотеке.

- ***Урађен редован преглед објекта Библиотеке од стране овлашћене фирме са посебним освртом на бетонску и носећу конструкцију (законска обавеза на сваких 15 година)***

Урађен редовни преглед објекта са посебним освртом на кров, бетонску конструкцију, носеће стубове и све остале конструктивне елементе објекта Библиотеке. Налаз је позитиван с тим да је констатовано да треба поправити цурења на бакарном крову и хидроизолацију на потезу равног крова како не би дошло до прокишњавања.

- ***Редовни годишњи сервис опреме и уређаја у објекту Народне библиотеке Србије***

У 2024. години урађени су законом предвиђени сервиси уређаја и постројења у објекту како би сви били у функционално исправном стању. Одржавани су постојећи **термотехнички системи** (котларница, системи вентилације и климатизације), **електро-енергетски системи** (трафо-станица, систем за компензацију реактивне енергије, дизел-агрегати), **пп системи** (пп централе, стабилни системи за гашење и систем дојаве пожара), лифтови, транспортне траке за пренос књига и др.

Радови на редовном одржавању термотехничког постројења

У Народној библиотеци Србије, након грејне сезоне 2023/2024. године, извршени су **чишћење и конзервација котлова**.

Урађено је законом прописано **мерење димних гасова из котлова** како би се показало да су све вредности параметара у границама законски прописаних вредности. Резултати мерења достављени су надлежној **еколошкој инспекцији**.

Пред саму грејну сезону сервисирани су горионици, циркулационе пумпе, разделници, сабирници, аутоматика, систем хемијске припреме воде; урађено је испитивање **сигурносног вентила на притисак и добијен атест**.

Редован сервис система вентилације и климатизације у објекту Библиотеке

Машинска сала – замењени су филтери на клима коморама, подешени су и програмирани параметри аутоматског рада клима комора и fan coil уређаја, урађен је сервис чилера. Очишћени су филтери на свим fan coil уређајима у корисничком делу Библиотеке.

Магацини књига (вентилација простора) – урађен је сервис аутоматике у магацину (ниво 0,3) за регулацију температуре у зимском периоду и редовна замена филтера за пречишћавање ваздуха у клима коморама. Коморе су старе готово 50 година, тако да су технолошки и технички превазиђене; велики су проблеми са резервним деловима, а посебно долази до изражаја замор материјала.

ПП-клапне и систем одимљавања – урађен је двомесечни и годишњи сервис противпожарних клапни и система одимљавања.

Административни део – урађено је редовно, годишње сервисирање свих сплит јединица административног дела Библиотеке.

Стаклорезачке услуге

Замењена су **напукла стакла у читалачком, административном делу и депоу** (трећи ниво) која су представљала потенцијалну опасност по безбедност корисника и запослених. Штелована су **стаклена врата по тоалетима** у корисничком делу Библиотеке, **стакла на степеништима и оградама читалачког дела**, као и аутомати на тоалетима и излазу корисничког дела Библиотеке.

Редовно сервисирање система техничке заштите и система климатизације у сервер сали

У сервер сали Народне библиотеке Србије редовно се сервисира систем техничке заштите – **противпровални систем са GSM дојавом, систем контроле приступа и систем видео-надзора**.

Такође, редовно се сервисира и **каналски систем климатизације** (постоје два **независна система** климатизације) како би температурни услови за рад сервера увек били оптимални. Промењена је каналска клима у сервер сали и постављена нова, већег капацитета. Двомесечно се сервисирају унутрашње и спољашње јединице клима, мењају се филтери, подешавају параметри.

Редован сервис дизел-агрегата

Дизел-агрегати – извршен је редовни годишњи и шестомесечни преглед, као и сервис дизел-агрегата (подешавање аутоматике и замена вентилаторских секција) и добијен атест за безбедан рад. Агрегати се редовно **једном у месец дана стартују** како би се извршио тест рада агрегата, и о томе се води ажурна евиденција.

Урађена ревизија трафо станице и система за компензацију реактивне енергије (нисконапонски део трафо станице)

Урађена је **ревизија** трафо-станице, система компензације, термовизија. Уз помоћ софтвера се врши стално праћење рада и све промене у раду трафо-станице.

Сервисирање UPS-а у сервер сали

Урађен је сервис уређаја за непрекидно напајање UPS-а (Galaxy 3500 i Eaton 9335, 30kVa) у сервер сали. Преконтролисана је аутономија батерија и капацитет рада, замењени кондензатори на Упс-у Galaxy 3500 а на Упс-а Еатон електролити, део батерија и делова на главној плочи.

Одржавање лифтова

Извршен је **редовни годишњи преглед** и сервис лифтова и добијени су **сертификати** за безбедан рад. Врше се **месечни прегледи лифтова** и добијају се извештаји о функционалној исправности истих.

Водоводне услуге

Урађено је редовно годишње чишћење **кишне и фекалне канализације**.

Радови на систему противпожарне заштите

Урађен је двомесечни, шестомесечни и годишњи сервис и контрола адресибилне пп-централне и целокупног система за аутоматску дојаву пожара (Ziton, Енглеска).

ПП-апарати и хидранати

Урађен је шестомесечни сервис и годишњи сервис свих пп-апарата и хидраната у Библиотеци. **Хидрантска мрежа** се сервисира и испитује сваких **шест месеци**, проверава се опрема у хидрантском орману и доставља извештај о функционалној исправности. Посебно се испитују **унутрашњи** а посебно **спољашњи** хидранти. Хидрантска црева се испитују на притисак сваких годину дана. Превозни и преносни **пп апарати** се редовно сервисирају на **сваких шест месеци** и тада се добија извештај о њиховој функционалној исправности.

Редовна шестомесечна контрола стабилног система CO2

Сервисиран је стабилни систем CO2 (137+3 пилот боце), урађена је функционална проба система и констатовано је да је систем у функционално исправном стању.

Противпожарна врата и панична расвета

Исправност **противпожарних врата** контролишу се **свака два месеца** (исправност електромагнетних прихватника, паник-летви, брава...) и дају се извештаји о функционалној исправности. Електромагнетни прихватници су повезани са пп централом и у случају алармних стања прихватници аутоматски отпуштају врата за несметану и брзу евакуацију. Аутономија и функционална исправност **паник-расвете** се испитује свака **два месеца**. Аутономија паник-светиљки се испитује на **60 минута**. Уколико аутономија није задовољена, паник-светиљке се мењају новим јер паник-расвета означава смер кретања евакуације и веома је важно да је у функционално исправном стању.

Редовно одржаван систем климатизације и стабилни систем гашења пожара (NOVEC 1230) Трезора и Фототеке Одељења за археографију Народне библиотеке Србије

Редовно је одржаван **систем климатизације** Трезора и Фототеке Одељења за археографију Народне библиотеке Србије, извршена је замена филтера, чишћење спољне јединице клима-

ормана како би се обезбедили унапред утврђени параметри температуре и влажности ваздуха. Оптимално задата температура у амбијенту трезора и фототеке је од 18–22 степена Целзијуса, а релативна влажност између 40 и 55%. Поред тога, редовно је сервисираан (шестомесечни и годишњи сервис) систем за гашење **Novac 1230** (контрола функционалне исправности аутоматске дојаве пожара-оптичких јављача, система цевовода, млазнице и самих боца са гасом). Редовно су контролисана **пп врата и систем противпаничне расвете** у самом простору. Систем **видео-надзора и противпровале (PARADOX)** са ГСМ дојавом у простору трезора и фототеке сервисираан и редовно тестиран.

Радови на чишћењу вентилационих канала депоа књига и Одељења за конзервацију и читаонице у корисничком делу Библиотеке

У Народној библиотеци Србије су у 2024. год. изведени радови **на чишћењу вентилационих канала корисничког дела Библиотеке, депоа књига и Одељења за конзервацију**. Канали су детаљно очишћени уз помоћ специјализоване направе **робота** и по обављеном послу извршено је **снимање канала** како би се потврдила успешност обављеног посла. Урађена је и **дезинфекција** целокупног каналског вентилационог система, узети су узорци из канала од стране овлашћене лабораторије. Након анализе узетих узорака **констатовано је да су вентилациони канали чисти** и да нема микроорганизама штетних по здравље запослених и корисника Библиотеке.

Редовни сервис система транспортера и покретних трака за транспорт књига у магацину књига

Урађено је редовно сервисирање система **транспортера и транспортних трака**. Замењени су лежајеви, погонски ваљци, електромотори на транспортеру. Такође је урађено и сервисирање – **лепљење оштећених места** на тракама за пренос књига у читаоницу Библиотеке. Траке за транспорт књига у депоима библиотеке и транспортери су **стари преко 40 година**, век њихове експлатације је одавно истекао, тако да је потребна реконструкција целокупног система у најскорије време, **посебно на трећем нивоу магацина**, где због успона проклизавају књиге, будући да су траке већ старе и са излизаном подлогом.

Замењене подне облоге у Служби рачуноводства

У складу са Законом о безбедности и здрављу на раду констатована су **оштећења подних облога** у Служби рачуноводства и **урађена комплетна замена** у свим просторијама где су уочена оштећења, како би се спречиле повреде запослених.

Редовни сервис система видео-надзора и контроле приступа у објекту Библиотеке

Редовно је сервисираан **систем видео-надзора**, вршено је подешавање апликације IVMS-4200 везано за репродукцију HICK VISION камера, **сервис контроле приступа** на вратима између административног и читалачког дела.

Дезинсекција и дератизација Народне библиотеке Србије

Урађена је шестомесечна и годишња **дезинсекција и дератизација** објекта Библиотеке. Третирани су комплетни простори административног и корисничког дела, као и депој Библиотеке.